

Jaarverslag 2019

Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Banden- en
Wielenbranche

Stichting

Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor
de Banden- en Wielenbranche
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon 088 - 116 3055 / 56
www.bandenpensioen.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41154308

Jaarverslag

1-1-2019 t/m 31-12-2019

Inhoud

	Pagina
Bestuursverslag	
Voorwoord	5
Kerncijfers	7
Het pensioenfonds	9
Organisatie pensioenfonds	10
Verantwoordingsorgaan	14
Uitbestede werkzaamheden	14
Financiële positie	15
Pensioenregeling	17
Communicatie	22
Beleggingen	23
Samenvatting actuariel rapport	28
Uitvoeringskosten	34
Governance	36
Uitbestedingsbeleid	45
Risicomanagement	46
Vooruitblik 2020	51
Verslag van het intern toezicht	53
Verslag van het Verantwoordingsorgaan over het jaar 2019	60
Reactie van bestuur op het verslag van het VO	64
Jaarrekening	
Balans per 31 december	66
Staat van baten en lasten	68
Kasstroomoverzicht	70
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	71
Toelichting op de balans per 31 december	79
Gebeurtenissen na balansdatum	85
Toelichting op de staat van baten en lasten	86
Risicoparagraaf	92
Overige gegevens	
Statutaire resultaatbestemming	101
Actuariële verklaring	102
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	104

Bestuursverslag

Voorwoord

Herstel van de financiële positie bleef in 2019 helaas beperkt. Berichtgeving over de ontwikkelingen in de handelsoorlog tussen de VS en China en de brexit domineerde, met onder andere rentedaling tot gevolg.

Waar in december 2018 de markten nog sterk daalden door de angst dat centrale banken met renteverhogingen de economische groei zouden smoren, kantelde dit in 2019. De snelle draai van renteverhogingen naar verlagingen heeft ervoor gezorgd dat 2019 voor de aandelen van het fonds een goed jaar is geworden. Vrijwel alle andere categorieën, van staatsobligaties tot vastgoed, noteerden ook positieve rendementen. Het effect hiervan zien we terug in de dekkingsgraad. De actuele dekkingsgraad is als gevolg van rendementen op vastrentende waarden en de lichte rentestijging aan het einde van het jaar gestegen tot 93,9% (2018: 91,6%). Onze beleidsdekkingsgraad was eind 2019 92,4% (2018: 96,2%).

Door de verder dalende rente in 2019 en de slechte financiële situatie leek het erop dat het fonds het niet zou redden om binnen de tien jaar een dekkingsgraad van 115,6% te hebben. We hielden er serieus rekening mee dat we in 2020 verplicht de pensioenen moesten verlagen. Doordat 2019 redelijk goed afsloot, sloot het herstel van de financiële situatie weer aan bij de berekeningen uit het herstelplan. Wel heeft het fonds daarbij gebruik gemaakt van de tijdelijke maatregel van de minister om een herstelstelmijn van twaalf jaar in plaats van tien jaar aan te houden. Een verlaging van de pensioenen in 2020 is dus niet nodig.

Er ligt echter wel een ander gevaar op de loer. Dat staat los van het herstelplan. De financiële spelregels voor pensioenfondsden bepalen dat de pensioenen moeten worden verlaagd als een fonds zes aaneengesloten jaareinden een dekkingsgraad heeft die onder het minimale niveau van 104,3% ligt. Het zesde meetmoment voor Bpf Banden en Wielen is eind 2020. Als de dekkingsgraad op dat moment lager dan 104,3% is, dan moet het fonds in 2021 de pensioenen verlagen. Er is dus een reële kans dat het fonds dit niet gaat halen. Ook dat hield de gemoederen in 2019 bezig.

Als gevolg van de financiële situatie moest het bestuur in 2019 wederom besluiten om de pensioenen niet te verhogen met een toeslag. Gedeeltelijke toeslagverlening mag pas weer als de beleidsdekkingsgraad boven de 110% ligt. Ook voor de komende jaren verwachten wij niet of niet volledig te kunnen indexeren.

Naast de financiële situatie was de pensioenpremie in 2019 belangrijk onderwerp van aandacht. Het fonds hanteert als rekenrente voor de premie van de basisregeling een verwacht rendement van 2,4% per jaar. Dit percentage is wettelijk voor vijf jaar vastgesteld en de vijfjaarsperiode liep eind 2019 af. Berekeningen wezen uit dat met de premiebijdrage 2019 (23,9%) de huidige pensioenregeling niet ongewijzigd kon worden voortgezet vanwege een lager verwacht rendement in 2020. Sociale partners hebben daarom besloten om de pensioenregeling per 1 januari 2020 te versoberen. Ook besloten zij de premiebijdrage te verhogen. Het bestuur heeft getoetst of de maatregelen uitvoerbaar waren en dat was het geval. Hierover, en over alle andere ontwikkelingen in 2019, leest u meer in dit bestuursverslag.

Tenslotte kunnen we bij het optekenen van dit verslag niet om de ontwikkelingen begin 2020 heen. De coronacrisis raakt de financiële positie van het fonds vooralsnog hard. De kapitaalmarktrente en de aandelenbeurzen dalen fors en zijn zeer bewegelijk. De dekkingsgraad beweegt zich in de eerste maanden van 2020 tussen de 80% en 90% en het is onmogelijk om verwachtingen uit te spreken over de verdere ontwikkeling in 2020. De kans dat we voor 2021 een korting van de pensioenen moeten doorvoeren is helaas nog groter geworden. Het is nog afwachten of er, net als in 2019, vanuit de overheid maatregelen komen die pensioenfondsden ruimte geven om niet of minder korting door te voeren.

Kerncijfers

	2019	2018	2017	2016	2015
Aantallen					
Actieve deelnemers	6.123	6.141	6.068	5.858	5.978
Gewezen deelnemers	11.621	11.540	12.056	11.314	11.047
Pensioengerechtigden	1.431	1.340	1.253	1.175	1.106
Totaal	19.175	19.021	19.377	18.347	18.131
Totaal aangesloten ondernemingen	1.115	1.046	915	744	768
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen					
Indexatie actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Indexatie inactieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen	844.177	661.392	643.000	589.073	528.914
Beleggingsopbrengsten	162.392	-7.030	10.872	63.235	-14.587
Rendement	24,40%	-0,70%	1,81%	12,03%	-2,54%
Benchmarkrendement	22,80%	-1,00%	1,73%	12,36%	-2,49%
Z-score	0,04	0,19	0,25	-0,12	-0,03
Performancetoets	1,43	1,32	1,26	1,14	0,37
Reserves					
Algemene reserve	-55.525	-60.937	-16.088	-33.633	-18.587
Bestemde premiereserve	514	413	361	319	321
Totaal reserves	-55.011	-60.524	-15.727	-33.314	-18.266
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	908.221	727.119	666.695	650.372	551.466
Langlopende schulden	10.799	8.450	6.909	5.238	3.994
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Premies	33.473	30.418	30.496	28.435	29.066
waarvan premie Overgangsregeling 55	2.085	3.278	3.254	2.944	2.949
% pensioengrondslag	25,5%	25,5%	25,5%	25,5%	25,5%

	2019	2018	2017	2016	2015
Pensioenuitkeringen	7.016	8.123	5.839	5.838	4.692
Dekkingsgraad					
Aanwezige dekkingsgraad	93,9%	91,6%	97,6%	94,8%	96,6%
Beleidsdekkingsgraad	92,4%	96,2%	96,9%	93,2%	102,9%
Reële dekkingsgraad	72,9%	77,0%	77,2%	75,0%	81,4%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,3%	104,3%	104,3%	104,3%	104,5%
Vereiste dekkingsgraad	115,6%	116,7%	117,8%	118,2%	120,3%

Het pensioenfonds

Statutaire doelstelling

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche is de statutaire naam voor het BPF Banden en Wielen. BPF Banden en Wielen voert de pensioenregeling uit van de werkgevers, werknemers, gewezen werknemers en pensioengerechtigden en hun nabestaanden in de bedrijfstak. De pensioenaanspraken worden gefinancierd met bijdragen van werkgevers en werknemers. Voor alle deelnemers kent het fonds een ouderdomspensioen, een partnerpensioen en een wezenpensioen.

Verplichtstelling

BPF Banden en Wielen is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds. Werkgevers die onder de verplichtstelling vallen, moeten zich aanmelden bij het fonds. De verplichtstelling geldt voor de werknemers vanaf 21 jaar in de volgende sectoren:

- Het bandenimportbedrijf;
- Het bandengroothandelsbedrijf;
- Het bandenservicebedrijf;
- Het bandensnelse-servicebedrijf;
- Het bandeninzamelingsbedrijf;
- Het bandenproductie- en vernieuwingsbedrijf
- Het banden be- en verwerkingsbedrijf.

Het fonds controleert of alle werkgevers die onder deze verplichtstelling vallen, ook daadwerkelijk aangesloten zijn. In totaal waren eind 2019 1.115 ondernemingen aangesloten. Van deze ondernemingen zijn 7 ondernemingen vrijwillig aangesloten bij het fonds.

Missie, visie en strategie

Missie

Het fonds geeft een optimale uitvoering aan de pensioenovereenkomst die de Cao-partijen in de banden- en wielenbranche hebben afgesloten. De dienstverlening aan werkgevers en werknemers in deze dynamische branche staat hierbij centraal. De verplichtingen en de ambities die voortkomen uit de regeling moeten, nu en in de toekomst, waargemaakt kunnen worden. We willen een aantrekkelijke uitvoerder zijn van een marktconforme regeling. Een (kosten)efficiënte besturing en uitvoering horen daarbij. Het fonds zet zich actief in voor het uitdragen en ondersteunen van 'pensioenbewustzijn' bij alle stakeholders in de banden- en wielenbranche.

Visie

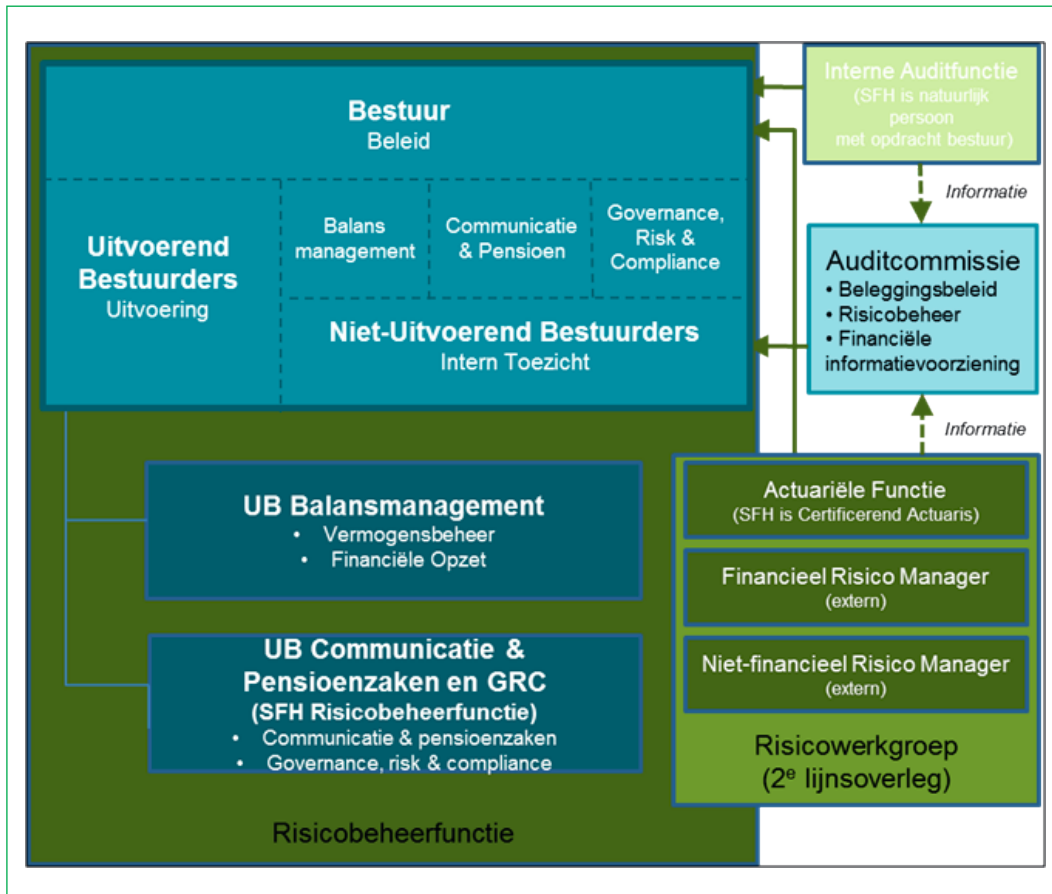
Het fonds verwacht dat de trend naar verdere individualisering en maatwerk voortzet. Daarom streeft het fonds naar een moderne, eigentijdse regeling en uitvoering, waarbij de belangen van alle stakeholders worden gediend. We zien onszelf als een professionele organisatie, die in staat is te anticiperen op (toekomstige) ontwikkelingen. Daardoor kan het fonds concurrerende pensioenproposities bieden, die daarmee kunnen bijdragen aan schaalvergroting. We streven een organisatievorm na die deze veranderingen ondersteunt. Op deze wijze wordt continuïteit geborgd.

Strategie

Het fonds zet in op een groeiscenario. Om groei te kunnen realiseren kijken we naar mogelijke aansluiting van werkgevers binnen en buiten de bedrijfstak. Het fonds kijkt of het door samenwerking met andere fondsen schaalvoordelen kan behalen en hoe de kosten die binnen het fonds gemaakt worden, beheerst kunnen worden.

Organisatie pensioenfonds

Organogram

Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering van de pensioenregeling. Het bestuur bestaat uit een onafhankelijke voorzitter, twee uitvoerende bestuurders en zes niet-uitvoerende bestuurders uit de branche; drie namens de werkgevers, twee namens de werknemers en één namens de pensioengerechtigden.

De niet-uitvoerende bestuursleden zijn voorgedragen door de werkgevers- en werknemersorganisaties. De werkgeversorganisatie is Vereniging VACO, Bedrijfstakorganisatie voor de Banden- en Wielenbranche. De werknemersorganisaties zijn FNV en CNV Vakmensen. Het niet-uitvoerende bestuurslid namens pensioengerechtigden is gekozen door pensioengerechtigden.

Het bestuursmodel kent drie portefeuilles:

- Balansmanagement (vermogensbeheer & financiële opzet),
- Communicatie & Pensioen,
- Governance, Risk & Compliance.

Uitvoerend deel van het bestuur

De uitvoerende bestuursleden zijn, binnen het verstrekte mandaat, belast met de dagelijkse uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid. Daarnaast bereiden de uitvoerende bestuursleden beleid voor.

De uitvoerende bestuursleden worden benoemd op voordracht van de niet-uitvoerende bestuursleden. De uitvoerende bestuursleden leggen verantwoording af aan het bestuur.

Niet-uitvoerend deel van het bestuur

De niet-uitvoerende bestuursleden houden toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene zaken in het pensioenfonds en zijn ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

Daarnaast houden de niet-uitvoerende bestuursleden vanuit hun bestuurlijke verantwoordelijkheid toezicht op de uitvoering van werkzaamheden door het uitvoerende bestuursleden conform het verstrekte mandaat door het bestuur. De niet-uitvoerende bestuursleden leggen verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan, de werkgever en in het bestuursverslag. Voor hun verslag wordt verwezen naar pagina 53 van dit verslag. Ieder niet-uitvoerend bestuurslid is belast met een specifieke portefeuille in het kader van hun klankbordfunctie bij de beleidsvoorbereiding.

Onafhankelijke voorzitter

Tot de taken van de onafhankelijk voorzitter behoren in elk geval:

- het bepalen van de agenda van de overleggen van het bestuur, na overleg met de UB;
- het toezien op een goede samenstelling en het functioneren van het bestuur, waaronder begrepen het waarborgen van de onafhankelijkheid van het intern toezicht door de NUB;
- het zijn van de eerste aanspreekpunt voor het verantwoordingsorgaan over het functioneren van het bestuur;
- het voorzitten van zowel de vergadering van het bestuur als die van de NUB.

Samenstelling per 31 december 2019

Naam	M/V	Geboren	Namens	Functie	Nevenfunctie
Selma Smit-Bos (VZ)	vrouw	1970	onafhankelijk professional niet- uitvoerend bestuurslid	onafhankelijke voorzitter,	<ul style="list-style-type: none"> – Partner GPSS – Uitvoerend bestuurder KLM PC – Voorzitter RvT PF Chemours – Lid RvT BPF Vlakglas – Lid cliëntenraad Tergooi – Lid Raad van advies CPE EUR
Maas Simon	man	1960	onafhankelijk professional	uitvoerend- bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Managing partner Xudoo – Aandeelhouder TILIA Beheer BV – Bestuurslid PF Woningcorporaties – Sleutelfunctiehouder risicobeheer, idem – Voorzitter RvT Vopak – Voorzitter RvT Slagersbedrijf
Paul de Geus	man	1963	onafhankelijk professional	uitvoerend- bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Aandeelhouder Syllion Ventures – Aandeelhouder Drillster – Bestuurslid PF Xerox – Bestuurslid BPF Meubel – Eigenaar Watergeus Consultancy

Naam	M/V	Geboren	Namens	Functie	Nevenfunctie
Jeanet Meijerink-Heuver	vrouw	1971	Pensioen-gerechtigden	niet-uitvoerend bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Eigenaar WSEM – Aandeelhouder Veldmans – Aandeelhouder J. Heuver Holding – Raadslid namens VVD Hardenberg – Ambassadeur Pink Ribbon – Bestuurslid Jan! Foundation
Nico Passchier	man	1958	CNV Vakmensen	niet-uitvoerend bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Bestuurslid BPF Foodservice – Vereffenaar BPF Tandtechniek i.l. – Bestuurslid PF NN CDC
Ger van der Pluijm	man	1954	Vereniging VACO, Bedrijfstak-organisatie voor de Banden- en Wielenbranche	niet-uitvoerend bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Staf lid directie Michelin
Wim van de Pavert	man	1958	Vereniging VACO, Bedrijfstak-organisatie voor de Banden- en Wielenbranche	niet-uitvoerend bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Manager financiën, VACO / KCL
Tim van der Rijken	man	1977	Vereniging VACO, Bedrijfstak-organisatie voor de Banden- en Wielenbranche	niet-uitvoerend bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Algemeen secretaris VACO – Directeur Kenniscentrum Leiden – Bestuurder FCBBB (sociaal fonds)
Ilse van Eekelen	vrouw	1975	FNV	niet-uitvoerend bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Bestuurder PF MITT en sleutelfunctiehouder risicobeheer – Bestuurder en voorzitter communicatiecommissie bij BPF VLEP – Vereffenaar bij BPF Tandtechniek i.l.

Bestuursondersteuning

Vanaf 1 januari 2019 heeft het bestuur het interne bestuursbureau ingericht met zpp'ers. Het interne bestuursbureau bestaat uit een bestuursadviseur, een bestuurssecretaris, een secretaris voor de NUB en het VO en een secretaresse. Eind 2019 is een vacature voor de bestuurssecretaris ontstaan.

Auditcommissie

De niet-uitvoerende bestuurders hebben een auditcommissie ingesteld. Deze commissie ondersteunt en adviseert hen bij het uitoefenen van het intern toezicht over:

- Risicobeheersing,
- Beleggingsbeleid,
- Financiële informatievervalsing door het fonds.

Samenstelling per 31 december 2019

De onafhankelijke auditcommissie bestaat uit twee onafhankelijke externe deskundigen.

- Orpa Bisschop,
- Anneke van der Meer.

Sleutelfuncties

Het bestuur heeft sleutelfuncties ingericht (artikel 143a PW). De sleutelfuncties zijn verantwoordelijk voor het inrichten van het risicobeheersysteem, waaronder het opstellen en onderhouden van strategieën, processen, procedures, methodieken, modellen en interne controlemechanismen en voor het beoordelen van de strategie en het beleid van het pensioenfonds vanuit een risicobeheersysteem, de effectiviteit van mitigerende maatregelen en de aanvaardbaarheid van restrisico's.

De sleutelfuncties betreffen de risicobeheerfunctie, de actuariële functie en de interne auditfunctie. Tot de sleutelfunctie behoren zowel de houder van de sleutelfunctie als alle bij de uitvoering betrokken functionarissen. Onafhankelijkheid en objectiviteit zijn essentieel voor de effectiviteit van de sleutelfuncties. Dit wordt bepaald door een combinatie van de positionering in de organisatie (opzet), de feitelijke invulling (bestaan) en de wijze van acteren (werking) van de sleutelfuncties, één en ander met inachtneming van de wettelijke vereisten.

De werking blijkt uit de rapportages van de sleutelfuncties aan het bestuur, waarvan de auditcommissie een afschrift ontvangt. Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor de effectiviteit van de sleutelfuncties.

Risicowerkgroep

De sleutelfunctiehouders van de risicobeheerfunctie en actuariële functie, de financieel risicomanager en niet-financieel risicomanager vormen samen de risicowerkgroep. De risicowerkgroep beoordeelt het risicoprofiel van het pensioenfonds en rapporteert hierover aan het bestuur en informeert de auditcommissie. De risicowerkgroep adviseert het bestuur over te nemen (aanvullende) maatregelen.

Sleutelfuncties per 31 december 2019

Internal Audit	Actuarieel	Risicobeheer
<i>Houder</i> Roel van den Berg (onafhankelijke deskundige)	<i>Houder en vervuller</i> Rene van de Meerakker (waarmerkend actuaris)	<i>Houder (waarnemend)</i> Maas Simon
<i>Vervuller</i> Op ad hoc basis te bepalen		<i>Vervuller</i> Ronald Hamaker, verbonden aan Triple A Paul de Koning, verbonden aan Trivu

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over 2019 is opgenomen op pagina 60 van dit verslag. Daarnaast is de medezeggenschap in het verantwoordingsorgaan belegd.

Samenstelling per 31 december 2019

Leden deelnemers	Leden pensioengerechtigden	Leden werkgevers
Theo van den Brandhof	Peter van de Griend (voorzitter)	Aad van den Berg
	Wim Wolffensperger	Chantal Bulten
2 vacatures	Henk Peen	

Gedurende het verslagjaar is een begin gemaakt met de invulling van de twee vacatures voor deelnemersleden

Uitbestede werkzaamheden

Het fonds heeft mede aan de hand van actuele wet- en regelgeving vastgesteld aan welke eisen uitbestedingen moeten voldoen. Deze eisen zijn vastgelegd in het uitbestedingsbeleid. Uitbestedingspartijen moeten voldoen aan de criteria van dat beleid. Het fonds evalueert periodiek de dienstverlening door de uitbestedingspartijen. Bij de uitbesteding van werkzaamheden aan derden wordt door het bestuur zorgvuldig gekeken naar onder andere het trackrecord van partijen en de kosten. Het bestuur bepaalt welk kostenniveau aanvaardbaar is. In het kader van de beheersbaarheid van de kosten, worden zo veel mogelijk afspraken met vaste kosten gecontracteerd.

Administrateur

De administratie en communicatie waren in 2019 uitbesteed aan AZL NV.

Vermogensbeheer

Kempen Capital Management

Custodian

Northern Trust.

Adviserend actuaris

De heer A. den Hartogh AAG, verbonden aan Aon Hewitt Nederland cv

Waarmerkend actuaris

De heer drs. R.J.M. van de Meerakker AAG, verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V

Onafhankelijke accountant

De heer drs. H.C. van der Rijst RA, verbonden aan PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Compliance officer

De heer P. de Koning, verbonden aan TriVu.

Herverzekeringsmaatschappijen

Elips life AG, Nederlandse vestiging.

Goudse Levensverzekeringen NV en Goudse Schadeverzekeringen NV.

Financiële positie

Dekkingsgraad

Naast de actuele dekkingsgraad die elke maand gerapporteerd wordt hanteert het fonds een beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden. Door een gemiddelde te nemen is deze dekkingsgraad minder afhankelijk van dagkoersen. In 2019 is de beleidsdekkingsgraad gedaald van 96,2% naar 92,4%. De feitelijke dekkingsgraad steeg in het verslagjaar van 91,6% naar 93,9%. De ontwikkeling van deze dekkingsgraad is als volgt te verklaren:

	Pensioen vermogen	Technische voorziening	Aanwezige dekkings- graad 2019	Aanwezige dekkings- graad 2018
Primo	666.182	727.119	91,6%	97,6%
Beleggingsopbrengsten	162.555	152.764	2,6%	-6,3%
Premie	26.406	30.247	-0,2%	-0,8%
Waardeoverdrachten	-325	-344	0,0%	0,0%
Kosten	574	574	0,0%	0,0%
Uitkeringen	-7.016	-7.074	-0,1%	0,0%
Kanssystemen	1.962	1.097	0,2%	0,0%
Toeslagverlening	0	0	0,0%	0,0%
Overige mutaties TV	401	1.370	-0,1%	0,6%
Andere oorzaken	2.059	2.468	-0,1%	0,5%
Ultimo	852.798	908.221	93,9%	91,6%

Reële dekkingsgraad

Een andere graadmeter voor de financiële positie van het pensioenfonds is de reële dekkingsgraad. De reële dekkingsgraad laat zien in hoeverre het aanwezige vermogen voldoende is om de pensioenen met volledig koopkrachtbehoud uit te keren.

De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegestaan.

Ultimo 2019 bedroeg de reële dekkingsgraad 72,9% (eind 2018 was dit 77,0%).

Vereist eigen vermogen en herstelplan

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat nodig is om het komende jaar de financiële risico's op te kunnen opvangen.

Het vereist eigen vermogen was eind 2019 15,6%. Dat betekent dat de vereiste dekkingsgraad 115,6% was. De minimaal vereiste dekkingsgraad is 104,3%. Omdat de beleidsdekkingsgraad eind 2019 lager was dan de vereiste dekkingsgraad, heeft het fonds een tekort. Daarom heeft het fonds een herstelplan opgesteld waarin afgesproken is welke maatregelen genomen worden om binnen tien jaar het vereist eigen vermogen te behalen. In het eerste kwartaal van 2020 vond de jaarlijkse update van het herstelplan plaats. Daaruit bleek dat herstel in tien jaar net niet mogelijk is met het huidige beleid. Het fonds heeft gebruik gemaakt van de vrijstellingsregeling

van artikel 8 van de pensioenwet en een hersteltermijn van 12 jaar gehanteerd. Daarin is de prognose dat herstel naar de vereiste dekkingsgraad van 115,6% ruim mogelijk is. Voor het fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad zich voor het vijfde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad mag zijn. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad uiterlijk op 31 december 2020 groter of gelijk moet zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,3%. Op basis van de berekeningen in het kader van het herstelplan 2020 wordt dit naar verwachting bij voortzetting van het huidige beleid niet gerealiseerd.

Financieel crisisplan en crisissituatie

Het fonds heeft ook een financieel crisisplan. Dit plan beschrijft de maatregelen die het fonds kan inzetten in de situatie dat het herstelplan niet gehaald gaat worden. Dat is het geval als naar verwachting het minimale niveau van de beleidsdekkingsgraad van 104,3% eind 2020 niet gehaald gaat worden. Het fonds bevindt zich dan in een crisissituatie. In september 2018 heeft het bestuur vastgesteld dat sprake is van een crisissituatie waardoor sindsdien het crisisplan in werking is. Het bestuur heeft in overleg met sociale partners besproken besloten om de volgende maatregelen vanaf 1 januari 2019 tijdelijk door te voeren:

1. Het pensioen dat na overlijden van de deelnemer aan de partner wordt betaald, wordt in 2019 voor 70% opgebouwd in plaats van voor 100%. De resterende 30% wordt op risicobasis verzekerd.
2. In 2019 wordt een groter deel van de premie (23,9% i.p.v. 22,9%) gebruikt voor ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenpensioen én en een kleiner deel (1,6%i.p.v. 2,6%) voor de overgangsregeling (VPL).

De maatregelen waren in eerste instantie voor één jaar doorgevoerd. Eind 2019 is besloten dat de maatregelen ook in 2020 gelden. Omdat een nieuwe rendementscurve voor de gedempte kostendeekkende premie voor 2020 moest worden vastgesteld, is een verdere versobering van de regeling ingezet en is de premie met 1% verhoogd. Zie hiervoor het volgende hoofdstuk over de pensioenregeling. Deze maatregelen geven weer een verder versteviging van de financiële positie van het fonds.

Tenslotte is er na balansdatum een nieuwe onverwachte versterking van de crisissituatie van het fonds bijgekomen. De coronacrisis doet naast al het persoonlijke leed een nieuwe aanslag op de financiële positie van het fonds. De dekkingsgraad is ten tijde van het schrijven van dit verslag ten opzichte van balansdatum naar schatting met minimaal 10%-punt verder gedaald. Hoe zich dat verder in het jaar ontwikkelt is onzeker, maar duidelijk is dat het herstelplan 2021 en de hoogte van de MVEV-korting eind 2020 hier stevig door geraakt kunnen worden.

Haalbaarheidstoets

Elk jaar bekijkt het bestuur de financiële opzet van het fonds. Daarnaast stellen we het verwachte pensioenresultaat vast. Jaarlijks toetst het fonds hoe de financiële opzet en het verwachte pensioenresultaat passen bij het risico dat het fonds neemt met de beleggingen. Dat is de haalbaarheidstoets.

In 2019 zijn de uitkomsten ten opzichte van 2018 verslechterd. Dat had vooral te maken met de lagere startdekkingsraad. In 2019 viel de uitkomst van het verwacht pensioenresultaat binnen de grenswaarde van minimaal 75% die vooraf is bepaald. De relatieve afwijking ten opzichte van de mediaan was 36% en lag daarmee niet binnen de grens van 35% die het fonds gesteld heeft. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets zijn voorgelegd aan de sociale partners. Geadviseerd is om deze voorlopig te accepteren, en nader te beschouwen in het traject voor de premievaststelling voor 2020. Sociale partners hebben daarmee ingestemd.

Z-score 2019 en performancetoets

Elk jaar meet het fonds het resultaat van de beleggingen ten opzichte van de benchmark, oftewel de z-score. Een positief getal betekent dat de beleggingen het beter deden dan de benchmark. Een negatief getal betekent dat de beleggingen het juist slechter deden. De kosten tellen mee in de berekening. De z-score over 2019 was + 0,04. De z-score kan per jaar flink verschillen. Daarom is er ook een gemiddelde z-score over vijf jaar: de performancetoets. Wanneer de uitkomst van de performancetoets onder de 0

uitkomt, staat het werkgevers vrij om (op basis van het Vrijstellingsbesluit) een alternatief te zoeken voor het verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds. Ons fonds moet dan een werkgever vrijstelling geven van deelname aan ons fonds als de werkgever hierom vraagt én als hij aan een aantal voorwaarden voldoet. De performancetoets in 2019 is 1,43.

Pensioenregeling

De pensioenregeling van BPF Banden en Wielen zag er op 31 december 2019 op hoofdlijnen als volgt uit:

Regeling voor werknemers

Pensioensysteem	Geïndexeerd middelloon
Pensioenrichtleeftijd	67 jaar
Opbouw% ouderdomspensioen	1,657%
Opbouw% partnerpensioen	70% van het ouderdomspensioen
Maximumsalaris	€ 107.593
Franchise	€ 12.426
Maximum pensioengrondslag	€ 95.167
Pensioenpremie	23,9% van de pensioengrondslag

Overgangsregeling 55-min,

Deelnemers geboren op of na 1 januari 1950

Premie overgangsregeling	1,6% van de pensioengrondslag
--------------------------	-------------------------------

Het pensioenfonds kent twee vrijwillige individuele regelingen:

- WIA-excedentregeling: deze regeling biedt een aanvulling op de WIA-uitkering. Gedurende 2019 is besloten deze regeling niet langer via het pensioenfonds aan te bieden.
- ANW-hiaat: Deze regeling is bedoeld voor partners die bij overlijden van de deelnemer geen recht hebben op een (volledig) ANW-pensioen.

Het pensioenreglement is te vinden op www.bandenpensioen.nl.

Premiebeleid

De aangesloten ondernemingen moeten voor elke werknemer/deelnemer van 21 jaar en ouder, een doorsneepremie aan het pensioenfonds betalen voor deelneming aan de pensioenregeling van het fonds. Per deelnemer bedraagt de premie een percentage van de vastgestelde pensioengrondslag. Bij de vaststelling van de doorsneepremie houdt het fonds rekening met de leeftijdsopbouw van de actieve deelnemers. Jaarlijks kijkt het fonds of de doorsneebijdrage moet worden aangepast.

Met de premie die het fonds ontvangt moeten alle kosten kunnen worden betaald. De kostendekkende premie is een meetlat waaraan het pensioenfonds jaarlijks moet toetsen of de ontvangen premie toereikend is. Het is toegestaan om bij die toets uit te gaan van een gedempte kostendekkende premie in plaats van de kostendekkende premie. Het verschil is dat voor de vaststelling niet uitgegaan wordt van de rentetermijnstructuur als rekenrente voor de vaststelling van de premie, maar van een verwacht pensioenfondsrendement.

Het fonds maakt gebruik van deze mogelijkheid en hanteert als rekenrente voor de premie van de basisregeling een verwacht reëel pensioenfondsrendement van 2,4% per jaar. Dit percentage was voor 5 jaar vastgesteld. De nieuwe vijfjaars-periode gaat in vanaf 2020. Er wordt geen afzonderlijke solvabiliteitsopslag in rekening gebracht, maar deze is onderdeel van de opslag voor indexatie.

In 2019 was feitelijke premie voor de basisregeling 23,9% van de pensioengrondslagsom. De premie voor de financiering van de Overgangsregeling 55- (VPL) was 1,6% van de pensioengrondslagsom. In de premie voor de basisregeling is een kostenopslag van 2,0% van de pensioengrondslagsom opgenomen ter dekking van de uitvoeringskosten.

Afgesproken is dat, indien de financiële positie van het fonds daarom vraagt, vanaf 2021 de VPL-premie, die nu onderdeel is van de 25,5%, aangewend wordt voor de basisregeling. In verband met de financiële situatie van het fonds gold voor 2019 een tijdelijke maatregel. Deze maatregel werd met cao-partijen afgesproken. De maatregel houdt in dat de in 2019 een kleiner deel van de totale premie van 25,5%, namelijk 1,6% in plaats van 2,6%, voor de overgangsregeling (VPL) werd gebruikt. Het verschil wordt gebruikt voor de financiering van de basispensioenregeling.

Berekeningen wezen uit dat met de premiebijdrage 2019 (23,9%) vanwege de nieuw te hanteren en lager uitvallende rendementscurve in 2020 de huidige pensioenregeling in 2020 niet ongewijzigd kon worden voortgezet. Sociale partners hebben daarom besloten om de pensioenregeling per 1 januari 2020 te versoberen ten opzichte van de pensioenregeling die geldt in 2019 en de premiebijdrage te verhogen. De premie bestemd voor de basispensioenregeling verhoogd naar 24,9% van de pensioengrondslagsom en in 2020 wordt net als in 2019 1,6% van de totale premie gebruikt voor de overgangsregeling (VPL). De totale premie voor 2020 is bepaald op 26,5%. Daarnaast is door de sociale partners besloten om de pensioenrichtleeftijd te verhogen naar 68 jaar terwijl het opbouwpercentage gelijk blijft.

In de Pensioenwet staan regels over de gedempte kostendeekkende premie. De premie van het pensioenfonds over 2019, 23,9%, is niet lager dan deze gedempte kostendeekkende premie. De gedempte kostendeekkende premie in 2019 was 21,3%. De premie van het pensioenfonds over 2019 is wel lager dan de zuiver kostendeekkende premie voor 2019.

(Bedragen x € 1.000)	2019	2018
Kostendeekkende premie	40.371	40.228
Gedempte kostendeekkende premie	27.717	28.515
Ontvangen doorsneepremie	31.263	28.570
Ontvangen doorsneepremie	31.263	28.570
Dotatie ten behoeve van bestemde premiereserve	0	-55
Feitelijke premie ten behoeve van toetsing	31.263	28.515
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	32.488	32.321
– Opslag in stand houden vereist vermogen	5.432	5.753
– Opslag voor uitvoeringskosten	2.451	2.154
	40.371	40.228
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	13.829	14.226
– Opslag in stand houden vereist vermogen	2.312	2.532
– Opslag voor uitvoeringskosten	2.451	2.154
– Voorwaardelijke onderdelen	9.125	9.603
	27.717	28.515
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	13.829	14.226
– Opslag in stand houden vereist vermogen	2.312	2.532
– Opslag voor uitvoeringskosten	2.451	2.154
– Voorwaardelijke onderdelen	9.125	9.603
– Premiemarge	3.546	55
	31.263	28.570

Toeslagbeleid en toeslagverlening

Het verlenen van toeslagen op de pensioenen is voorwaardelijk. De hoogte van de toeslag (en de premie) in enig boekjaar is afhankelijk van de (geschatte) beleidsdekkingsgraad aan het einde van het voorgaande boekjaar. Daarbij blijft het vermogen tegenover de bestemde premiereserve buiten beschouwing. De hieronder opgenomen staffel dient als leidraad voor het bestuur bij de vaststelling van het toeslagniveau. Het bestuur heeft de vrijheid om hiervan af te wijken als het vindt dat de situatie van het fonds daartoe aanleiding geeft. Het bestuur zal nooit besluiten om een hogere toeslag te verlenen dan is toegestaan op grond van de wet- en regelgeving ('toekomstbestendig indexeren').

Beleidsdekkingsgraad	Toekenning
Onder 110%	Geen
Tussen 110% en maximum van 135% en 110% + vereist TBI	Lineaire
toekenning Boven maximum van 135% en 110% + vereist TBI	Volledig

Het voorwaardelijke toeslagenbeleid luidt als volgt:

1. Het voorwaardelijk toeslagenbeleid wordt vormgegeven via financiering van de toeslagen uit het eventuele overrendement. Er is daarom geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre er in de toekomst toeslagen worden verleend. Voor toekomstige toeslagen wordt niet gereserveerd;
2. Het uitgangspunt voor de toeslag is de stijging van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gepubliceerde afgeleide consumentenprijsindex voor alle huishoudens, over de periode oktober tot oktober voorafgaande aan de datum waarop de toeslag wordt verleend (CPI);
3. De toeslagambitie bedraagt 100% van de stijging van de CPI.

Het bestuur heeft conform het toeslagbeleid, zoals vastgelegd in de ABTN en de regels van toekomstbestendig indexeren, besloten om de pensioenen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2020 niet te verhogen. De achterstand in de toeslagverlening vanaf 1 januari 2008 bedraagt op dit moment voor de deelnemers 8,03% en voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden 8,59%. Zodra de financiële positie dit toelaat kan het bestuur eventueel besluiten tot het toekennen van inhaaltoeslag. Met ingang van 2016 wordt de inhaaltoeslag op individueel niveau bijgehouden.

Bestemde premiereserve

Fluctuaties in de uitvoeringskosten en de opbouw van het deelnemersbestand leiden tot bewegingen in de gedempte kostendeckende premie (uitgedrukt in de pensioengrondslagsom). Dat kan betekenen dat er in het ene jaar een positieve premiemarge is terwijl in een ander jaar een premietekort zou resulteren in een korting van de pensioenopbouw. Dat is ongewenst. Daarom wordt er vanaf 1 januari 2015 een bestemde premiereserve gevormd. Daaraan wordt een positieve premiemarge toegevoegd. Indien er sprake is van een negatieve premiemarge, wordt een gedeelte van de bestemde premiereserve onttrokken. De onttrekking is gelijk aan een naar evenredig deel (resterende periode tot 1 januari 2020) van de bestemde premiereserve, maar is maximaal gelijk aan de absolute waarde van de negatieve premiemarge. De onttrekking is beschikbaar als premie voor de financiering van de jaarlijkse pensioenopbouw. Aan de bestemde premiereserve wordt jaarlijks (een deel van) het behaalde fondsrendement toegevoegd.

Het vermogen tegenover de bestemde premiereserve wordt buiten beschouwing gelaten bij de vaststelling van de (beleids) dekkingsgraad.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2018	6.141	11.540	1.340	19.021
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	1.280	0	0	1.280
Ontslag met premievrije aanspraak	-1.406	1.406	0	0
Waardeoverdracht	0	-379	0	-379
Ingang pensioen	-59	-58	166	49
Overlijden	-7	-30	-45	-82
Afkoop	0	-101	-22	-123
Andere oorzaken	174	-757	-8	-591
Mutaties per saldo	-18	81	91	154
Stand per 31 december 2019	6.123 ¹⁾	11.621	1.431	19.175

1) Waarvan deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling;

216

Specificatie pensioengerechtigden

	2019	2018
Ouderdompensioen	1.039	989
Partnerpensioen	337	302
Wezenpensioen	55	49
Totaal	1.431	1.340

Communicatie

Het fonds hecht waarde aan effectieve communicatie over pensioen. Daarom werken we met een communicatiebeleidskader voor de periode 2017-2019, waarin de visie van BPF Banden en Wielen op de communicatie met zijn doelgroepen is beschreven en de strategie die we hebben is vastgelegd. De doelstellingen en uitgangspunten van het communicatiebeleid vormden de leidraad voor het jaarplan communicatie 2019.

Communicatie deelnemers, pensioengerechtigden en slapers

Het fonds vindt het belangrijk dat deelnemers een realistisch beeld hebben van hun pensioen en straks niet voor verrassingen komen te staan. Daarom probeert het fonds hen meer bij hun pensioen te betrekken en zicht te geven op hun handelingsperspectief. In 2019 zijn de communicatiemiddelen van het fonds gebruikt om deelnemers, pensioengerechtigden en slapers te informeren over de inhoud van de regeling, de uitvoering van de regeling en de financiële situatie van het fonds. Speciale aandacht ging begin 2019 uit naar de tijdelijke aanpassing in het partnerpensioen waartoe vanwege de financiële situatie van het fonds was besloten. In aansluiting op eerder berichtgeving via de website ontvingen deelnemers hierover begin 2019 een persoonlijke brief. Omdat de financiële situatie al lange tijd niet goed genoeg is waardoor pensioenverlaging in de toekomst niet uit te sluiten is, vond het fonds het van belang om de deelnemers in deze ontwikkelingen mee te nemen. Op de website van het fonds is een speciale pagina ingericht met alle relevante en actuele informatie over de kans op een pensioenverlaging. Verder zijn de deelnemers via verschillende kanalen op de hoogte gehouden over het nieuwe pensioenstelsel en de status van de uitwerking daarvan. Dit wordt in 2020 voortgezet. Eind 2019 werden betrokkenen via de website geïnformeerd dat de tijdelijke aanpassing van de pensioenregeling in 2020 voortduurt en dat de pensioeningangsstijfheid met ingang van 1 januari 2020 van 67 naar 68 jaar gaat.

In 2019 hebben de deelnemers en pensioengerechtigden twee keer het bandenbulletin ontvangen. BPF Banden en Wielen stimuleert het gebruik van digitale tools zoals de website, het deelnemersportaal, de pensioenplanner en de pensioenschets. Deze tools helpen de deelnemer om antwoord te vinden op vragen, zelf pensioenzaken te kunnen regelen en inzicht te krijgen in pensioenkeuzes en de effecten daarvan op de financiële planning. Veel informatie is dus al digitaal beschikbaar. In 2019 is besloten om de persoonlijke pensioencommunicatie in het vervolg ook digitaal te gaan versturen in plaats van per post. Aan het einde van het jaar vond een actie plaats om zoveel mogelijk emailadressen van deelnemers en gepensioneerden op te halen. In 2019 is met behulp van een extern onderzoeksbureau onderzoek gedaan naar de deelnemerstevredenheid bij het fonds. Onderzocht is wat de mening van de deelnemers is over hun pensioenbewustzijn, het imago van het fonds, de communicatie van het fonds en digitalisering. De rode draad van de uitkomsten was positief. Duidelijk werd wel dat betrokkenen graag meer gedetailleerd ingelicht willen worden over de financiële situatie van het fonds. De uitkomsten van het onderzoek zijn meegenomen in het communicatieplan 2020. Het fonds vindt het belangrijk om de wensen van de deelnemers te kennen voor wat betreft maatschappelijk verantwoord beleggen, zodat het fonds die wensen kan betrekken bij de nadere uitwerking van het beleid op dit punt. In het deelnemerstevredenheidsonderzoek is daarom gevraagd of men interesse had om met het bestuur hierover mee te denken. Ongeveer 16% van de respondenten hebben aangegeven hiervoor open te staan. Het fonds bereid zich voor om deze mensen in 2020, in eerste instantie via een online vragenlijst en later wellicht in paneldiscussies te betrekken bij de nadere uitwerking van beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen.

Werkgeverscommunicatie

Werkgevers zijn vaak vraagbaak voor medewerkers. Bovendien leggen wettelijke verplichtingen op dat de werkgever deze rol als eerste aanspreekpunt ook moet invullen. We zien het als onze taak om werkgevers hierbij te ondersteunen.

Belangrijke informatie, zoals deelnemersbrieven over de tijdelijke maatregelen in 2019 kregen werkgevers daarom ook. In 2019 ontvingen zij vier keer een digitale nieuwsbrief met informatie over relevante pensioenzaken van uiteenlopende aard. Het fonds leverde in het verslagjaar vier keer een bijdrage aan het werkgeversblad VACO-nieuws.

In het jaarplan 2019 is onder meer opgenomen dat het fonds wil werken aan het vertrouwen, onder andere door te kiezen voor een persoonlijke benadering in de communicatie. In 2019 is hier invulling aangegeven door te starten met het werkgeversportret. Hierin worden werkgevers uit de branche aan het woord gelaten. Zo wil het fonds het abstracte onderwerp pensioen dichterbij brengen. De portretten worden opgenomen in de digitale nieuwsbrief voor werkgevers en worden gepubliceerd op de website van het fonds.

Het bestuur heeft gekeken wat ze willen met de organisatie van werkgeversbijeenkomsten. Op basis van de reacties vanuit de sector is besloten om de werkgeversbijeenkomsten voortaan op ad hoc basis te verzorgen, namelijk als er iets specifiek te melden valt. Omdat wel blijkt dat de informatiebehoefte van werkgevers vraagt om meer ondersteuning, start het fonds in 2020 met opleidingsbijeenkomsten voor werkgevers.

Beleggingen

Hieronder is de stand van de portefeuille per 31 december 2019 weergegeven, gebaseerd op de beleggingsrapportage van de vermogensbeheerder. De bedragen en de verdeling kunnen enigszins afwijken van de jaarrekening.

Beleggingscategorie	Vermogen (mln EUR)		Weging
Totale portefeuille	852,1		100%
Matching Portefeuille			
Vastrentende waarden en rente overlay	299,9		35,2%
Liquiditeiten	34,4		4,0%
Totaal matching	334,3		39,2%
Rendementsportefeuille			
Aandelen	216,0		25,4%
– Aandelen ontwikkelde landen	157,8	18,5%	
– Aandelen opkomende landen	58,2	6,8%	
Onroerend goed	90,4		10,6%
– Onroerend goed beursgenoteerd	90,4	10,6%	
Vastrentend	203,7		23,9%
– Hypotheken	52,0	6,1%	
– Bedrijfsobligaties IG	62,7	7,4%	
– Hoogrentend bedrijven	13,2	1,6%	
– Hoogrentend landen	40,1	4,7%	
– Alternative Credit	35,6	4,2%	
Liquiditeiten	6,9		0,8%
Valuta afdekking	0,8		0,1%
Totaal rendementsportefeuille	517,8		60,8%

Macro-economische ontwikkelingen

Markten werden wereldwijd in 2019 ondersteund door de enorme draai in het monetair beleid en de gedaalde rente. In december 2018 daalden markten nog sterk door de angst dat centrale banken met renteverhogingen de economische groei zouden smoren. Maar een snelle draai van renteverhogingen naar verlagingen heeft ervoor gezorgd dat 2019 het beste jaar voor aandelen van de afgelopen twee decennia is geworden. Maar ook vrijwel alle andere categorieën, van staatsobligaties tot vastgoed, noteerden positieve rendementen.

De economische berichtgeving werd in 2019 gedomineerd door de ontwikkelingen in de handelsoorlog tussen de VS en China en door brexit. In de loop van het jaar legden de VS en China elkaar steeds meer en hogere invoertarieven op. Het conflict leek steeds verder te escaleren en breidde zich uit naar het blokkeren van overnames en Amerikaanse kritiek op de lage koers van de Chinese munt. In december kwam echter het bericht dat de onderhandelingen tot een "phase one" handelsovereenkomst hebben geleid. Hiermee lijkt sprake van enige ontspanning tussen de beide grootmachten. Verdere onderhandelingen omtrent eerlijke concurrentie en bescherming van intellectueel eigendom zullen echter niet gemakkelijk zijn.

Brexit bleek in 2019 een dossier met weinig voortgang. Uiteindelijk leverden nieuwe verkiezingen in het VK een absolute meerderheid voor de Conservatieven. Hiermee lijkt de weg vrij voor de uittreding van het VK per eind januari. Het sluiten van een nieuwe handelsovereenkomst binnen de resterende termijn tot eind 2020 zal een uitdaging worden.

De ECB kondigde in september een uitgebreid pakket aan maatregelen aan. Dat bevatte een renteverlaging van 0,1% naar een niveau van -0,5% met de aankondiging dat de rente pas wordt verhoogd als de inflatie richting de doelstelling beweegt. Daarnaast werd een nieuw opkoopprogramma gestart ter grootte van € 20 miljard per maand zonder vastgestelde einddatum. Bovendien werden onder meer de kosten van de negatieve rente voor banken beperkt. In november nam Christine Lagarde het roer over van Mario Draghi. De verwachting is dat zij het ruime beleid van de ECB met negatieve rentes en het opkopen van obligaties nog geruime tijd zal voortzetten.

Financiële markten

Vastrentende waarden

Vastrentende markten kenden een bijzonder jaar. Onder invloed van verruimende centrale banken daalden kapitaalmarkrentes aanzienlijk. In de eurozone daalde de rente tot historisch lage niveaus. De Duitse 10-jaar rente liet een laagste punt van -0,72% zien in augustus maar eindigde het jaar op -0,19%. Per saldo daalden renteniveaus aanzienlijk gedurende het jaar waardoor op obligatieportefeuilles stevige rendementen behaald werden. De Europese staatsleningenindex liet een rendement van +6,8% zien. Kredietopslagen in zowel Europa als in de Verenigde Staten daalden door de zoektocht naar rendement door beleggers. Zowel in het investment grade deel, als het minder kredietwaardige high yield deel van de obligatiemarkten was deze trend waarneembaar. Ook obligaties uit opkomende markten kenden een goed jaar. Kredietopslagen op zowel harde valuta obligaties als lokale valuta obligaties lieten een aanzienlijke daling zien over het jaar. Ook hier speelde de zoektocht naar rendement van beleggers een belangrijke rol. Ook de categorieën hypotheken en structured credit behaalden een positief rendement over 2019.

Aandelen

Na wederom een positief rendement in december sloot de wereldwijde aandelenindex 2019 af met een positief rendement van maar liefst 28%. Dat maakte 2019 het beste jaar voor aandelen van de afgelopen twee decennia. Amerikaanse aandelen presteerden het best (+31%), op de voet gevolgd door Europese small cap aandelen. Aandelen in het Verenigd Koninkrijk bleven achter.

De technologiesector was duidelijk de best presterende (+50%) sector, maar ook aandelen in de industriële sector en communicatiesector stegen sterk. De energiesector bleef, net als in 2018, flink achter (+14%) ondanks dat de olieprijs ruim 20% steeg in 2019.

Aandelen in opkomende markten bleven achter bij de ontwikkelde markten, maar noteerden nog steeds een positief rendement van 18%. Daarenboven stegen de valuta's van opkomende landen ten opzichte van de euro ook nog eens met zo'n 2,5%. Hiermee werd het verlies van 2018 meer dan goedgemaakt. De koersontwikkeling was in 2019 een goede weergave van de politieke en monetaire ontwikkelingen. In het eerste kwartaal van het jaar werden koersen ondersteund door de daling van de Amerikaanse rente. In het midden van het jaar daalden koersen te midden van de perikelen in de handelsoorlog, vooral in de export gedreven Aziatische markten. Bovendien was sprake van politieke onrust in een aantal opkomende markten, zoals Chili, Ecuador en Libanon. De ontspanning in de handelsoorlog zorgde niettemin voor een goed vierde kwartaal.

Onroerend goed

Het jaar 2019 was wederom een goed jaar voor vastgoed. Zowel beursgenoteerd als niet-beursgenoteerd vastgoed profiteerde van de dalende rente, waardoor financieringskosten dalen en kasstroomgenererende beleggingen in waarde stijgen. Beursgenoteerd vastgoed deed het vooral goed in Europa met een rendement van bijna 30%. Vastgoed in het Verenigd Koninkrijk profiteerde van afnemende onzekerheid omtrent de brexit. De kantorensector profiteerde van de toegenomen werkgelegenheid. De winkelsector heeft het lastig onder invloed van groeiende internetverkoop. De logistieke sector profiteert hier juist van. Binnen de woningsector gaan er in Europa steeds meer stemmen op om de sterk stijgende huren te beteugelen.

Valuta ontwikkelingen

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar circa 2,4% versus de euro. Dit was het gevolg van de sterkere economie en hogere renteniveaus in de VS. Na een aanvankelijke verzwakking van het Britse pond in de eerste helft van het jaar, trad er in de tweede helft een herstel op. Per saldo steeg het Britse pond 5,3% ten opzichte van de euro. De Japanse yen steeg 3% ten opzichte van de euro.

Portefeuilleontwikkelingen

Portefeuillesamenstelling

Per eind januari 2019 is de beleggingsportefeuille geherbalanceerd naar nieuwe beleggingsrichtlijnen die per 31 januari 2019 zijn ingegaan. Deze revisie heeft geleid tot een beperkt aantal transacties in de portefeuille.

Begin 2019 is de aandelenregio Japan vervangen door Pacific, waarvoor een nieuwe manager is geselecteerd die ook beter aansluit bij het MVB-beleid van het fonds. Daarnaast is in 2019 overgegaan naar een deels passieve invulling van de categorie Emerging Market Debt, waarvoor een nieuwe beheerder is geselecteerd ter vervanging van één van de twee actief beheerde fondsen.

Op basis van de in 2018 uitgevoerde ALM-studie heeft het fonds in 2018 besloten om de helft van de huidige allocatie naar beursgenoteerd vastgoed (10%) te vervangen door niet-beursgenoteerd vastgoed. Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2019 de inschrijvingen in de categorie niet-beursgenoteerd vastgoed afgerond. Vanwege de bestaande wachtrijen heeft het fonds in 2019 echter nog niet kunnen beleggen in niet-beursgenoteerd vastgoed. Naar verwachting zal deze allocatie in 2020 wel plaatsvinden. Zolang dit nog niet mogelijk is, zal het fonds de allocatie naar beursgenoteerd vastgoed op het huidige feitelijke niveau van circa 10% houden.

Rendement

Het rendement op de beleggingsportefeuille van het Fonds bedroeg in 2019 24,4%. De beleggingsportefeuille van het fonds bestaat uit een matchingportefeuille en een rendementsportefeuille.

Het rendement op de matchingportefeuille bedroeg in 2019 29,6%, veroorzaakt door een zeer sterke daling van de swaprente en de rente op staatsobligaties in 2019. Het rendement op de rendementsportefeuille was ook sterk positief (18,6%). Met name de categorieën aandelen en beursgenoteerd onroerend goed presteerden zeer sterk.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

In 2017 heeft het fonds haar eigen beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) vastgesteld, dat is vastgelegd in een apart beleidsdocument.

Ontwikkelingen in 2019

In 2019 is het fonds verder gegaan met de implementatie van het MVB-beleid. Nadat in 2018 was onderzocht hoe het beleid uitgerold kan worden naar bedrijfsobligaties en naar aandelen en obligaties van opkomende landen, zowel binnen passieve als actieve oplossingen, zijn de wijzigingen die hieruit volgen begin 2019 doorgevoerd in de portefeuille.

In november 2019 heeft het bestuur tijdens een studiedag uitgebreid stilgestaan bij de ontwikkelingen op het gebied van MVB. Conclusie van het bestuur was dat het belangrijk is om een volgende stap te zetten in de MVB ambitie van het Fonds, door meer concrete doelstellingen en specifieke thema's uit te werken. In 2020 zal dit verder worden uitgewerkt, en zullen de ambitie en doelstellingen worden afgestemd met een panel van geïnteresseerde pensioenfondsdeelnemers.

Missie

De missie die het fonds hanteert voor haar MVB-beleid luidt als volgt:

Gegeven dat het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid op langere termijn is om de pensioenregeling (...) overeenkomstig de ambitie uit te voeren willen we er ook aan bijdragen dat de omgeving waarin pensioenen uitgekeerd worden een (maatschappelijk) leefbare omgeving is. Daarnaast wil het pensioenfonds invulling geven aan zijn uitvoeringsopdracht op een wijze die past bij de ontwikkelingen in de branche.

Visie

Ten aanzien van het MVB-beleid heeft het fonds de volgende visie gedefinieerd, die is vastgesteld als één van de investment beliefs van het fonds:

Duurzaam beleggen loont op lange termijn – Het pensioenfonds onderschrijft het concept duurzaam beleggen. Op langere termijn is de wereld en daarmee het pensioenfonds gebaat bij een samenleving, waarin met respect wordt omgegaan met mens en milieu en waarin voldoende aandacht wordt gegeven aan het goed besturen van ondernemingen en andere instituties. Het pensioenfonds gaat er dan vanuit dat op langere termijn duurzame beleggingen uiteindelijk een hoger rendement genereren.

Uitvoering

BPF Banden en Wielen heeft binnen haar MVB-beleid de volgende uitvoeringsvormen gekozen.

A. Integratie MVB binnen het beleggingsbeleid en de beleggingsprocessen

In de beleggingsprocessen van B&W –met name bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders– wordt het effect van MVB factoren op de beleggingsrisico's en het rendement expliciet meegewogen. B&W verwacht van haar vermogensbeheerders dat zij een MVB-beleid hebben dat niet materieel van het MVB-beleid van B&W afwijkt, en dat niet leidt tot hogere risico's.

B. Uitsluiting

Op grond van wettelijke bepalingen mag het Fonds niet beleggen in bedrijven die zich bezighouden met de productie van controversiële wapens (bij beleggingsfondsen geldt dat de exposure naar dit soort bedrijven niet groter mag zijn dan 5%). Daarnaast wil B&W niet beleggen in ondernemingen die zich schuldig maken aan ernstige schendingen op het gebied van mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en ethiek. Deze zullen voor zover mogelijk worden uitgesloten.

B&W streeft ernaar om de volgende beleggingen uit te sluiten:

- Controversiële wapens (conform de uitsluitingslijst van de fiduciair manager)
- Global Compact fail

In uitzonderlijke gevallen kan het voorkomen dat toch een belegging in een uitgesloten onderneming in de portefeuille bevindt, bijvoorbeeld doordat een onderneming recent een lagere score heeft gekregen op de Global Compact. Daarom wordt een screening gedaan op de beleggingen en wordt periodiek geëvalueerd of de beleggingen nog volstaan.

C. Actief aandeelhouderschap

In het kader van actief aandeelhouderschap is het fonds actief op het gebied van engagement met haar vermogensbeheerders. Via een actieve dialoog wordt getracht om het beleid van vermogensbeheerders aan te passen indien hier aanleiding toe is. Ook wordt het stem- en engagementbeleid van vermogensbeheerders meegewogen in het proces van selectie van beheerders.

De fiduciair manager werkt met een thematische aanpak voor engagement. Dit houdt in dat niet op alles engagement wordt uitgevoerd, maar dat de meest relevante onderwerpen worden gekozen op basis van impact en exposure. De huidige thema's zijn klimaatverandering, corruptie, mensenrechten en arbeidsomstandigheden.

D. Impact investing

Impact investing beleggingen zijn doorgaans langlopende (minder liquide) beleggingen met kenmerken van private equity of alternatieve beleggingen. De complexiteit van de categorie is doorgaans hoog, net als de kosten. Om deze reden wordt impact investing vooralsnog als niet passend beoordeeld om in te beleggen.

Beleggingen

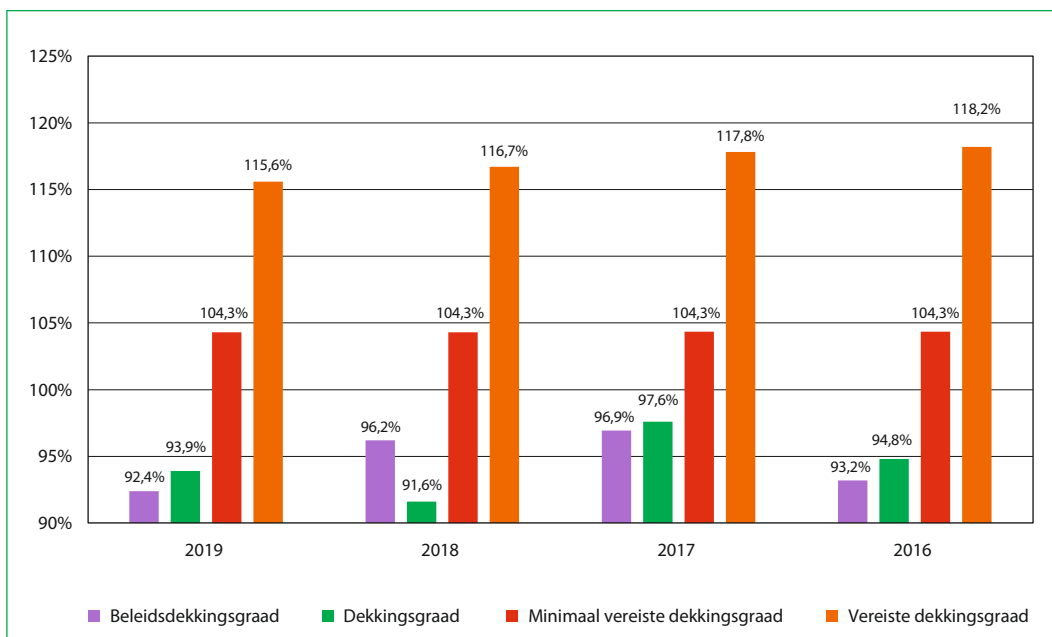
Het fonds belegt in aandelen met een verbeterd profiel ten aanzien van MVB. De passieve beleggingsstrategie die is geselecteerd sluit beleggingen uit die betrokkenheid kennen bij controversiële wapens, UN Global Compact-controverses en tabak. Ook vindt actieve engagement plaats. Binnen aandelen ontwikkelde landen wordt aanvullend uitgesloten op basis van bedrijven met een gebrekkige governance.

Samenvatting actuariel rapport

Deze samenvatting toont, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van het fonds.

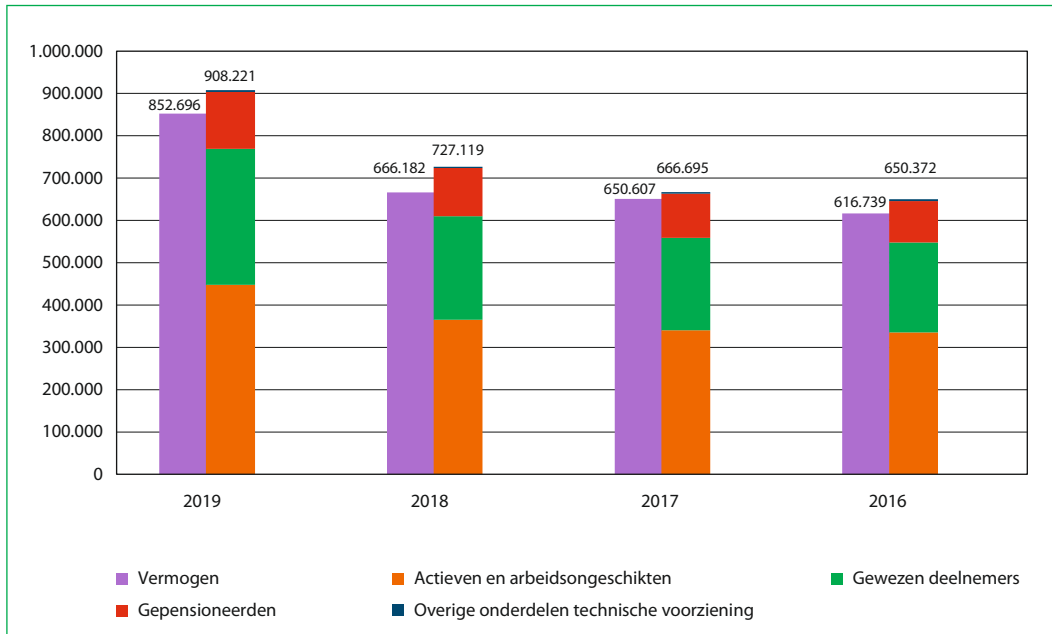
Financiële positie

De dekkingsgraad ¹⁾ liet over het boekjaar een stijging zien van 91,6% ultimo 2018 naar 93,9% ultimo 2019. De beleidsdekkingsgraad van het fonds daalde in 2019 van 96,2% naar 92,4%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2019 is daarmee lager dan zowel de vereiste dekkingsgraad van 115,6% als de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,3%. Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

1) Waar in het rapport gesproken wordt over dekkingsgraad, wordt de actuele dekkingsgraad bedoeld.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorzieningen ultimo jaar weer.

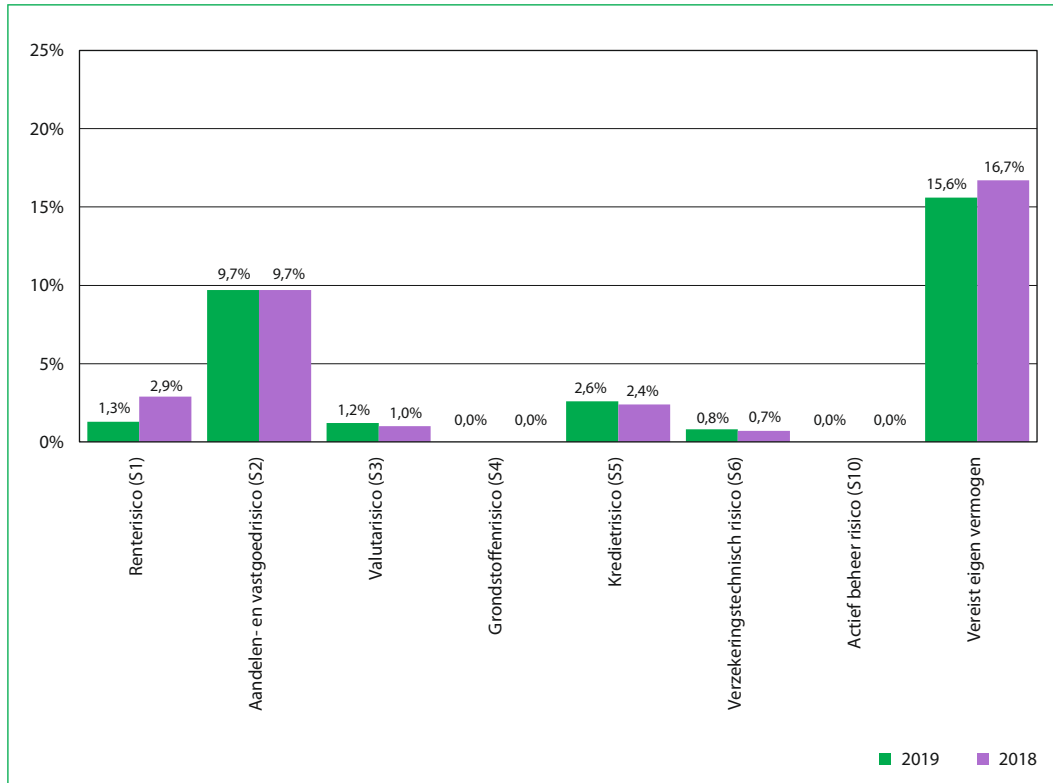
(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,3% ultimo 2019.

De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de feitelijk vereiste dekkingsgraad genoemd) en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de strategisch vereiste dekkingsgraad genoemd). Ultimo 2019 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 116,7% en de strategisch vereiste dekkingsgraad 115,6%.

Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkingsgraad ter hoogte van 92,4% getoetst aan de strategisch vereiste dekkingsgraad ter hoogte van 115,6%.

De volgende grafiek toont de verdeling over de verschillende risico-componenten van de strategisch vereiste dekkingsgraad ultimo 2018 en 2019.

Herstelplan

Sinds 2015 bevindt het fonds zich in een positie van tekort en in 2019 is een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2019 een beleidsdekkingsgraad van 93,6%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 92,4% lager is. Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2020 het herstelplan geactualiseerd en daarbij gebruik gemaakt van de door de minister geboden tijdelijke maatregel om de hersteltermijn eenmalig te verlengen naar 12 jaar. Gebruikmakend van deze verlengde hersteltermijn herstelt het fonds naar verwachting tijdig tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad.

Voor het fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad zich voor het vijfde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad mag zijn ¹⁾. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad of de actuele dekkingsgraad uiterlijk op 31 december 2020 hoger dan of gelijk moet zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad ad 104,3%. Op basis van de berekeningen in het kader van de actualisatie van het herstelplan begin 2020 wordt dit naar verwachting niet gerealiseerd bij voortzetting van het huidige beleid. Om de kans van een korting op de pensioenaanspraken zo laag mogelijk te houden heeft het fonds in overleg met sociale partners besloten de pensioenregeling te versoberen; per 1 januari 2020 is de pensioenleeftijd verhoogd van de 67-jarige naar de 68-jarige leeftijd. Hiernaast is besloten dat de premie voor het

1) De fondsen waarvoor het zesde meetmoment per einde 2019 plaatsvindt, zijn door de minister vrijgesteld van het doorvoeren van een korting. Voor hen geldt dat er per einde 2019 geen meetmoment van toepassing is en de regel daardoor op z'n vroegst per einde 2020 in werking treedt. Voor uw fonds is dit niet van toepassing.

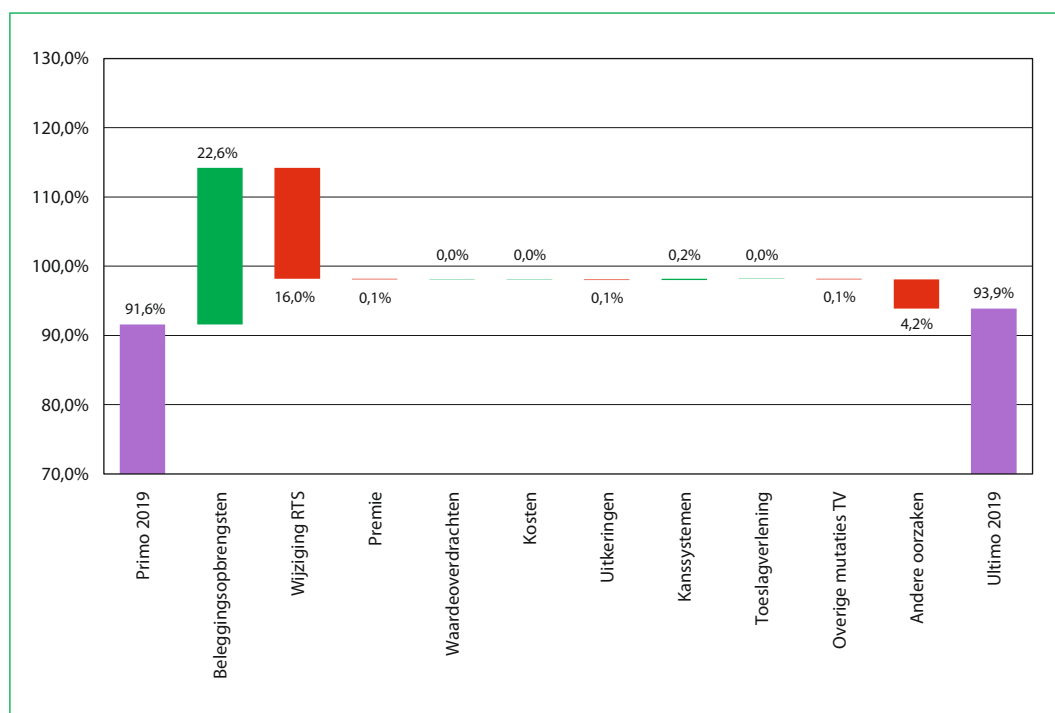
regulier pensioen in 2020 met 1%-punt wordt verhoogd. Als laatste zijn de tijdelijke maatregelen die in 2019 van toepassing waren met één jaar verlengd. Deze maatregelen houden in:

- dat in 2020 het partnerpensioen deels op opbouwbasis (70%) en deels op risicobasis verzekerd wordt, en
- dat een groter deel van de premie (23,9%) wordt gebruikt voor regulier pensioen en een kleiner deel van de premie (1,6%) wordt gebruikt voor de overgangsregeling VPL.

Het gaat hier om maatregelen om de financiële situatie van het pensioenfonds te verbeteren. In het herstelplan dat ingediend is bij DNB wordt met deze maatregelen rekening gehouden; de dekkingsgraad ontwikkelt zich naar verwachting echter niet tijdig naar het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Analyse van het resultaat

De stijging van de dekkingsgraad van 2,3%-punt in 2019 volgt uit het positieve resultaat van 5.513 in het boekjaar. In 2018 was er een negatief resultaat van 44.797. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

Uit de grafiek blijkt dat de beleggingsopbrengsten het meest hebben bijgedragen aan de stijging van de dekkingsgraad. Deze stijging is echter voor een groot deel weer teniet gedaan door het effect van de rentewijziging op de technische voorziening.

¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt de DNB-jaarstaat J605.

De wijziging van de grondslagen (het fonds heeft het leeftijdsverschil tussen de vrouwelijke hoofdverzekerde en de mannelijke medeverzekerde per einde 2019 aangepast) en de wijziging van de pensioenleeftijd zijn verantwoord onder "overige mutaties TV". Het effect hiervan is als volgt te splitsen:

- wijziging leeftijdsverschil tussen de vrouwelijke hoofdverzekerde en de mannelijke medeverzekerde => -0,1%;
- wijziging pensioenleeftijd => 0,0%.

Onder het resultaat op "andere oorzaken" is naast de overige baten het resultaat verantwoord dat ontstaat door de toekenning van aanspraken uit de overgangsregeling VPL. Tevens is deze component de saldopost. De post "andere oorzaken" is daarbij als volgt te splitsen:

- toekenning aanspraken uit hoofde van de overgangsregeling VPL => 0,0%;
- overige baten => 0,0%;
- saldopost => -4,2%.

De saldopost is zo hoog omdat rekentechnisch alle mutaties uitgedrukt zijn als een effect op de dekkingsgraad primo jaar. De afzonderlijke mutaties van de dekkingsgraad tellen dan niet op tot de totale mutatie van de dekkingsgraad gedurende het jaar. De saldopost bevat het verschil hiertussen.

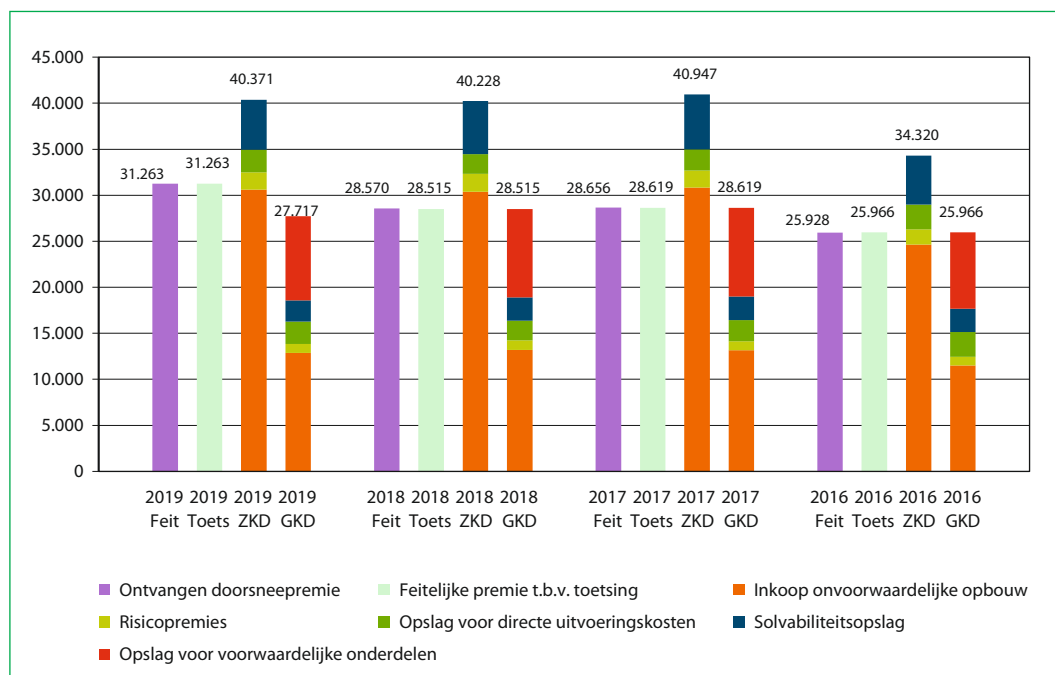
Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2019 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van een gedempt premiebeleid, gebaseerd op verwacht rendement. Het verwacht rendement minus de verplichte afslag op de rente voor toeslagen is gebaseerd op de methodiek en maximale parameters zoals vermeld in art. 23a Besluit FTK.

De gedempte kostendekkende premie bedraagt 27.717. De feitelijke betaalde premie is met 31.263 toereikend. Het surplus van 3.546 wordt in tegenstelling tot voorgaande jaren niet toegevoegd aan de bestemde premiereserve. Het bestuur heeft in overleg met de CAO-partijen besloten om de premiemarge 2019 direct ten goede te laten komen aan de dekkingsgraad.

De ontvangen doorsneepremie betreft de reguliere premie voor de basisregeling, dus exclusief de premie voor de overgangsregeling en exclusief de premies voor de vrijwillige regelingen (ANW-hiaatpensioen en WIA-excedentpensioen). Genoemde regelingen worden niet meegenomen in de kostendekkende premie.

De ontvangen doorsneepremie (Feit), de feitelijke premie ten behoeve van toetsing (Toets), de zuivere kostendekkende premie (ZKD) en de gedempte kostendekkende premie (GKD) worden in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component "opslag voorwaardelijke onderdelen" in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement.

Om inzicht te geven in het effect van de ontvangen doorsneepremie op de financiële positie van het fonds tonen we in de volgende tabel de premiedekkingsgraad. De premiedekkingsgraad is vastgesteld als de verhouding tussen de ontvangen doorsneepremie (exclusief de opslag voor directe uitvoeringskosten ¹⁾) en de actuarieel benodigde koopsom voor de opbouw van nieuwe aanspraken. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van het fonds, indien de premiedekkingsgraad hoger is dan de feitelijke dekkingsgraad. Als de premiedekkingsgraad lager is dan de feitelijke dekkingsgraad heeft dit een negatief effect op de financiële positie van het fonds. Zoals uit de tabel valt op te maken, heeft de nieuwe opbouw in 2019 een negatief effect gehad op de financiële positie van het fonds. De nieuwe opbouw heeft in 2019 een negatieve bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad van circa 0,1%-punt.

De hier getoonde impact van nieuwe opbouw op de dekkingsgraad wijkt mogelijk licht af van het effect van de premie conform het dekkingsgraadverloop in paragraaf 1.4. Dat komt doordat de procentuele effecten in het dekkingsgraadverloop in paragraaf 1.4 zijn afgerond en hier van onafgeronde cijfers is uitgegaan. Voorts is in het verloop in paragraaf 1.4 aangesloten bij de resultatenanalyse conform de DNB-staat J605, waarbij onder andere het resultaat op toekomstige kosten wordt verantwoord onder kosten, terwijl hier wordt uitgegaan van de definitie van de premiedekkingsgraad, waar de opslag voor toekomstige kosten onderdeel van uitmaakt.

	2019	2018	2017	2016
Dekkingsgraad primo boekjaar	91,6%	97,6%	94,8%	96,6%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	88,7%	81,6%	80,5%	88,5%
Impact nieuwe opbouw op dekkingsgraad	-0,1%	-0,7%	-0,7%	-0,3%

1) Wij merken voor de volledigheid nog het volgende op. Aangezien er geen onttrekking uit of toevoeging aan de bestemde premiereserve heeft plaatsgevonden, is hier voor de vaststelling van de premiedekkingsgraad eind 2019 geen rekening mee gehouden.

Uitvoeringskosten

BPF Banden en Wielen maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal worden deze kosten onderverdeeld naar kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten voor het vermogensbeheer. De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling bestaan uit kosten van de pensioenadministratie, de communicatie aan verzekerden, controle- en advieskosten alsmede bestuurs- en toezichtkosten. De vermogensbeheerkosten bestaan uit de kosten voor het beheren van beleggingsportefeuilles en de kosten voor het bewaren en administreren van het belegde vermogen, alsmede een deel van de bestuurs- en toezichtkosten. Transactiekosten worden gemaakt om beleggingstransacties tot stand te brengen en uit te voeren.

Het fondsbestuur wenst volledige transparantie te realiseren ten aanzien van deze kosten en beheersing van de kosten. Daarom is hieronder een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen per deelnemer (actieven en gepensioneerden). De kosten worden gepresenteerd met inachtneming met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de AFM. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken eenvoudig met elkaar worden vergeleken. Kosten worden zoveel als mogelijk direct toegerekend aan pensioenbeheer respectievelijk vermogensbeheer. Indien directe toerekening niet mogelijk is, vindt toerekening plaats op basis van een pro rata schatting.

	2019	2018
Pensioenbeheer (na herallocatie toe te wijzen aan vermogensbeheer in euro per deelnemer)	€ 347,37	€ 309,05
Pensioenuitvoeringskosten exclusief incidentele kosten ¹⁾	€ 296,65	€ 270,98
Pensioenbeheer (inclusief gewezen deelnemers)	€ 136,84	€ 121,55
Vermogensbeheer:		
– Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen ²⁾	0,37%	0,38%
– Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,09%	0,10%
– Totale kosten vermogensbeheer	0,46%	0,48%

De kosten van het pensioenbeheer bedragen over 2019 € 2.624.000,- (2018 € 2.312.000,-). De relatieve kosten van vermogensbeheer zijn met 0,46% lager dan in 2018 (0,48%). Dit wordt hierna toegelicht.

Kosten pensioenbeheer

De pensioenuitvoeringskosten zijn in 2019 gestegen ten opzichte van 2018. (Kosten)efficiënte besturing en uitvoering is één van de doelstellingen van het fonds. Mede in dat kader is het fonds per 1 januari 2018 overgestapt op een ander bestuursmodel. Het nieuwe bestuursmodel had een verlaging van de bestuurlijke kosten ten opzichte van voorgaande jaren tot gevolg. 2019 is het eerste volledige jaar waarin het fonds onder de gewijzigde structuur functioneerde. Als gevolg van aanhoudend kostenbewustzijn zijn de kosten die beïnvloedbaar zijn in 2019 licht gedaald. De kosten van de pensioenuitvoerder (AZL) echter, zijn een groot deel van de totale pensioenbeheerkosten. Deze kosten zijn in 2019 gestegen. Enerzijds omdat het aantal werkgevers in het fonds is toegenomen, anderzijds omdat de kosten bij de pensioenuitvoerder in 2019 toegenomen zijn wat weer effect had op de vergoeding die het fonds aan de pensioenuitvoerder betaalt. Vanaf 2019 maakt het fonds extra structurele kosten als gevolg van de implementatie van de Europese IORP II richtlijnen in de governancestructuur van het fonds. Per saldo leidt dit in 2019 tot een structurele stijging in de totale

1) In 2019 was er sprake van uitvoeringskosten met een incidenteel karakter. Het totaalbedrag van deze incidentele kosten bedraagt € 383.081.

2) De herziene Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie adviseren deze kosten in relatie te bekijken tot

a. de gekozen beleggingsmixen bijbehorende benchmarkkosten

b. het rendement over een langere termijn, ook in relatie tot het bijbehorende benchmarkrendement

kosten per deelnemer. Als financiële instelling staat het fonds onder toezicht van twee externe partijen; De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Het fonds is een jaarlijkse toezichtbijdrage verschuldigd, die door de betreffende toezichthouder op basis van de geldende wet- en regelgeving wordt bepaald. Deze kosten zijn voor het fonds derhalve niet beïnvloedbaar. Deze toezichtbijdragen kenden de afgelopen jaren een stijgend verloop.

Ook voor 2020 behoudt het fonds een sterke mate van kostenbewustzijn. Alhoewel kwaliteit van dienstverleners boven de kosten gaat, zal in 2020 aanhoudend kritische gekeken worden naar de mogelijkheden die er zijn om in de kosten te snijden zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit.

Bij de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer spelen de aantallen actieve deelnemers en gepensioneerden een rol. Het fonds kent in verhouding tot de actieve deelnemers en gepensioneerden een relatief groot aantal gewezen deelnemers (zogenaamde slapers). Voor de gewezen deelnemers worden ook activiteiten uitgevoerd, zoals de uitvoering van de rechtenadministratie, periodieke communicatie en het vermogensbeheer. Echter, de kosten die worden gemaakt voor de groep gewezen deelnemers worden in de bepaling van de kosten per deelnemer in de aanbevelingen van de Pensioenfederatie niet meegenomen. Daarmee legt het relatief hoge aantal gewezen deelnemers een zekere druk op de kosten per deelnemer van het fonds. De totale populatie van het fonds steeg in het verslagjaar enigszins als gevolg van een toename in het aantal slapers en pensioengerechtigden. Het totaal aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden is ten opzichte van 2018 echter stabiel. Derhalve hebben deze aantallen geen effect op de kosten per deelnemer.

Kosten vermogensbeheer

In deze tabel staan de kosten vermogensbeheer

Vermogensbeheerkosten	EUR(x1000)	uitgedrukt in percentage belegd vermogen
Fiduciare beheer	525	0,07%
Beheerkosten overlay	313	0,04%
Beheerkosten fondsen	1.399	0,19%
Totale beheerkosten	2.237	0,30%
Transactiekosten		
Directe kosten i.v.m. mandaat	488	0,06%
Indirecte kosten i.v.m. beleggingsfondsen	203	0,03%
Totale transactiekosten	691	0,09%
Overige vermogensbeheerkosten		
Kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau	389	0,05%
Bewaarloon	174	0,02%
Totaal	3.491	0,46%

In de jaarrekening worden de vermogensbeheerkosten en transactiekosten, onder de toelichting van de staat van baten en lasten, uitgesplitst naar beleggingscategorieën.

Zoals gezegd heeft het fonds aandacht voor de kosten. 2019 is het tweede volle kalenderjaar waarin de vermogensbeheerkosten volledig te relateren zijn aan de dienstverlening door de huidige fiduciair beheerder (KCM).

Aan het vermogensbeheer zijn indirecte kosten verbonden. Dat wordt veroorzaakt door het feit dat de beheerkosten bij het beleggen in fondsen ten laste van het vermogen van dit beleggingsfonds gebracht worden en niet direct zichtbaar zijn in de vorm van uitgaven tegen facturering door het pensioenfonds. Via de rapportages die het pensioenfonds krijgt, zijn de indirecte kosten voor het bestuur volledig inzichtelijk, waardoor het fonds goed in staat is om de ontwikkeling van de indirecte kosten te monitoren. Bij de selectie van nieuwe beleggingen wordt uiteraard door het fonds beslist welke (indirecte) kosten aanvaardbaar zijn. Bovendien kan de fiduciair door haar inkoopkracht extra kortingen bedingen die rechtsreeks aan ons fonds vergoed worden.

In de jaarrekening worden de indirecte kosten, onder de toelichting van de staat van baten en lasten, uitgesplitst naar beleggingscategorieën.

Governance

Bestuur

De belangrijkste onderwerpen die in 2019 aan de orde kwamen waren:

- Invulling geven aan de organisatie eisen in de IORP II richtlijnen;
- Kans op pensioenverlaging monitoren en communicatie met (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden hierover;
- (Her)benoeming bestuursleden
- Beëindigen vrijwillige individuele WIA excedentregeling;
- Deelnemerstevredenheidsonderzoek;
- Evaluatie actuariële grondslagen;
- Revisie beleidsdocument integraal risicomanagement;
- Aanpassingen fondsdocumenten zoals ABTN, geschiktheidsplan, statuten, uitbestedings- en beloningsbeleid;
- Opdrachtaanvaarding gewijzigde pensioenregeling;
- Pensioenpremie 2020
- Interne waardeoverdracht opgebouwde pensioenen naar 68;
- Laatste jaar VPL-opbouw en -afrekening.

IORP II en governancestructuur

Voorafgaand aan het verslagjaar heeft het bestuur uitgewerkt hoe IORP II het beste zou kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van het fonds en het niveau van risicomanagement. In 2019 is invulling gegeven aan de opzet en het bestaan hiervan. Een van de consequenties was het inrichten van een “three lines of defence” structuur, waarbij het bestuur besloten heeft de sleutelfuncties in te richten vanuit de risicogebieden die aansluiten op de hoofdprocessen Governance, risk & compliance, Communicatie & pensioen en Balansmanagement. De sleutelfuncties betreffen de risicobeheer functie, de actuariële functie en de interne auditfunctie. Punt van aandacht bij de inrichting vormde het bestuursmodel. De toezichthouder geeft immers een restrictieve uitleg aan de invulling van wettelijke normen, waardoor sleutelfuncties niet zondermeer buiten het bestuur kunnen worden belegd. In een one-tierboard kan een sleutelfunctie niet worden belegd bij de onafhankelijk voorzitter of niet- uitvoerende bestuurders. Besloten is om de uitvoerend bestuurder met de portefeuille Governance, risk en compliance als waarnemend sleutelfunctiehouder risicobeheer aan te wijzen en een jaar lang ervaring op te doen met deze constructie. Onafhankelijkheid wordt geborgd doordat de activiteiten van deze functie worden belegd bij externe onafhankelijke deskundigen, te weten de risicomangers financiële- en niet- financiële risico's.

De sleutelfunctiehouder voor de actuariële functie is de certificerend actuaaris en de sleutelfunctieactiviteiten zijn uitbesteed aan een externe partij. Een natuurlijk persoon is in opdracht van het bestuur sleutelfunctiehouder van de interne auditfunctie. Hierbij wordt de sleutelfunctiehouder ondersteund door sommige uit te voeren audits uit te besteden aan een gespecialiseerde partij. De combinatie van de gekozen positionering in de organisatie, de feitelijke invulling en de werking bepaalt de onafhankelijkheid en de objectiviteit van de sleutelfuncties.

De sleutelfunctiehouders, zijn, op de waarnemend sleutelfunctiehouder risicobeheer na, ter toetsing bij De Nederlandsch Bank aangemeld en geschikt bevonden. Aanmelding van de waarnemer zal geschieden na gebleken geschiktheid van de constructie van een uitvoerend bestuurder tevens sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Nadat de door het fonds voorgestelde opzet door DNB is geaccordeerd, is in 2019 geïnvesteerd in de werking van IORP II. Overlegstructuren en rapportageformats zijn vormgegeven, waarna daadwerkelijk gestart kon worden met de werkzaamheden en door sleutelfunctiehouder gerapporteerd kon worden. Diverse vormen van actuariële besluitvorming werden voor een oordeel aan de actuariële sleutelfunctie voorgelegd. De sleutelfunctie internal audit heeft 2019 gebruikt om een zogenaamde nulmeting te doen en aan de hand daarvan auditonderwerpen voor 2020 voor te stellen. In het eerste kwartaal van 2020 is de werking van de waarnemend sleutelfunctie risicobeheer geëvalueerd. Daaruit bleek dat het niet wenselijk is dat de sleutelfunctiehouder risicobeheerder vanuit zijn rol als uitvoerend bestuurder belast is met de operationele aansturing van de uitbestedingspartij voor pensioenbeheer. Gekozen is om deze specifieke taak bij het bestuursbureau neer te leggen en niet langer bij de uitvoerend bestuurder. Voor het overige functioneert de gekozen constructie naar tevredenheid.

Bestuurssamenstelling

In verband met een vacature in het bestuur heeft het bestuur voorafgaand aan het verslagjaar intensief overleg gehad met FNV Bondgenoten over de voordracht van een bestuurslid. Deze vacature is met de komst van Ilse van Eekelen in 2019 op passende wijze ingevuld.

Per 1 september 2019 liep de zittingstermijn van Nico Passchier, niet-uitvoerend bestuurder namens de werknemers, af. Herbenoeming voor vier jaar vond plaats door het bestuur.

Bestuursondersteuning

Met ingang van 2019 heeft het bestuur besloten om een intern bestuursbureau met een aantal zelfstandigen in te richten. Kostenefficiëntie en continuïteit waren belangrijke criteria voor de bepaling van deze vorm van de bestuursondersteuning. De ervaringen met deze constructie zijn positief en de verwachtingen ten aanzien van kosten efficiëntie bleken realistisch. Vanwege het vertrek eind 2019 van een van de zzp-ers, heeft de continuïteit verhoogde aandacht.

Crisissituatie en kans op pensioenverlaging

De financiële positie van het fonds is al enige tijd niet goed genoeg. Het bestuur vindt dat er sprake is van een crisissituatie als het naar verwachting onvermijdelijk is dat een korting wordt doorgevoerd om de beleidsdekkingsgraad binnen een periode van vijf jaar (vanaf 2015) weer op het gewenste niveau te krijgen. In september 2018 constateerde het bestuur dat dit het geval is. Onderzoek is gedaan naar de noodzakelijke maatregelen om de premiedekkingsgraad te verbeteren en de kans op een korting zo klein mogelijk te houden. In overleg met sociale partners is uiteindelijk besloten om in 2019 het partnerpensioen gedeeltelijk op risicobasis te verzekeren en de premie voor de overgangsregeling (VPL) deels voor de basisregeling te gebruiken. Gedurende 2019 verslechterde de financiële situatie door de verder gedaalde rente. Onder meer via de website werden deelnemers en gepensioneerden geïnformeerd over de situatie en werden zij voorbereid op een mogelijke verlaging van de pensioenen in 2021. Vanwege de het feit dat het er op enig moment op leek dat de tienjaars hersteltermijn uit het herstelplan niet langer gehaald dreigde te worden, werd dat later in het jaar zelfs 2020. Zodra minister Koolmees zijn maatregelen aankondigde, heeft het bestuur, in voorbereiding op eventuele besluitvorming over pensioenverlaging, oordeelsvormend besproken hoe zij in voorkomend geval aankijkt tegen een pensioenverlaging in relatie tot het alternatief om de herstel termijn met twee jaar te kunnen verlengen. Eind 2019 heeft het bestuur besloten om de tijdelijke maatregelen van 2019 in 2020 te handhaven. De financiële situatie bleek eind 2019 voldoende gunstig om niet tot een pensioenverlaging in 2020 te besluiten. Dit is aan betrokkenen gecommuniceerd met de uitdrukkelijke kanttekening dat een verlaging in 2021 reëel is.

Pensioenpremie 2020

Eind 2014 heeft het fonds de rendementscurve die in de periode 2015-2019 overeenkomt met een vaste gedempte disconteringsvoet van 2,4% voor vijf jaar vastgesteld. Met het oog op de nieuwe vijfjaarsperiode moest de rendementscurve voor de gedempte rekenrentevoet per 1 januari 2020 te worden vastgesteld. Het verwacht rendement op vastrentende waarden wordt hierbij gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 oktober 2019. Dit is immers consistent met de gehanteerde rentetermijnstructuur per 31 oktober 2014 bij ingang van de vorige vijfjaarstermijn.

Bij de vaststelling van de nieuwe gedempte rekenrentevoet voor 2020 van 1,825% is rekening gehouden met het advies van 6 juni 2019 van de Commissie Parameters. Dit advies komt er kort gezegd op neer dat de maximaal te hanteren verwachte rendementen op zakelijke waarden zullen dalen vanaf 2020.

Indien het Pensioenfonds de rendementscurve eind 2019 voor de gedempte premie van 2020 vaststelt, mag de rendementscurve 2020 echter nog één jaar op de huidige hogere verwachte maximum rendementen van zakelijke waarden bepaald worden. Voor de gedempte premie 2021 zal het Pensioenfonds wel moeten overstappen op de lagere verwachte rendementen conform het advies van de Commissie Parameters. Indicatieve berekeningen in oktober 2019 wezen uit dat sprake zal zijn van een negatieve premiemarge, hetgeen volgens de pensioenwet niet is toegestaan. In verband met de lagere rendementscurve in 2020 kon bij de huidige premiebijdrage (23,9% van de pensioengrondslagsom) de huidige pensioenregeling in 2020 niet ongewijzigd worden voortgezet. Door Sociale Partners is besloten om de pensioenregeling per 1 januari 2020 te versoberen ten opzichte van de pensioenregeling die geldt in 2019 en de premiebijdrage te verhogen. Door Sociale partners is besloten om de totale bijdrage voor 2020 te verhogen naar 26,5% van de pensioengrondslagsom. De bijdrage voor VPL wordt gehandhaafd op 1,6% van de pensioengrondslagsom. De pensioenpremie voor de basispensioenregeling bedraagt in 2020 24,9%. Daarnaast is de pensioenrichtleeftijd verhoogd naar 68 jaar.

Laatste jaar VPL-opbouw en -afrekening

Ten behoeve van de afrekening van de VPL-regeling heeft het bestuur in 2019, na overleg met sociale partners, besloten om de VPL reserve in 2020 liquide aan te houden. Dit besluit is genomen omdat het bestuur geen risico over de reserve wil lopen nu de afrekening binnen een jaar ligt.

Opdrachtaanvaarding

Eind 2019 hebben sociale partners besloten om de pensioenregeling per 1 januari 2020 te versoberen ten opzichte van de pensioenregeling die geldt in 2019 en de premiebijdrage te verhogen. Om te kunnen beoordelen of het bestuur akkoord kan gaan met de uitvoering van de gewijzigde pensioenregeling en de opdracht derhalve kan aanvaarden, heeft het bestuur een aantal criteria opgesteld waaraan de premie de opbouw voor 2020 getoetst moet worden. Het betreft de volgende criteria:

1. Zijn de maatregelen evenwichtig, kan de opdracht aanvaard worden;
2. Uitvoerbaarheid en consistentie (bestendige gedragslijn);
3. Uitlegbaarheid en communicatie;
4. Duurzaamheid, is het voor langere periode houdbaar.

De wijziging voldeed om 3 van de vier criteria. Alleen aan het houdbaarheids criterium voor de lange termijn voldeed de wijziging feitelijk niet. In de eerste plaats omdat de premie voor 2021 als gevolg van de wijziging van de maximale parameters niet voldoende zal zijn. Ten tweede omdat wijzigingen van het Pensioenakkoord naar verwachting ingrijpend zullen zijn. Het bestuur heeft dit geaccepteerd, hetgeen onderbouwd is met de onzekerheid over de toekomst van het Pensioenakkoord.

Interne waardeoverdracht opgebouwde aanspraken naar 68

Het bestuur realiseerde zich dat de verhoging van de pensioenrichtleeftijd naar 68 betekende dat deelnemers een pensioenaanspraak hebben met verschillende ingangsheeftijden. Dat komt de heldere en begrijpelijke uitleg niet ten goede. Alles overwegend heeft het bestuur besloten om de opgebouwde rechten om te zetten naar rechten met ingangsheeftijd 68 jaar, waarbij de interne waardeoverdracht voldoet aan de voorwaarden van artikel 83 lid 3 Pensioenwet. Dat maakt de uitvoering van de interne

waardeoverdracht eenvoudiger. De communicatie over de wijziging van de regeling en de interne waardeoverdracht werd eind 2019 opgestart en kreeg begin 2020 vervolg.

DNB en AFM

De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) houden toezicht op pensioenfonds. DNB beoordeelt de financiële aspecten. De AFM ziet toe op gedrag en communicatie.

Thematisch toezicht

Voor 2019 had DNB voor pensioenfonds specifiek de volgende onderzoeksthema's benoemd:

- Veranderkracht van pensioenfonds
- Risico van betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit;
- Cyberrisico's, innovatie en digitalisering;
- Financiële risico's die samenhangen met klimaatveranderingen en de transitie naar een CO2-neutrale economie;
- Informatievoorziening van vermogensbeheerders waar de sector mee werkt over de beheersing van klimaatrisico's.

In het verslagjaar zijn van DNB geen fondsspecifieke onderzoeksvragen ontvangen. Het fonds ontving in 2019 een algemeen verzoeken om mee te werken aan een uitvraag naar de niet- financiële risico's en heeft haar medewerking hieraan naar behoren verleend.

Geschiktheid en evaluatie

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. In 2019 is dit plan geactualiseerd, waarbij het opvolgingsbeleid nader in het document is vastgelegd.

Permanente educatie wordt ingevuld door studiedagen en beleidsessies van het fonds alsmede themadagen van o.a. DNB, AFM, de Pensioenfederatie of andere externe partijen. In 2019 vonden twee beleidsdagen plaats, waarbij ingegaan is specifieke deelgebieden, te weten compliance en IORP II. Daarnaast vond in april tijdens de bestuursvergadering een kennissessie over de risicorapportage van de pensioenuitvoerder plaats. Tijdens de beleidsdag in november is ingegaan op de eigen risicobeoordeling en inzake het beleggingsbeleid op alternative credit en het beleid maatschappelijk verantwoord beleggen. Daarnaast heeft een aantal bestuursleden op individuele basis opleidingsmodules op gevolgd op deskundigheidsniveau B. Vakliteratuur is bijgehouden, seminars en lezingen op pensioengebied zijn bijgewoond. Medio 2019 heeft een zelfevaluatie plaatsgevonden onder begeleiding van een externe partij. Dit bood de mogelijkheid om terug te kijken op een volledig jaar van het in 2018 ingevoerde bestuursmodel. Opvolging van acties die uit deze evaluatie naar voren kwamen is geborgd via opname op de bestuurlijke actielijst

Diversiteit

Het fonds streeft naar een bestuurssamenstelling waarbij de belanghebbenden op een zo evenwichtig mogelijke wijze zijn vertegenwoordigd. Het bestuur streeft ernaar dat in het bestuur ten minste één man en één vrouw zitten en ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar. De eis van geschiktheid prevaleert boven diversiteit. Twee van de niet- uitvoerend bestuurders zijn vrouw, waarvan één in 2019 benoemd werd. Tevens heeft het fonds een vrouw als onafhankelijk voorzitter. In het verantwoordingsorgaan is één vrouwelijk lid.

Beloningsbeleid

Het fonds heeft een beloningsbeleid dat mede gebaseerd is op de richtlijnen die DNB geeft ten aanzien van onder meer de tijdsbesteding van bestuurders. Het vastgestelde beloningsbeleid is in 2019 uitgevoerd. In 2019 is gekeken naar de beloning van de leden van het verantwoordingsorgaan. Aanleiding was dat dit beloningsbeleid, in tegenstelling tot dat van de andere organen binnen het fonds, gebaseerd op aanwezigheid en is in die zin een variabel element kent.

Het bestuur heeft haar zienswijze hierop geformuleerd en met het verantwoordingsorgaan besproken, waarna een aanpassing van het beloningsbeleid voorbereid is dat in 2020 ter besluitvorming voorligt.

Gedragcode/ compliance officer

De compliance officer houdt toezicht op de naleving van gedragcode rapporteert hierover jaarlijks aan het bestuur. Over 2019 zijn door de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd.

Wet- en regelgeving

In 2019 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. De toezichthouders, De Nederlandsche Bank N.V. en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten, hebben geen aanwijzingen aan het fonds gegeven. Ook is geen bewindvoerder aangesteld en de bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds is niet gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Naleving Code pensioenfondsen

Bij verantwoording over de naleving van de Code pensioenfondsen geldt het principe 'pas toe of leg uit'. In lijn met dit principe is in deze paragraaf kort toegelicht welke normen worden nageleefd en van welke normen gemotiveerd afgeweken wordt. In november 2019 verscheen een onderzoeksrapport van de Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen (MCPF). Daarin beveelt de MCPF aan om op eenvoudige en toegankelijke wijze te rapporteren over de naleving van de Code. 8 van de 65 normen vragen altijd om een toelichting. Het betreft hier de zogenaamde rapportagenormen. Deze normen worden hieronder bij het thema waar ze onder vallen toegelicht op de wijze waarop de MCPF dat aanbevoelt heeft.

1. Vertrouwen waarmaken

Normen 1 – 9 gaan over vertrouwen waarmaken. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement. Het fonds heeft deze normen zijn onder andere vastgelegd in de statuten, de ABTN, risicomanagementbeleid en het uitbestedingsbeleid. In het bestuurdersprotocol ligt is beschreven dat het bestuur altijd eindverantwoordelijk is. Het bestuur legt in het jaarverslag verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de eventuele beleidskeuzes voor de toekomst. Belanghebbenden zijn in het bestuur en het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigd.

Het beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en uitsluitingen is door het bestuur vastgelegd. Via het periodieke deelnemerstevredenheidsonderzoek is de behoefte van belanghebbenden op hierover mee te denken gepeild. Naar aanleiding van de uitkomsten wordt door middel van een enquête de mening van belanghebbenden gevraagd.

Het bestuur heeft een document integraal risicomanagement vastgesteld. Evaluatie van het beleid vindt jaarlijks plaats. Er wordt gewerkt aan de hand van een jaarkalender voor de risicomanagementcyclus. Ook in het financieel crisisplan staan de risico's en bijbehorende beheersmaatregelen beschreven met betrekking tot de financiële risico's. Het bestuur kent een escalatieplan voor spoedeisende situaties.

Rapportagenorm

Norm 5	Naleving	Toegelicht in jaarverslag
Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur rapporteert over het beleid op: Uitbesteding: p14, 45 t/m 46 Vermogensbeheer: p23 t/m 27. Communicatie: p22 en 23 Implementatie Wet- en regelgeving: p36 t/m 39 Het integraal risicomanagement en de risico's worden toegelicht op p46 t/m 51

2. Verantwoordelijkheid nemen

Normen 10 – 14 gaan over verantwoordelijkheid nemen voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Het bestuur draagt te allen tijde de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering. Specifieke taken zijn uitbesteed aan uitbestedingspartners, waarbij de afspraken in een overeenkomst zijn vastgelegd. Het fonds kent een uitbestedingsbeleid, waarin deze normen zijn verankerd. Met de uitbestedingspartijen zijn serviceafspraken gemaakt en vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In de SLA's met uitbestedingspartners is geregeld dat het bestuur jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch evalueert. Tevens spreekt het bestuur de uitbestedingspartij aan als deze zijn afspraken niet of onvoldoende nakomt.

In het uitbestedingsbeleid van het fonds is vastgelegd dat in de overeenkomst tot uitbesteding ten minste wordt vastgelegd dat gewaarborgd is dat de partij aan wie wordt uitbesteed de werkzaamheden niet deels of geheel uitbesteed aan een derde partij, anders dan met uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van het fonds. Onder andere is bepaald dat uitbestedingspartijen moeten aantonen dat zij een beloningsbeleid voeren waarbij het variabele deel niet kan leiden tot ongewenste beloningsprikkelers waardoor de belangen voor het fonds in gevaar kunnen komen. In de uitbestedingsovereenkomsten is de aansprakelijkheid over schade als gevolg van toerekenbare tekortkomingen vastgelegd.

3. Integer handelen

Normen 15-22 gaan in op de manier waarop het bestuur een cultuur van integriteit en compliance bevordert. Deze normen zijn door het bestuur uitgewerkt in de gedragscode, het integriteitbeleid, het uitbestedingsbeleid en de ABTN. Het onderwerp' meldingen in het kader van compliance heeft een vaste plaats op de bestuursagenda. Het bestuur heeft een klokkenluidersregeling en een incidentenregeling vastgesteld. Het bestuur van het fonds heeft een compliance officer benoemd. Deze vervult een onafhankelijke rol binnen het fonds. De compliance officer heeft als taak toe te zien op de naleving van relevante wet- en regelgeving en de gedragscode, zowel binnen het fonds en de fondsorganen als bij de uitbestedingspartners.

4. Kwaliteit nastreven

Normen 23 – 30 gaan over hoge kwaliteitseisen, het beleid dat daarop gevoerd wordt en het lerend vermogen van de organisatie. Het bestuur kent een geschiktheidsplan waarin geregeld is hoe de deskundigheid van het bestuur continu op peil is. Er zijn specifieke profielschetsen opgesteld voor bestuursleden, de leden van het VO en de sleutelfuncties. Het bestuur evalueert jaarlijks zijn eigen functioneren en zorgt voor permanente educatie van de leden. Het VO doet ook aan permanente educatie en bereidt een procedure voor jaarlijkse zelfevaluatie voor.

In de statuten is de besluitvorming van het bestuur vastgelegd. Hier is beschreven dat elke bestuurder één stem heeft. Het bestuur neemt besluiten aan bij volstrekte meerderheid van geldig uitgebrachte stemmen.

Het bestuur kent een regeling voor de behandeling van klachten en geschillen, welke is opgenomen in een integrale klachten- en geschillenregeling.

5. Zorgvuldig benoemen

Normen 31 – 40 hebben betrekking op zorgvuldig handelen bij (her)benoeming en ontslag, zorgen voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds. Het geschiktheidsplan gaan samen met de functieprofielen in op de complementaire en diverse samenstelling van het bestuur en het VO. Bij de werving wordt rekening gehouden met complementariteit en diversiteit. Een termijn van een bestuurder duurt vier jaar en een bestuurder kan maximaal twee keer herbenoemd worden. Het VO kent een vertegenwoordiging bestaande uit een werknemersvertegenwoordiger, twee vertegenwoordigers namens werkgevers en drie namens pensioengerechtigden. In de statuten staat omschreven wat de procedure bij schorsing en/of ontslag is. Bestuursleden en leden van het VO worden benoemd met inachtneming van een profielschets.

Rapportagenorm

Norm	Naleving	Toegelicht in jaarverslag
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats	Ja	Het bestuur rapporteert over de samenstelling van de fondsorganen en de geschiktheid van de leden op de volgende pagina's: Bestuur p11 en p39, onder diversiteit, geschiktheid en evaluatie.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Gedeeltelijk	Het bestuur rapporteert over de samenstelling van het bestuur en het VO en de geschiktheid van de leden op de volgende pagina's: Bestuur p11 VO: p14 Op p39 komt ook de diversiteit aan bod.

6. Gepast belonen

Normen 41 – 45 gaan over een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Dit is vastgelegd in beloningsbeleid van het fonds. Hierin staan de uitgangspunten die het fonds hanteert. Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Het beloningsbeleid moet ondersteunend zijn aan de lange termijn strategie van het pensioenfonds, gericht op financiële stabiliteit, continuïteit en een gematigd risicoprofiel. Het beloningssysteem moet transparant, eenvoudig en uitvoerbaar zijn en voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Het pensioenfonds is in beginsel terughoudend als het gaat om variabele beloningen, het betaalt zelf geen variabele beloningen. In overige gevallen, bijvoorbeeld bij uitbestedingsrelaties, mogen variabele beloningen in beginsel niet hoger zijn dan 20 procent van de vaste beloning. De beloning staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en het tijdsbeslag en moeten minimaal marktconform en maatschappelijk acceptabel zijn. Het beloningsbeleid is toegelicht op de website van het fonds.

7. Toezicht houden en inspraak waarborgen

Normen 46 - 57 gaan over hoe het fonds het intern toezicht waarborgt op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering. De niet-uitvoerend bestuurders voeren het toezicht uit aan de hand van een jaarplan. Dit plan wordt afgestemd met het bestuur. Bij het uitoefenen van toezicht wordt deze code gevolgd. De niet-uitvoerend bestuurders geven in de bestuursvergaderingen hun oordeel over het functioneren van het bestuur. De niet-uitvoerend bestuurders rapporteren hun bevindingen over het functioneren van het bestuur respectievelijk het fonds jaarlijks schriftelijk en lichten deze rapportage mondeling toe. De rapportage wordt in bestuursverslag opgenomen. De niet uitvoerend bestuurders leggen verantwoording af aan de het verantwoordingsorgaan en hiermee ook aan de werkgevers.

De samenwerkingsafspraken met het VO zijn in overleg vastgesteld. In de statuten zijn de taken en bevoegdheden en de ontslagprocedures vastgelegd. Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid van het fonds en de wijze waarop het is uitgevoerd. Er is minimaal 2 keer per jaar overleg met het VO. Het bestuur beoordeelt ten minste eenmaal per vier jaar het functioneren van de accountant en de actuaaris.

Rapportagenorm

Norm	Naleving	Toegelicht in jaarverslag
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	Het intern toezicht betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak en rapporteert hierover in zijn rapportage intern toezicht op p53.e.v.

8. Transparantie bevorderen

Normen 58 – 65 gaan over hoe het fonds openheid nastreeft, communiceert over missie, visie en risico's en verantwoording aflegt over gevoerd beleid. Het bestuur hecht aan transparantie en heeft dit in diverse beleidsdocumenten vastgelegd. Het bestuur beschrijft in het jaarverslag helder en duidelijk de missie, visie en strategie van het fonds. Het bestuur rapporteert in het jaarverslag ook over de naleving van de gedragscode en de Code Pensioenfonds en over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.

Het bestuur van het fonds heeft haar werkzaamheden uitbesteed die als gevolg van de complexiteit van regelgeving door een externe partij effectiever en efficiënter kunnen worden verricht dan door middel van een uitvoering in eigen beheer. Het bestuur is van oordeel dat de belangen van de deelnemers bij deze uitbesteding beter zijn gediend. In het jaarverslag wordt informatie hierover opgenomen. De uitwerking rond transparantie en communicatie ligt vast in het communicatiebeleidsplan. Het fonds beschikt over een klachten- en geschillenregeling. Deze is toegankelijk via de website van het fonds. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten.

Rapportagenorm

Norm	Naleving	Toegelicht in jaarverslag
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	Op p9 beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Het bestuur licht de overwegingen omtrent maatschappelijk verantwoord beleggen toe op p26 en 27 van het jaarverslag.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	Op p40 onder gedragscode rapporteert het bestuur over de naleving van de interne gedragscode en op p40 e.v. over de naleving van deze code. Op p39 onder geschiktheid en evaluatie rapporteert het bestuur over de evaluatie en het functioneren.

Norm	Naleving	Toelicht in jaarverslag
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	Op p44 onder 'Klachten en geschillencommissie' rapporteert het bestuur over de behandeling van klachten en geschillen. In 2019 waren er geen klachten of geschillen. De klachten- en geschillenregeling is gepubliceerd op de website.

Normen uit de Code pensioenfondsen waarvan door BPF Banden en Wielen is afgeweken in 2019

Hier licht het fonds de normen uit de meest recente versie van de Code toe die nog niet worden nageleefd.

Normnr	Inhoud norm	Toelichting op afwijking
30	Het eigen functioneren is voor het VO een continu aandachtspunt. Het VO evalueert met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan.	Evaluatie van het functioneren van het VO gebeurt momenteel niet via een vaste procedure, Het VO werkt aan een procedure die bij toekomstige evaluaties kan worden gebruikt.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	In het bestuur zitten drie vrouwen en in het VO één. In het bestuur en het VO zitten geen leden onder de veertig jaar. Er wordt gestreefd naar diversiteit maar de eis van geschiktheid prevaleert boven diversiteit.
39	Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.	Benoeming en ontslag van de leden van het VO is statutair geregeld en geschiedt door art. 23 van de statuten dat regelt dat VO leden worden benoemd en ontslagen door werknemers- resp. werkgeversverenigingen. De statuten zullen op dit punt worden aangepast.

Klachten en geschillen

Een deelnemer kan een klacht indienen op basis van de klachten en geschillenregeling van het fonds als hij van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn rechten zijn geschaad. In 2019 zijn geen klachten bij het bestuur ingediend.

Uitbestedingsbeleid

Het bestuur heeft de uitbesteding van de twee kerntaken van het pensioenfonds, namelijk de pensioenuitvoering en administratie en het vermogensbeheer, ondergebracht bij verschillende partijen. Vanwege kostenefficiëntie en de beheersbaarheid van de controle op de administratie en het vermogensbeheer, vindt het bestuur verdere spreiding van de kerntaken niet wenselijk.

Bij deze overweging speelt uiteraard tevens de relatief kleine omvang van het pensioenfonds een rol. Het bestuur toetst regelmatig of de met de externe partijen gesloten overeenkomsten nog marktconform zijn. Daarnaast wordt ruimschoots aandacht besteed aan de vastlegging van de afspraken en dienstencatalogus en serviceafspraken (SLA). Uitbesteding kent risico's. Daarom heeft het bestuur beleid vastgesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die samenhangen met de uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen. Doel is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van dienstverlening en activiteiten. In het uitbestedingsbeleid zijn de criteria opgenomen die het fonds heeft vastgesteld voor de selectie van de uitbestedingsrelaties en de normen bepaald die bij de bewaking van de kwaliteit van de uitvoering van de uitbestede werkzaamheden gelden.

Uitbesteding pensioenadministratie

Het bestuur heeft de pensioenadministratie uitbesteed aan AZL. Hieronder vallen ook de uitvoerende actuariële werkzaamheden. Er is een overeenkomst inzake pensioenuitvoering inclusief SLA gesloten tussen het fonds en AZL. AZL is van al zijn daden en werkzaamheden met betrekking tot het pensioenfonds verantwoordelijk verschuldigd aan het fonds. AZL houdt het bestuur van het pensioenfonds op de hoogte van de aan deze uitbestede taak verbonden werkzaamheden en ontwikkelingen op relevante gebieden.

Het pensioenfonds heeft vanuit AZL een fondsmanager die verantwoordelijk is voor de pensioenuitvoering en voor het bestuur het aanspreekpunt is. Periodiek wordt met AZL overlegd over de uitvoering van de SLA en vindt evaluatie van de dienstverlening plaats. De uitvoerend bestuurders bespreken de kwartaalrapportages en nemen vervolgacties ingeval de bevindingen hiertoe aanleiding geven.

AZL bereidt de (financiële) jaarverslaglegging van het pensioenfonds voor met ondersteuning van de accountant en de actuaaris. Het boekjaar van het pensioenfonds loopt van 1 januari tot en met 31 december. Binnen zes maanden na afloop van het boekjaar overlegt het pensioenfonds een jaarrekening, het jaarverslag en overige gegevens aan DNB. De jaarrekening wordt gedeponneerd bij het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Jaarlijks verstrekt AZL een ISAE 3402-rapportage aan het fonds. De uitvoerend bestuurders hebben de ISAE 3402-rapportage van AZL N.V. over 2019 beoordeeld en vervolgens in het bestuur besproken. Met name is gekeken naar de beheersmaatregelen. Daarnaast verstrekt AZL jaarlijks een ISAE 3000-statement uit, afgegeven door een externe auditor. Dit statement wordt afgegeven over de opzet en het bestaan van het Interne Beheersingssysteem van AZL van de businessunits Actuarieel, IBA, Verslaglegging, Communicatie, Excasso, Grootboek en het SLA-proces. Ook deze rapportage is beoordeeld en in het bestuur besproken. Beide rapportages hebben voor het fonds niet tot materiële opmerkingen geleid.

AZL voert de werkzaamheden uit op basis van het geldende pensioenreglement. AZL legt situaties waarin de pensioenreglementen niet voorzien voor aan het bestuur. Indien het bestuur AZL toestaat in bepaalde situaties volgens een vastgestelde wijze te handelen, legt AZL dit vast in een aanvullende werkinstructie. Het bestuur heeft onder meer de volgende taken uitbesteed aan AZL:

- Het vaststellen welke werkgevers volgens de verplichtstellingsbeschikking en de statuten aangesloten zijn bij het pensioenfonds en welke werknemers dientengevolge verzekerd zijn;
- Het afsluiten van overeenkomsten inzake vrijwillige voortzetting met gewezen werknemers die volledig of gedeeltelijk niet meer onder de verplichtstelling vallen;
- Het afsluiten van overeenkomsten inzake vrijwillige aansluiting met werkgevers die niet (meer) onder de verplichtstelling van het pensioenfonds vallen;
- Het invorderen van de relevante premie;
- Het vaststellen van de pensioenaanspraken en het informeren van de deelnemers hieromtrent. De actieve deelnemers krijgen jaarlijks een opgave, de slapers om de vijf jaar;

- Het vaststellen van de hoogte van de pensioenuitkeringen en het uitbetalen hiervan;
- Het vervaardigen van het concept-jaarverslag inclusief de concept-jaarrekening, evenals het verzorgen van de jaarrapportage aan DNB;
- Het indienen van maand-, kwartaal-, jaar- en overige rapportages bij DNB.

Uitbesteding vermogensbeheer

Het fiduciair beheer van het vermogen is uitbesteed aan Kempen Capital Management (KCM). De bewaarder is Northern Trust. De fiduciaire beheerdiensten zijn vastgelegd in een overeenkomst met KCM. Binnen KCM is een klantteam benoemd dat verantwoordelijk is voor alle contacten met de uitvoerend bestuurder met portefeuille Balansmanagement en voor het beheer van de portefeuille. KCM adviseert het pensioenfonds over de strategisch-dynamische allocatie van de beleggingsportefeuille en draagt op continue basis zorg voor het risicobeheer, waarbij afdekkingsstrategieën gelden ten aanzien van rente en valuta. KCM adviseert de selectie en aansturing van de gespecialiseerde managers/beleggingsinstellingen per beleggingscategorie.

In de overeenkomst met KCM is een uitgebreide omschrijving opgenomen van de dienstverlening en verantwoordelijkheden van KCM als fiduciair beheerder en vermogensbeheerder en de selectie van de beleggingen door het pensioenfonds. Tevens is, als onderdeel van de SLA, een uitgebreide rapportagestructuur afgesproken. Onderdeel daarvan vormen:

- Een jaarlijks ISAE 3402 rapport;
- Een compliance/dienstverleningsrapportage;
- Week, maand- en kwartaalrapportages vermogensbeheer.

De uitvoerend bestuurders bespreken de rapportages er nemen vervolgcacties ingeval de bevindingen hiervoor aanleiding geven. De beoordeling en bespreking van het ISAE 3402 rapport over 2019 van KCM heeft slechts tot een aantal zeer minimale en bovendien niet materiele bevindingen geleid.

Risicomanagement

De primaire doelstelling van het fonds is het verstrekken van pensioenen en andere uitkeringen bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden aan werknemers, gewezen werknemers en hun nabestaanden overeenkomstig de bepalingen van het pensioenreglement en de statuten.

Risicohouding

Om de kwalitatieve risicohouding vorm te geven heeft het fonds de volgende beleidsuitgangspunten geformuleerd:

- Alleen in uitzonderlijke situaties mag de beleidsdekkingsgraad lager zijn dan 100%.
- Het pensioenfonds stuurt niet op extreem hoge dekkingsgraden.
- Uitgangspunt is een verwacht indexatieresultaat over een 15-jarige periode van minimaal 35% van de maatstaf.
- De kans op korten (zonder uitsmeren) van pensioenen groter dan 10% is ongewenst.
- Een omvang van de korting (zonder uitsmeren) groter dan 10% is ongewenst.

De kwantitatieve risicohouding van het pensioenfonds is vastgesteld op de lange en korte termijn. De korte termijn risicohouding betreft een bandbreedte rondom het VEV van + of - 2%. Het strategisch vereist eigen vermogen per ultimo 2019 bedroeg 16,7%. De risicohouding op lange termijn komt tot uitdrukking in de gekozen ondergrenzen voor de haalbaarheidstoets. Uitgaande van het gekozen beleggingsbeleid wordt jaarlijks een haalbaarheidstoets uitgevoerd. De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. De resultaten van de haalbaarheidstoets in 2019 zijn als volgt:

- Ondergrens verwacht pensioenresultaat startend vanuit de feitelijke (beleids)dekkingsgraad: 78%;
- Bovengrens afwijking pensioenresultaat startend vanuit de feitelijke (beleids)dekkingsgraad: 36%.

De grens ten aanzien van het verwacht pensioenresultaat wordt niet onderschreden (ondergrens 75%), de grens ten aanzien van de afwijking in het slechtweerscenario wordt wel overschreden (bovengrens 35%). De uitkomsten van de haalbaarheidstoets zijn tijdens het structurele overleg met sociale partners besproken en geadviseerd is om dit voorlopig te accepteren, en nader te beschouwen in het traject voor de premievaststelling voor 2020. Sociale partners hebben daarmee ingestemd.

Het beleggingsbeleid van het fonds is afgestemd op de doelstellingen, missie, visie en risicohouding van het fonds. Om op een gecontroleerde en beheerste manier invulling te geven aan zowel de uitvoering van de pensioenregeling als het beleggingsbeleid, heeft het pensioenfonds een integraal risicomanagementproces opgezet.

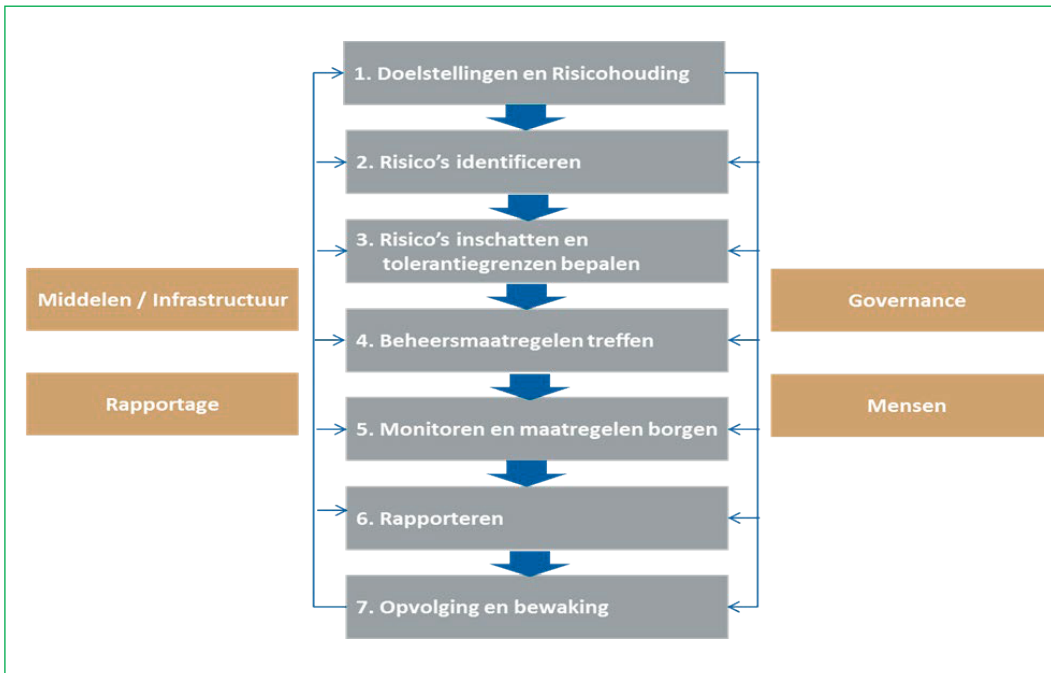
Het bestuur beoordeelt de financiële risico's en de mogelijke impact hiervan op de verplichtingen en vermogen van het pensioenfonds aan de hand van de risicohouding. De niet-financiële risico's worden beoordeeld op de impact op het pensioenfonds in relatie tot reputatie/imago en het effect op de kwaliteit van uitvoering van de pensioenregeling.

Integraal risicomanagement is een proces dat potentiële gebeurtenissen identificeert die invloed kunnen hebben op de doelstellingen van het pensioenfonds. Het biedt een handvat om risico's te kunnen beheeren en toetst de risicohouding van het pensioenfonds. De doelstelling van het risicomanagementbeleid is het beheersen van de risico's die aanwezig zijn bij het behalen van de doelstellingen van het pensioenfonds. Hiermee zijn de risico's niet per definitie weggenomen, maar worden zij beter beheerst.

Het bestuur is ervan overtuigd dat het beheersen van risico's bijdraagt tot het zo goed mogelijk uitoefenen van zijn functie en uiteindelijk bijdraagt aan de doelstellingen en missie en visie van het pensioenfonds. Het bestuur acht het dan ook van belang dat risicomanagement integraal onderdeel is van het beleid van het fonds. Risicomanagement is één van de bouwstenen van de werkzaamheden en beleidsvoorbereiding binnen het bestuur. Ook in de uiteindelijke besluitvorming en vaststelling van beleid vormt risicomanagement een belangrijk uitgangspunt en is risicomanagement een vast agendapunt tijdens bestuursvergaderingen. Ter borging van dit continue en dynamische proces maakt het bestuur gebruik van een risicotool. Deze risicotool ondersteunt het risicomanagementproces. Het geeft het bestuur de mogelijkheid beheersmaatregelen te implementeren en te toetsen op hun werking. De tool stelt de sleutelfunctiehouders risicobeheer en interne audit in staat de effectiviteit van de beheersmaatregelen te beoordelen. Daarnaast biedt deze tool de mogelijkheid om op elk gewenst moment de geactualiseerde financiële situatie van het fonds te monitoren. De risicotool voorziet hierbij voor bestuursleden in een interactief discussieforum over de verschillende risicothema's. Het bestuur stimuleert hiermee de continue aandacht van bestuursleden voor risicomanagement.

Opzet en inrichting integraal risicomanagement

Het risicomanagementproces van het pensioenfonds bestaat in 2018 uit zeven periodiek terugkerende stappen, welke vanwege IORP II in 2019 aangepast worden:

Mensen en governance

Het integrale risicomanagement is ingericht binnen de totale organisatie van het fonds. Als uitgangspunt is gekozen voor het "three lines of defense"-principe. Dit principe komt overeen met de maatregelen en voorwaarden die zijn genoemd in het kader van IORP II. Het bestuur is daarbij te allen tijde eindverantwoordelijk.

Eerste verdedigingslinie

Het bestuur, degenen die de primair verantwoordelijk zijn voor het beheersen van de risico's, vormen de eerste verdedigingslinie. Binnen het bestuur zijn de verschillende beleidsterreinen belegd bij portefeuillehouders. Dit gebeurt op basis van deskundigheid, ervaring en affiniteit. Voor activiteiten die zijn uitbesteed, wordt uitgegaan dat de uitbestedingspartners eveneens een risicomanagementtraamwerk ingericht hebben om de risico's te beheersen die binnen hun organisaties en bij de uitbestede werkzaamheden aanwezig zijn.

De borging van risicobeheersing en vastlegging van taken en verantwoordelijkheden bij uitbestede partijen vindt plaats aan de hand van de geformuleerde uitgangspunten van het uitbestedingsbeleid van het fonds. De dagelijkse monitoring van de uitvoering van het beleid is gemandateerd aan de uitvoerend bestuurders.

Tweede verdedigingslinie

De tweede verdedigingslinie wordt gevormd door de sleutelfunctiehouders risicobeheer en actuariële zaken en de compliance officer. Via deze lijn wordt bovenop de eerste verdedigingslinie risicomanagement uitgevoerd door te beoordelen in hoeverre de beheersmaatregelen die door het bestuur zijn gedefinieerd en geïmplementeerd effectief zijn. De tweede lijn rapporteert en adviseert

hierover rechtstreeks aan het bestuur. Het bestuur besluit, mede op basis van het advies, over eventuele herijking van beleid en beheersmaatregelen.

Derde verdedigingslinie

De derde verdedigingslinie wordt gevormd door de sleutelfunctiehouder Interne Audit. Deze voert jaarlijks controles uit aan de hand van een auditplan. Deze functionaris rapporteert direct aan het bestuur. De onafhankelijk voorzitter fungeert als contactpersoon. Daarnaast zijn er partijen die met het toezicht achteraf belast zijn, zoals de niet uitvoerende bestuurders, de certificerend actuaaris en -accountant.

Middelen, infrastructuur en rapportages

Het pensioenfonds heeft geen eigen IT-infrastructuur maar heeft beleid geformuleerd waaraan de uitbestede partijen tenminste moten voldoen op het gebied van IT. Om het risicomanagement gestalte te geven is een aantal (niet limitatief) rapportages ontwikkeld die de uitvoering ervan vergemakkelijken:

- Raamwerk ten behoeve van Risicomanagement;
- Compliance rapportage;
- Rapportage vermogensbeheer;
- SLA-rapportage administrateur;
- ISAE-rapportages;
- Risicotool (periodiek ververste KPI en KRI-gegevens en monitoring beheersing FIRM/FOCUS! risico's).

De rapportages worden opgeleverd door de partijen aan wie de betreffende werkzaamheden zijn uitbesteed met een (inhoudelijke) check hierop door de betreffende portefeuillehouders en uitvoerend bestuurders.

Risicomanagementproces

De hierboven beschreven processen worden vastgelegd in de risicotool. Naast de opzet van het risicoraamwerk wordt hierin ook de werking van het risicobeheersingsproces gemonitord en beoordeeld.

De risicotool vormt het bestuurlijke platform van het risicomanagementproces. De risicotool omvat het volledige risicoraamwerk, gebaseerd op FIRM/FOCUS! en een overzicht van KPI/KRI's. Met behulp van de risicotool worden alle risico's met bijbehorende beheersmaatregelen in een vastgestelde jaarlijkse cyclus gemonitord. Bij de jaarlijkse cyclus wordt gebruik gemaakt van een governancematrix. Deze governancematrix biedt duidelijkheid over de rollen en verantwoordelijkheden binnen het risicomanagementproces van het pensioenfonds.

1.1.1. FIRM/FOCUS! methodiek

Het pensioenfonds categoriseert de risico's op basis van de risicocategorieën vanuit de FIRM/FOCUS! Methodiek.

Financiële risico's (FIRM)	Niet-financiële risico's (FIRM)	FOCUS!
Matching/Renterisico	Omgevingsrisico	Macro/externe risico's
Marktrisico	Operationeel risico	Bedrijfsmodel & strategie,
Kredietrisico	Uitbestedingsrisico	Governance, cultuur & gedrag
Verzekeringstechnisch risico	IT-risico	Infrastructuur & processen
	Integriteitsrisico	
	Juridisch risico	

1.1.2. Voornaamste risico's 2019

Het bestuur voert minimaal jaarlijks een integrale risicoanalyse uit. Voor 2019 zijn de belangrijkste risico's vastgesteld waarbij aangeven is wat de risico's zijn, de ondernomen acties door het bestuur en de bijdrage hiervan aan de doelstellingen van het pensioenfonds:

Toprisico's 2019	Risk drivers	Mogelijke risico's zonder beheersmaatregelen	Beheersmaatregelen 2019	Bijdrage doelstellingen fonds
1. Continuïteitsrisico	<ul style="list-style-type: none"> – Economische omstandigheden – Neerwaartse rente 	Kans op verslechtering financiële positie pensioenfonds	<ul style="list-style-type: none"> – Uitvoering dynamisch renteafdeckingsbeleid – Tijdelijke maatregelen pensioenregeling – Helpt huidige allocatie naar beursgenoteerd vastgoed vervangen door niet-beursgenoteerd vastgoed. – Allocatie naar aandelen ontwikkelde markten verhogen ten koste van bedrijfsobligaties. – Verlagen valuta-afdekking naar een niveau van 50% voor de USD, GBP en JPY 	Aantrekkelijke uitvoerder tegen (kosten)efficiënte besturing
2. Continuïteitsrisico	<ul style="list-style-type: none"> – Sterk afhankelijk van drie grote werkgevers – Beperkte winst-mogelijkheden in sector – Krimpene bedrijfskolom en verschuivingen – Ontwikkelingen pensioenstelsel, vervallen verplichtstelling 	Bedreiging voortbestaan fonds	<ul style="list-style-type: none"> – Keuze toekomststrategie – Actief uitvoeren handhavingsbeleid – Werkgevers actief ondersteunen bij pensioenzaken, werkgever ziet pensioen als een asset 	Groeistrategie fonds en daardoor kostenreductie
3. Kostenrisico	<ul style="list-style-type: none"> – Beperkte omvang fonds – Stijgende bedrijfskosten 	<ul style="list-style-type: none"> – Kosteninefficiëncy vanwege inefficiënte uitvoering pensioenregeling tegen niet marktconform tarief. – Suboptimale uitvoering van het vermogensbeheer door fiduciair. 	<ul style="list-style-type: none"> – Focus op kostenreductie – Kosten handhaving reduceren – Herinrichting bestuursondersteuning – Structurele verlaging advieskosten 	Streven naar optimale en efficiënte uitvoering Kostenefficiënte besturing en uitvoering

Impact voornaamste risico's 2019

In 2019 heeft, van de voornaamste risico's 2019, het marktrisico de grootste (financiële) impact gehad op het fonds.

Ook dit jaar ontstonden incidentele kosten. Deze incidentele kosten betreffen voornamelijk ontwikkelkosten in het kader van nieuwe wet en regelgeving IORP II en kosten inzake advies over de maatregelen die getroffen moeten worden in kader van financiële positie van het fonds.

Voor wat betreft het marktrisico is de lage marktrente voor het grootste gedeelte debet aan de negatieve ontwikkeling van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad in 2019 blijft nog ruim onder het minimaal vereist eigen vermogen van 104,6%. Aanvullende maatregelen, al dan niet tijdelijk, zijn in 2019 geïmplementeerd.

Vooruitblik 2020

Voor 2020 en verder staan in het kader van het risicomanagement de volgende (verbeter)activiteiten gepland:

Strategisch

In 2019 is opzet en bestaan van IORP II gerealiseerd. De functionarissen zijn benoemd en er is een aanvang gemaakt met het inrichten van rapportagelijnen etc. De inbedding van IORP II in het governanceaamwerk en de werking van de tweede en derde verdedigingslijnes zal verder worden ontwikkeld en ingericht. Daarnaast zal het fonds zich richten op het inrichten van de Eigen Risico Beoordeling (ERB) die het fonds driejaarlijks dient uit te voeren.

Operationeel

Operationeel zal het fonds in 2020 aandacht besteden aan het implementeren en inrichten van de rapportagelijnen IORP II en gaat het volgens die lijnen werken. Verder worden alle veranderingen die IORP II heeft voor de governance in de risicotool verwerkt. Ook vindt een verdiepingsslag plaats op het gebied van beleggingen en mandaten bij geselecteerde managers. Ook mandaten van de managers die de fiduciair inhuurt worden onder de loep genomen.

Vooruitblik 2020

Het bestuur van het fonds richt zich in 2020 op de volgende aandachtspunten:

- Herstelplan 2020
- Ontwikkelingen op de financiële markten en de gevolgen voor de financiële positie;
- Ontwikkelingen pensioenakkoord;
- Werking van de crisismaatregelen en noodzaak tot voortzetten na 2020 bepalen;
- Aanpassen en implementeren pensioenreglement 2020;
- Voldoen aan gewijzigde communicatieverplichtingen vanwege IORP II;
- E.S.G.- risico's nader duiden en het MVB beleid doorontwikkelen;
- Werking sleutelfuncties;
- Premiebeleid 2021 e.v. voorbereiden;
- Blijvende aandacht voor kostenreductie;
- Blijvende aandacht voor werkingsfeer en handhaving;
- Communicatie met de deelnemer;
- Laatste jaar VPL-opbouw en -afrekening.

COVID-19

In maart 2020 kreeg Nederland te maken met het coronavirus (COVID-19). Om overbelasting van de gezondheidszorg tegen te gaan, heeft de Nederlandse overheid drastische maatregelen genomen om de verspreiding van het virus in te dammen. Daarnaast heeft de Nederlandse overheid maatregelen genomen om liquiditeitsproblemen bij getroffen bedrijven tegen te gaan. De verspreiding van het virus en de maatregelen tegen verspreiding ervan hebben grote gevolgen op het leven van de mensen en op de ondernemingen van bedrijven. Er is sprake van een crisis. Bij het vaststellen van het bestuursverslag is de crisis nog niet ten einde. Door de overheidsmaatregelen zijn de vergaderingen van de organen van het pensioenfonds op afstand gehouden, om de besluitvorming zoveel mogelijk doorgang te laten vinden. Dat geldt ook voor de contacten met adviseurs, de toezichthouder en de uitvoerders. Het bestuur heeft maatregelen getroffen om in geval van calamiteiten bestuurlijke continuïteit te waarborgen.

Het bestuur heeft kennis genomen van de maatregelen die de uitvoerders hebben genomen om de continuïteit van hun diensten te waarborgen. De onrust op de financiële markten heeft vanaf maart gevolg voor de dekkinggraad van het pensioenfonds. In beginsel handhaaft het pensioenfonds het reguliere proces van premie-inning, zij het dat in voorkomende gevallen coulance kan worden betracht.

Verslag van het intern toezicht

1. Inleiding

De niet uitvoerend bestuurders (NUB) voeren het intern toezicht uit op basis van een toezichtsplan. Het toezichtsplan is mede gebaseerd op de toezichtthema's van DNB.

De interne toezichtstaak van de NUB betreft het toezien op:

- het beleid van het bestuur
- de algemene zaken in het pensioenfonds
- adequate risicobeheersing
- evenwichtige belangenafweging

De NUB worden in haar toezichtstaak ondersteund door de auditcommissie op de onderwerpen risicobeheersing, beleggingsbeleid en financiële informatierverschaffing.

De NUB hanteren het normenkader dat gevormd wordt door de Pensioenwet, de statuten en reglementen van het fonds en de Code Pensioenfonds. De VITP-code wordt daarnaast als checklist gehanteerd. Verantwoording wordt afgelegd aan het verantwoordingsorgaan en via dit verslag.

De werkwijze in 2019 was dat de NUB, aan de hand van de onderwerpen benoemd in het toezichtsplan, zich een oordeel hebben gevormd door in tweetallen de betreffende onderwerpen nader te bestuderen en met de voltallige NUB te bespreken. De leden van de auditcommissie gaven daarbij waardevolle adviezen, die verwerkt zijn in dit verslag.

De NUB zijn in 2019 vier keer bijeen geweest en hebben twee keer overleg gevoerd met het verantwoordingsorgaan. Tussentijds zijn de bevindingen van de NUB gedeeld in de bestuursvergaderingen, waarbij de gedane aanbevelingen direct werden opgepakt.

2. Toezichtonderwerpen 2019 (uit toezichtsplan)

2.1 Werking governance omgekeerd gemengd bestuursmodel

Het bestuur werkt sinds begin 2018 op basis van het omgekeerd gemengd bestuursmodel. De NUB beoordelen de actuele werking van het model op basis van de uitkomsten van de zelfevaluatie in Q2 2019 en ervaringen elders. Ook wordt de Code Pensioenfonds bij de beoordeling betrokken. De NUB kijken naar:

- De feitelijke werking versus (1) de opzet zoals deze is vastgelegd in de stukken en (2) de verwachtingen die destijds bij de start leefden.
- Implementatie governance van IORP II.
- De bemensing: is deze zowel kwalitatief als kwantitatief passend. Binnen de scope vallen alle bestuursorganen, dus bestuursleden en bestuursbureau.
- Welke verbeteringen denkbaar zijn.

Oordeelsvorming NUB

Destijds is bij de overgang naar een ander bestuursmodel een aantal uitgangspunten geformuleerd. De NUB hebben onderzocht in hoeverre de feitelijke werking overeenkomt met de opzet en verwachtingen van destijds.

Een van de uitgangspunten was 'deskundigheid'. De NUB constateren dat de deskundigheid op het gewenste niveau is gebracht, zonder dat daarbij een directe relatie ligt met de omvorming van het bestuursmodel.

De pariteit in het bestuur wordt, met de intrede van een nieuw FNV-bestuurslid, als voldoende beoordeeld, waarbij het ontbreken van vertegenwoordigers van de Unie in het nieuwe bestuursmodel niet als onoverkomelijke paritaire hindernis wordt ervaren. Desalniettemin geven de NUB in overweging om in het kader van de betrokkenheid van de Unie, te onderzoeken of deze vakbond in het VO kan worden vertegenwoordigd.

Kostenreductie is een belangrijk speerpunt van het fonds. De NUB constateren dat de governancekosten door de invoering van het nieuwe bestuursmodel in 2018 en de gewijzigde opzet van bestuurlijke ondersteuning aanvankelijk omlaag gegaan zijn. In 2019 was sprake van een opwaartse druk op de kosten, voornamelijk veroorzaakt door de implementatie van IORP II en de bijbehorende nieuwe functies en activiteiten. De NUB bevelen aan om de kostenontwikkeling nauwlettend in de gaten te houden zodat tijdig kan worden gesignaleerd wanneer de ontwikkelingen afwijken van de doelstelling.

Het feit dat er nu gewerkt wordt met twee uitvoerende bestuurders en een eigen bestuursbureau, is de slagvaardigheid ten goede gekomen, aldus de NUB. De onderlinge samenwerking tussen de uitvoerend bestuurders wordt als positief en complementair ervaren. De ondersteuning van het AB en UB door het bestuursbureau is op orde, de ondersteuning van de NUB was aanvankelijk niet volgens verwachting.

De affiniteit met de sector is in de nieuwe situatie minder groot vanwege het aantrekken van professionele bestuursleden en het benoemen van een onafhankelijk voorzitter. De NUB constateren echter dat het bestuur zich inspant om de verbinding met de sector in stand te houden. De heidagen op locatie zijn hier een goed voorbeeld van, evenals het deelnemerstevredenheidsonderzoek. De NUB doen het bestuur de suggestie om te blijven onderzoeken welke andere manieren er zijn om de betrokkenheid met de sector te vergroten. Ook de aansluiting van de NUB bij het overleg met sociale partners verdient aandacht.

Het beeld van de NUB is dat de ervaringen met het omgekeerd gemiddeld model over het algemeen positief zijn. De opzet en werking moet zich echter nog wel verder in de praktijk uitkristalliseren en bewijzen. Het portefeuilleoverleg functioneert bijvoorbeeld naar tevredenheid, maar wordt per portefeuille verschillend ingevuld. Meer consistentie en structurering in aanpak is gewenst.

De NUB bevelen aan om de bestuurscyclus specifiekere vorm te geven en inzichtelijk te maken op welke wijze beleid en rapportages in de bestuurlijke cyclus verankerd zitten zodat deze voldoende aandacht krijgen. Soms is onvoldoende terug te vinden hoe de verantwoording heeft plaatsgevonden vanuit de UB naar het bestuur, wat het oordeel van de UB is over bepaalde rapportages en wat hier vervolgens mee gedaan is. Ook vraagt de vastlegging van overwegingen die tot besluitvorming geleid hebben om aandacht. In de loop van 2019 is de kwaliteit van de voorleggers sterk verbeterd, wat hierbij helpt. Andere aanbevelingen zijn:

- Draag zorg voor voldoende countervailing power naar de UB en de voorzitter van het bestuur.
- Leg de overwegingen die tot besluitvorming hebben geleid goed vast in de notulen.
- Stel een beleidsjaarkalender op.

Met het vervullen van de bestuursvacatures is de bemensing in het bestuur in kwantitatieve zin op orde. Kwalitatief is dit ook het geval, zij het dat de inrichting van het bestuursbureau en de omvang van de taken van de UB daarbij wel een aandachtspunt blijven. Ook vragen de NUB aandacht voor het aantal leden in het bestuur onder de 40. De NUB geven in overweging om te onderzoeken in hoeverre de inbreng van de stem van jongeren kan worden bevorderd, bijvoorbeeld door instroom van jongeren via het VO of in de vorm van een aspirant bestuurslidmaatschap.

2.2 De financiële situatie van het fonds en voorbereiding op mogelijke kortingen

De financiële situatie van het fonds was ultimo 2018 slecht. De NUB beoordeelden op basis van de fondsdocumentatie en gerichte interviews:

- De evenwichtige belangenafweging.
- Of het bestuur het beleid zoals dit is vastgelegd in het financieel crisisplan, escalatieplan etc. adequaat heeft gevolgd.
- De tijdigheid en kwaliteit van het overleg met sociale partners.
- De communicatie met sociale partners.
- De tijdigheid en kwaliteit van de communicatie met (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden mede ter voorbereiding op mogelijke kortingen.

Oordeelsvorming NUB

De financiële situatie van het fonds was eind 2018 niet goed. Daarom zijn in overleg met sociale partners voor 2019 tijdelijke maatregelen afgesproken. De NUB hebben specifiek onderzocht hoe het proces met sociale partners is gelopen, in hoeverre binnen het bestuur sprake is geweest van evenwichtige belangenafweging en hoe de communicatie met betrokkenen is verlopen.

In het crisisplan, dat in werking is getreden vanwege de slechte financiële situatie van het fonds, wordt gekeken naar de financiële sturingsmiddelen die het fonds heeft, namelijk het premiebeleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid. Ook kan het fonds in overleg met sociale partners de pensioenovereenkomst aanpassen. De NUB constateren dat het proces om te komen tot tijdelijke maatregelen goed gelopen is. De eerdere aanbevelingen van de NUB terzake hebben hier mede aan bijgedragen.

Stakeholders, waaronder sociale partners, zijn tijdig bij de financiële situatie van het fonds betrokken en er is in openheid en met respect voor elkaars standpunten tot afspraken gekomen. Het bestuur heeft onder meer met behulp van maatmanberekeningen de effecten van de mogelijke maatregelen voor de verschillende belanghebbenden in kaart gebracht. Deze zijn zorgvuldig door het bestuur afgewogen en in de besluitvorming over de hoogte van de premiedekkingsgraad betrokken. De NUB constateren dat evenwichtige belangenafweging uitdrukkelijk onderdeel van de bestuurlijke besluitvorming is geweest, zij het dat dit vooral duidelijk wordt uit de gesprekken die de NUB met diverse betrokkenen hebben gehad. De overwegingen die aan de besluitvorming ten grondslag lagen zijn niet in alle gevallen eenduidig vastgelegd en in documenten terug te vinden. De NUB bevelen aan om in voorkomende gevallen meer aandacht voor de vastlegging te hebben. Dat komt de verantwoording achteraf ten goede.

De NUB constateren dat het beleid bij de slechte financiële situatie, zoals vastgelegd in het crisisplan, op adequate wijze gevolgd is en goed is vastgelegd in de beleidsdocumenten.

Op basis van een communicatieplan is de communicatie met belanghebbenden over de effecten van de maatregelen op het pensioen vormgegeven. Er is oog geweest voor de begrijpelijkheid en tijdigheid van de communicatie. Wel zien de NUB dat zeer stellig gecommuniceerd is over het tijdelijke karakter van de maatregelen 2019. De NUB adviseren in de formuleringen meer oog te hebben voor de onzekere toekomst. De NUB constateren dat de relevante informatie over de financiële situatie op de website tijdig wordt geplaatst. Aandacht wordt gevraagd voor de juistheid van de getoonde informatie en voor het in stappen presenteren van de boodschap naar de deelnemers.

2.3 Verantwoord beleggen

Het fonds geeft aan dat het verantwoord beleggen belangrijk vindt. De NUB beoordelen op basis van fondsdocumentatie en een beperkt benchmarkonderzoek bij fondsen van gelijke omvang:

- Of het beleid van het fonds aansluit bij de ambitie.
- Of de ambitie past bij de beleving van de deelnemer.
- Of de werking in de praktijk aansluit bij de beleidsmatige opzet.
- Of aangesloten wordt bij belevingswereld van de deelnemer.

Oordeelsvorming NUB

Een van de toezichtthema's voor 2019 was maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Het fonds heeft op dit vlak een ruime ambitie en de NUB hebben aandacht besteed aan de relatie tussen die ambitie met het fondsbeleid en belevingswereld van de deelnemer.

Het fonds heeft haar eigen MVB-beleid vastgesteld. In de beleggingsprocessen van het fonds –met name bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders– wordt het effect van MVB factoren op de beleggingsrisico's en het rendement expliciet meegewogen. Het fonds sluit bepaalde bedrijven uit van hun beleggingen en kent een actief aandeelhouderschap. Verder maakt het fonds ook zorgvuldig de afweging om bepaalde instrumenten, zoals impact investing niet toe te passen.

De NUB constateren dat het fonds het gebruik van MVB-instrumenten zorgvuldig afweegt en een palet aan instrumenten hanteert dat gegeven de ambitie als passend wordt ervaren. De aandacht voor aansluiting bij de beleving van de deelnemer is vooralsnog onderbelicht. De uitvraag in het deelnemerstevredenheidonderzoek naar de bereidheid om de beleving bij het fonds kenbaar te maken is daarbij een goede eerste stap. De NUB adviseren de opvolging daarvan nadrukkelijk een plaats op de bestuurlijke agenda te geven.

Het fonds vindt het belangrijk dat MVB bijdraagt aan de doelstellingen van het fonds. De NUB beschouwen dit als positief, doch signaleren tegelijkertijd dat de huidige verantwoording richting het voltallig bestuur onvoldoende inzicht biedt om te kunnen beoordelen of doelstellingen gehaald worden. Opzet en bestaan van MVB voldoen, maar de werking behoeft om bovengenoemde reden aandacht. De NUB adviseren om in de periodieke rapportages van de vermogensbeheerder een aparte MVB-paragraaf op te nemen waarin de concrete resultaten van het MVB-beleid worden opgenomen. Ten behoeve van de monitoring dienen deze bij voorkeur minimaal 1x per jaar in het bestuur te worden besproken. Tot slot kan bij de verdere uitwerking van het MVB-beleid worden overwogen om thematisch te beschrijven waar het fonds zich bij engagement op wil richten. Dit maakt het eenvoudiger om er ook consequenties aan te verbinden.

2.4 Beheerste en integrale bedrijfsvoering

Het bestuur dient in control te zijn. De NUB beoordelen op basis van de fondsdocumenten, de rapportages, de bespreking daarvan in het bestuur en de gesprekken met de sleutelhouders en sleutelfunctionarissen de opzet en werking van het integrale risicomanagement binnen het fonds. Gezien het brede spectrum van beheerste en integrale bedrijfsvoering, zullen de NUB per jaar ongeveer drie deelonderwerpen bepalen die zij specifiek zullen belichten. Voor 2019 zijn dit: IT- en cyberrisico's, uitbestedingsrisico en financieel risico.

Oordeelsvorming NUB

Het bestuur dient in control te zijn. De NUB hebben op basis van de fondsdocumenten, de rapportages, de bespreking daarvan in het bestuur en de gesprekken met de sleutelfunctie- houders en sleutelfunctionarissen de opzet en werking van het integrale risicomanagement binnen het fonds onderzocht, specifiek op het uitbestedings- en het financieel risico. Op basis van de bevindingen constateren de NUB dat de werking van de monitoring en evaluatie van de uitbestedingspartijen door de UB plaatsvindt volgens de opzet die in het uitbestedingsbeleid vastgelegd is. De NUB zien dat de UB over de monitoring en evaluatie van de uitbestedingspartijen periodiek verantwoording aan het bestuur afleggen, maar zien ruimte voor verbetering als het gaat om de effectiviteit van die verantwoording. In overweging wordt gegeven om de verantwoording specifiek onderdeel van de vergaderagenda te maken, al dan niet met verwijzingen naar onderliggende rapportages en naar het Cerrix-dashboard.

Voor wat betreft het financieel risico zien de NUB eveneens ruimte om de verantwoording aan te scherpen en daarbij zowel de rapportages van de uitbestedingspartijen als ook de rapportages die onder het mandaat van de UB vallen periodiek ter bespreking op de bestuursagenda te plaatsen. Het feit dat de resultaten gegeven de marktsituatie en ten opzichte van de benchmark goed zijn doet hieraan niet af.

De NUB constateren dat met inachtneming van de omvang en complexiteit van het fonds dat de UB de beheersing van het IT-risico's voldoende in beeld hebben en voldoende zicht hebben op de opzet en beheersing daarvan. De NUB constateren tevens dat het IT-beleid voor het laatst in 2017 onderwerp van gesprek was in het algemeen bestuur en bevelen aan om in 2020 het IT-beleid te evalueren. Belangrijk aandachtspunt daarbij is de awareness van de bestuursleden ten aanzien van de informatiebeveiliging op hun eigen hardware. De NUB achten van belang dat het bestuur daarbij een algemene norm ontwikkelt en deze bij toetreding van nieuwe bestuursleden als onderdeel van het opleidingsprogramma kenbaar wordt gemaakt. Vervolgstep voor het bestuur is zorg te dragen voor continue monitoring van het IT-risico in 2020 en voor een verdere verdieping en prioritering op de verschillende onderdelen van het IT-risico.

Voor het IT-risico wordt aanbevolen om te toetsen of de uitbestedingspartijen zowel in opzet als werking voldoen aan de COBIT-normen.

De NUB moeten zorgen dat de betrokken UB voldoende wordt gechallenged in zijn werkzaamheden. De NUB hebben zich in dit kader laten bijpraten door een externe deskundige en zullen dit onderwerp in het toezichtsplan 2020 laten terugkomen.

De NUB hebben als algemene aanbeveling om elk agendapunt te voorzien van een risicoparagraaf, waarbij een inschatting gemaakt wordt van de risico's. Dit komt de werking van het risicomanagement ten goede.

2.5 Beheersing strategische risico's

Het bestuur heeft in 2017 haar strategische risico's in kaart gebracht, en deze in maart 2019 herijkt. De NUB beoordelen op basis van de fondsdocumenten, de rapportages, de bestuursvergaderingen en de gesprekken met de sleutelhouders en sleutelfunctionarissen de beheersing van de strategische risico's. Daarbij wordt vooral gekeken naar:

- De mate waarin deze bij het bestuur op het netvlies staan.
- De wijze waarop daar periodiek aandacht aan wordt besteed.
- De impact op de actualiteit van de strategische heroriëntatie.
- (Het onderhoud van) De mitigerende maatregelen die daartoe getroffen worden.
- De evenwichtige belangenafweging

Oordeelsvorming NUB

De NUB constateren dat de strategische risico's periodiek worden getoetst in de risicowerkgroep en zo nodig worden besproken in het bestuur. Kostenreductie, acquisitie en samenwerking met andere fondsen zijn de drie speerpunten die periodiek door het bestuur gemonitord moeten worden.

De opvolging van de beheersmaatregelen blijft achter bij de verwachtingen. Door personele issues heeft het gebruik van Cerrix een te lage prioriteit gehad. De NUB bevelen aan om vanuit het integrale risicomanagement meer aandacht te besteden aan het verhogen van de awareness bij de bestuursleden voor het bijhouden van de in Cerrix opgenomen beheersmaatregelen. Daarnaast moet gezorgd worden voor een goede bestuurlijke verankering van dit proces door het Cerrix-dashboard standaard op de bestuursagenda te zetten.

Met het aantreden van de sleutelfunctievervullers is meer structuur gekomen in de werkzaamheden van de risicowerkgroep.

Aanbevolen wordt om in 2020 de strategische risico's te actualiseren in samenhang met een herijking van missie, visie en strategie van het fonds. Zorg daarbij voor voldoende aandacht voor mogelijke nieuwe strategische risico's. Daarbij is het ook gewenst aandacht te besteden aan het kostenaspect en de bestuurlijke inbedding van de beheersing van de strategische risico's in de verschillende processen.

2.6 Toezichtthema's DNB

DNB heeft voor 2019 een aantal pensioentoezichtthema's geformuleerd (verandervermogen, voorbereiding nieuw pensioencontract, implementatie IORP II. De NUB beoordelen aan de hand van de bespreking in de bestuursvergaderingen of het bestuur zich voldoende bewust is van deze toezichtthema's, daar voldoende bestuurlijke aandacht voor heeft en voor zover noodzakelijk voldoende voorbereidingen treft.

Oordeelsvorming NUB:

IORP II

De NUB constateren dat de implementatie van IORP II deugdelijk opgepakt is en dat er flinke stappen voorwaarts gezet zijn. Dit wordt bevestigd door het feit dat de toezichthouder De Nederlandsche Bank geen bezwaren heeft tegen de wijze waarop de invulling van de sleutelfuncties is vormgegeven. Nu de opzet staat, zal de nadruk in 2019 liggen op de werking ervan. Voor de implementatie van IORP II in alle fondsdocumenten is een planning opgesteld en wordt de voortgang periodiek teruggekoppeld aan het bestuur. Voor wat betreft de werking van de sleutelfuncties bevelen de NUB aan om eveneens transparant te zijn in de terugkoppeling ervan. In de loop van 2019 zijn de sleutelfunctiehouders actuarieel en interne audit geïnstalleerd. Aandachtspunten hierbij zijn dat er nog geen auditplan is opgesteld en dat deze functionarissen nog niet in een AB-vergadering zijn geweest.

De NUB concluderen dat hiermee nog niet alle sleutelfunctiehouders definitief zijn ingevuld, waarmee de werking van het model nog niet volledig z'n beslag heeft gekregen.

De eigen risico beoordeling is qua opzet in de fondsstukken in de basis ingeregeld, maar moet eveneens qua werking nog zijn beslag krijgen. De NUB constateren dat dit aansluit bij de ontwikkelingen in de sector en vindt dit ook logisch aangezien de aanbevelingen van de Pensioenfederatie op dit punt nog maar net beschikbaar zijn. De NUB vragen aandacht voor een spoedige invulling van de sleutelfunctiehouders en -vervullers, gelet op de aflopende DNB-termijnen.

Verandervermogen

In 2019 is het omgekeerd gemengd model verder ingevuld waarbij de toezichtrol van de NUB verder is uitgebouwd, en waarbij de NUB constructiever hebben kunnen werken, mede aan de hand van de eigen toezichtsthema's en de toezichtsthema's van DNB én de adviezen van de auditcommissie. De auditcommissie, die eind 2018 werd geïnstalleerd, heeft in 2019 meer vorm gekregen. Inmiddels is er enkele malen overleg geweest met de NUB.

De invulling van de bestuursondersteuning door AZL was niet naar tevredenheid, vervolgens is gekozen voor de inrichting van een eigen bestuursbureau.

Bij de bereidheid tot veranderen hoort zeker ook de bereidheid tot zelfevaluatie. De invulling van het bestuursmodel is bij de zelfevaluatie 2019 niet aan de orde geweest.

De NUB constateren dat met het vigerende aftredingsschema het voltallige UB en de voorzitter van het bestuur kort na elkaar aftredend zijn. Er is nog geen oplossing gevonden om dit schema dan wel de (eventuele) herbenoeming aan te passen.

De NUB constateren dat de communicatie over de wijzigingen in reglement en de interne organisatie niet optimaal is verlopen. Een meer adequate en snellere communicatie, passend bij de omgeving van het fonds, over deze wijzigingen, is gewenst.

Over het verandervermogen van het verantwoordingsorgaan (VO) constateren de NUB dat dit sterk verbeterd kan worden. De wenselijk geachte verjonging van het VO is nog niet gerealiseerd.

Met de sociale partners is in 2019 de financiële situatie van het fonds besproken. De relatie met de sociale partners is afgelopen jaar sterk verbeterd, met name qua structuur en in de onderlinge verhoudingen.

Vorbereiding pensioenakkoord

De NUB zullen in 2020 aandacht besteden aan de gevolgen van de uitwerking van het pensioenakkoord. Aandachtspunt daarbij is de specifieke situatie van het fonds, dat relatief klein in omvang is met een jonge deelnemerspopulatie.

Naleving Code Pensioenfondsen

De NUB zijn verheugd over de uitgebreide toelichting in het bestuursverslag over de naleving van de Code Pensioenfondsen. De NUB constateren dat de Code op het merendeel van de punten wordt nageleefd en daar waar van de Code wordt afgeweken, beargumenteert het bestuur dat. De NUB kunnen zich vinden in de betreffende onderbouwing.

Algemeen oordeel

De NUB hebben in dit verslag over acht toezichtsthema's een oordeel gegeven. Positief is dat de NUB constateren dat op de meeste punten de beleidsvoornemens van het bestuur ten uitvoer zijn gebracht en dat sprake is van een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. Op enkele punten hebben de NUB aanbevelingen geformuleerd, waarbij de NUB de verwachting uitspreken dat deze tijdig en adequaat door het bestuur zullen worden opgepakt.

De NUB constateren dat in 2019 flinke stappen zijn gezet in het goed functioneren van het omgekeerd gemengd bestuursmodel, waarbij alle gremia de invulling van hun rol en taak goed hebben vervuld. De NUB spreken hun waardering uit voor de goede samenwerking met de auditcommissie, het bestuur en met de UB.

Samenvatting van de aanbevelingen

Werking van de governance	<ul style="list-style-type: none">– Onderzoek of De Unie in het verantwoordingsorgaan kan worden vertegenwoordigd.– Houd de kostenontwikkeling nauwlettend in de gaten zodat tijdig kan worden gesignaleerd wanneer de ontwikkelingen afwijken van de doelstelling.– Zorg voor meer consistentie en structurering in de aanpak van de portefeuillehouders.– Blijf onderzoeken welke manieren er zijn om de betrokkenheid met de sector te vergroten.– Geef de bestuurscyclus specifiekere vorm en maak inzichtelijk op welke wijze beleid en rapportages in de bestuurlijke cyclus verankerd zitten. Zorg daarbij voor goede vastlegging van het besluitvormingsproces, inclusief oordeel van de UB en welke overwegingen tot besluitvorming hebben geleid. Houd bij de formuleringen rekening met de onzekere toekomst en stel een beleidsjaarkalender op.– Draag zorg voor voldoende countervailing power naar de UB en de voorzitter van het bestuur.– De inrichting van het bestuursbureau en de omvang van de taken van de UB daarbij is een aandachtspunt.– Onderzoek in hoeverre de inbreng van de stem van jongeren kan worden bevorderd, bijvoorbeeld door instroom van jongeren via het VO of in de vorm van een aspirant bestuurslidmaatschap.
---------------------------	--

Verantwoord beleggen	<ul style="list-style-type: none"> – Zorg voor opvolging van de uitkomsten van het deelnemerstevredenheidonderzoek naar de bereidheid om de beleving bij het fonds kenbaar te maken. – Neem een aparte MVB-paragraaf op in de periodieke rapportages van de vermogensbeheerder en bespreek dit minimaal 1 keer per jaar in het bestuur. – Beschrijf bij de verdere uitwerking van het MVB-beleid thematisch waar het fonds zich bij engagement op wil richten.
Beheerste en integere bedrijfsvoering	<ul style="list-style-type: none"> – Maak de verantwoording van de uitbestedingspartijen onderdeel van de vergaderagenda van het bestuur. Neem daarbij zowel de rapportages van de uitbestedingspartijen als ook de rapportages die onder het mandaat van de UB vallen, mee. – Draag zorg voor een continue monitoring van het IT-risico. – Neem bij de vergaderstukken bij elk agendapunt een risicoparagraaf op. – Toets of de uitbestedingspartijen zowel in opzet als werking voldoen aan de COBIT-normen. – Zorg dat de betrokken UB voldoende wordt gechallenged in zijn werkzaamheden.
Beheersing strategische risico's	<ul style="list-style-type: none"> – Besteed vanuit het integrale risicomanagement meer aandacht aan het verhogen van de awareness bij de bestuursleden voor het bijhouden van de in Cerrix opgenomen beheersmaatregelen. Zorg daarbij dat voor een goede bestuurlijke verankering van dit proces door het Cerrix-dashboard standaard op de bestuursagenda te zetten. – Actualiseer in 2020 de strategische risico's in samenhang met een herijking van missie, visie en strategie van het fonds. Zorg daarbij voor voldoende aandacht voor mogelijke nieuwe strategische risico's, het kostenaspect en de bestuurlijke inbedding van de beheersing van de strategische risico's in de verschillende processen.
IORP II	<ul style="list-style-type: none"> – Zorg voor transparantie in de werking van de sleutelfuncties en in de terugkoppeling ervan naar het bestuur. – Zorg dat de sleutelfunctiehouder interne audit een auditplan opstelt. – Zorg dat de sleutelfunctiehouder risk zo snel mogelijk wordt ingevuld.
Verandervermogen	<ul style="list-style-type: none"> – Zorg voor een meer adequate en snellere communicatie bij reglementswijzigingen en verandering binnen de interne organisatie van het fonds. – Zorg voor de wenselijk geachte verjonging bij het verantwoordingsorgaan.
Vorbereiding pensioenakkoord	<ul style="list-style-type: none"> – Besteed aandacht aan de specifieke situatie van het fonds, dat relatief klein in omvang is met een jonge deelnemerspopulatie.

Verslag van het Verantwoordingsorgaan over het jaar 2019

Inleiding

Het Verantwoordingsorgaan (VO) geeft, conform artikel 115a van de Pensioenwet, een oordeel over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en de overige informatie, waaronder de notulen van het bestuursvergaderingen over 2019 over het door het bestuur gevoerde beleid.

De taken en bevoegdheden van het VO zijn vastgelegd in het Reglement Verantwoordingsorgaan. De taken van het VO liggen onder meer in de sfeer van advisering: het bestuur vraagt het VO om advies bij belangrijke voorgenomen bestuursbesluiten; het VO kan daarnaast op eigen initiatief adviseren over beleidskwesties. Met het bestuur van het pensioenfonds zijn afspraken gemaakt over de informatie die het VO ontvangt, de frequentie van het overleg met het bestuur en de te behandelen onderwerpen. Het bestuur is transparant en open naar het VO en geeft het VO de mogelijkheid om de notulen en andere belangrijke fondsdocumenten van het bestuur in te zien.

Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat eind 2019 uit zes leden:

- één lid namens deelnemers;
- drie leden namens pensioengerechtigden;
- twee leden namens werkgevers.

Vergaderingen VO

In 2019 heeft het VO viermaal zelfstandig overleg gevoerd. Met het uitvoerend bestuur en niet-uitvoerend bestuur is tweemaal gezamenlijk overleg gevoerd. In het voorjaar van 2019 heeft het VO een opleiding gevolgd.

Adviezen verantwoordingsorgaan

In het verslagjaar heeft het bestuur het Verantwoordingsorgaan conform het reglement en de Pensioenwet in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de URM-methodiek, de nieuwe klachten- en geschillenregeling en een aanpassing van het beloningsbeleid in verband met IORP-II.

Oordeel VO

Hieronder wordt ingegaan op de diverse ontwikkelingen binnen het fonds en het oordeel van het VO op de betreffende beleidsonderdelen.

Bestuur en organisatie

Beloningsbeleid

Het fonds heeft een beloningsbeleid dat mede gebaseerd is op de richtlijnen die DNB geeft ten aanzien van onder meer de tijdbesteding van bestuurders. In 2019 is het beloningsbeleid aangepast in verband met de implementatie van de IORPII-richtlijn. Onder meer is toegevoegd het beloningsbeleid voor de sleutelfuncties en de auditcommissie. Het VO heeft een positief advies gegeven over dit aangepaste beloningsbeleid.

Governance en deskundigheid

Het VO is van mening dat het bestuur op het gebied van 'governance' goed heeft gefunctioneerd. Het bestuur voldoet grotendeels aan de normen uit de Code pensioenfonds en het bestuur licht op heldere wijze toe de normen die (nog) niet volledig worden nageleefd.

In het verslagjaar zijn onder andere de volgende fondsdocumenten gewijzigd: statuten en ABTN en financieel crisisplan 2019. Daarnaast is invulling gegeven aan de implementatie van IORP II.

De governancekosten zijn in 2019 sterk gestegen door de implementatie van IORP-II en de bijbehorende nieuwe functies en activiteiten.

Door de intrede van een nieuw FNV-bestuurslid is de bemensing in het bestuur in kwantitatieve zin weer op orde. Zoals aangegeven in het NUB-verslag zullen de inrichting van het bestuursbureau en de omvang van de taken van UB wel een aandachtspunt blijven.

De leden van het VO hebben diverse themadagen bijgewoond verzorgd door de Pensioenfederatie.

Communicatiebeleid

In 2019 zijn de communicatiemiddelen van het fonds gebruikt om deelnemers, pensioengerechtigden en slapers te informeren over de inhoud van de regeling, de uitvoering van de regeling en de financiële positie van het fonds. Speciale aandacht ging begin 2019 uit naar de tijdelijke aanpassing van de partnerpensioen en eind 2019 naar de aanpassingen per 1 januari 2020 (verhoging pensioenleeftijd naar 68 jaar en verlenging van de tijdelijke maatregelen).

Verder is er naar de deelnemers en pensioengerechtigden gecommuniceerd over de kans op pensioenverlaging.

Door een extern bureau is onderzoek gedaan naar de tevredenheid van de deelnemers. De uitkomst was dat betrokkenen positief zijn over hun pensioenbewustzijn, het imago van het fonds en de communicatie van het fonds en de digitalisering. Wel is meer informatie over de financiële positie van het fonds gewenst.

Financieel technische en actuariële aspecten en vermogensbeheer

Financiële positie van het fonds

Het VO heeft geconstateerd dat eind 2019 de dekkingsgraad onder de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,3% ligt. Per ultimo 2019 is de beleidsdekkingsgraad 92,4% (2018 96,2%) en de aanwezige dekkingsgraad is 93,9% (2018 91,6%). De dalende rente zorgde voor een stijging van de waarde van de verplichtingen, maar de rendementen maakten dit goed, waardoor per saldo een verhoging van de dekkingsgraad werd gerealiseerd.

Omdat de beleidsdekkingsgraad eind 2019 lager was dan de minimaal vereiste dekkingsgraad heeft het fonds een dekkingstekort. Eind 2019 bleek dat het herstel conform het herstelplan, met gebruikmaking van de verlengde hersteltermijn van 12 jaar, nog net mogelijk is.

Het VO is in 2019 meerdere keren door het bestuur geïnformeerd over de financiële situatie van het fonds. Binnen de kaders van de afspraken met sociale partners (de opdracht aanvaarding) is het bestuur akkoord gegaan met een pakket maatregelen waarbij de premiestelling en de regeling voor het partnerpensioen (70% op opbouwbasis en 30% op risicobasis) gehandhaafd blijft en waarbij de pensioenrichtleeftijd wordt verhoogd naar 68 jaar.

Haalbaarheidstoets

De relatieve afwijking ten opzichte van de mediaan kwam uit op 36% en is daarmee buiten de grens van 35% die gesteld is. De uitkomsten zijn voorgelegd aan de sociale partners en die hebben met het voorlopig accepteren van deze uitkomsten en deze te betrekken in het traject voor de premievaststelling voor 2020.

Advies premie en hoogte componenten

Het VO heeft kennis genomen van de vaststelling door het bestuur van de hoogte en samenstelling van de feitelijke premie. De premie blijft gehandhaafd op 25,5% van de pensioengrondslag.

Toeslagenbeleid

Per 1 januari 2020 zijn de pensioenaanspraken en -rechten van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden niet verhoogd als gevolg van een te lage dekkingsgraad. De achterstand in de toeslagverlening vanaf 1 januari 2008 bedraagt voor de deelnemers

8,03% en voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden 8,59%. Ook voor de komende jaren verwacht het bestuur niet of niet volledig te kunnen indexeren.

Met ingang van 2016 wordt de inhaaltoeslag op individueel niveau bijgehouden.

Beleggingsbeleid

Het fonds heeft een positief rendement gehaald van 24,4%. De Z-score in 2019 is +0,04, waarmee de performance toets op 1,43% uitkomt. Hiermee is geen grond voor vrijstelling van de aangesloten ondernemingen.

Wetgeving en reglementen

Het bestuur houdt zich op een correcte wijze aan de geldende wet- en regelgeving, de reglementen en de statuten van het pensioenfonds. In 2019 is het pensioenreglement op onderdelen aangepast, waaronder de implementatie van de crisismaatregel waarbij het partnerpensioen gedeeltelijk is omgezet in een risicodeel. Het VO heeft ten aanzien van de doorvoering van wijzigingen in reglementen en het beleid van het fonds geen opmerkingen en bevindingen.

Uitbestedingsbeleid

Uitbesteding pensioenadministratie

Het bestuur heeft de pensioenadministratie ondergebracht bij AZL. De pensioenuitvoeringskosten exclusief incidentele kosten en na herallocatie kosten toe te wijzen aan vermogensbeheer zijn gestegen van 270,98 naar € 293,94 per deelnemer. Deze stijging is veroorzaakt door een toename van het aantal werkgevers met weinig personeelsleden en door een structurele kostenstijging als gevolg van de genomen maatregelen in het kader van de implementatie van de IORP-II-richtlijn. Daarmee is de toename van de kosten per deelnemer niet in lijn met de doelstelling van een (kosten)efficiënte besturing en uitvoering.

Uitbesteding bestuursondersteuning

De gewijzigde inrichting van de bestuursondersteuning heeft geleid tot lagere kosten.

Uitbesteding vermogensbeheer

Het fiduciaire beheer van het vermogen is uitbesteed aan KCM. De vermogensbeheerkosten over 2019 waren € 3.435.000 oftewel 0,44% (2018: 0,48%) van het belegd vermogen.

Overig

Reactie op het rapport van het intern toezicht (NUB)

Het VO heeft kennis genomen van het conceptverslag en de toelichting hierop door het intern toezicht. Het VO kan zich vinden in de bevindingen. Evenals het NUB vraagt het VO aandacht voor een inzichtelijkere weergave van de bestuurscyclus waarbij het besluitvormingstraject transparant is gemaakt.

Oordeel over het handelen van het bestuur in 2019

Het VO is van oordeel dat:

- het handelen van het bestuur in 2019 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen en het herstelplan;
- het bestuur in 2019 bij de totstandkoming van besluiten en vaststelling van het beleid op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle betrokken belanghebbenden;
- het bestuur in 2019 voldoende invulling heeft gegeven aan de beheersing van de diverse risico's;
- het bestuur hierover in het jaarverslag 2019 voldoende verantwoording aflegt.

Het VO maakt zich grote zorgen over de ontwikkeling van de uitvoeringskosten, die een onverwachte stijging laten zien van € 450.000 oftewel 19,5% meer dan vorig jaar.

Op basis van voornoemde gegevens heeft het VO een positief oordeel over het gevoerde beleid.

Aanbevelingen van het VO

Het VO beveelt het bestuur aan:

- de financiële positie adequaat te blijven monitoren en tijdig te anticiperen op ongewenste ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de financiële positie;
- aandacht te blijven houden voor het krijgen en behouden van voldoende deskundigheid binnen het VO;
- werkgevers handvaten te bieden in de begeleiding van hun werknemers bij het vergroten van het pensioenbewustzijn en het maken van keuzes op pensioengebied;
- invulling te geven aan de aanbevelingen van de certificerend actuaire en de controlerend accountant;
- permanent aandacht te blijven schenken aan de uitvoeringskosten van de regeling en in overeenstemming te brengen met de omvang van het aantal beheerde pensioenen; een harmonisering van het kostenbewakingssysteem dat het bestuur hanteert met de kostenstructuur in het jaarverslag wordt aanbevolen. Het bestuur dient zorg te dragen voor uniformiteit in de allocaties van zowel in het verslag van het bestuur als in de jaarrekening.
- het crisis communicatieplan goed in te richten in verband met een eventuele verlaging van de pensioenen;
- te onderzoeken hoe een verdere digitalisering in de communicatie naar deelnemers en pensioengerechtigden kan worden gerealiseerd, zodanig dat daarmee op een kosteneffectieve wijze de deelnemer optimaal wordt geïnformeerd.

Slotwoord

Het VO heeft de samenwerking in 2019 met het bestuur en alle betrokkenen op prijs gesteld en het is de ambitie van het VO om de samenwerking in 2020 verder te optimaliseren.

Utrecht, 4 juni 2020

Namens het VO van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche,

P.A.M. van de Griend
Voorzitter Verantwoordingsorgaan

Reactie van bestuur op het verslag van het VO

Op 20 mei jl heeft het bestuur met het verantwoordingsorgaan gesproken over hun oordeel over 2019. Het bestuur spreekt haar waardering uit over de wijze waarop de oordeelvorming tot stand gekomen is en hecht daarbij aan de open en constructieve samenwerking tussen bestuur en verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan kenmerkt zich door een positieve betrokkenheid. Het bestuur zal de aanbevelingen van het VO betrekken bij hun beleidsbepalende en uitvoerende werkzaamheden in 2020 en zal het verantwoordingsorgaan informeren in hoeverre aan de aanbevelingen opvolging gegeven is.

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor haar inzet en de plezierige samenwerking en hoopt dit in de toekomst op deze wijze te blijven voortzetten.

Vastgesteld op 22 juni 2020.

Het bestuur

S. Smit
Onafhankelijk voorzitter

N. Passchier
Niet uitvoerend bestuurslid

P. de Geus
Uitvoerend bestuurslid

W. van de Pavert
Niet uitvoerend bestuurslid

M. Simon
Uitvoerend bestuurslid

G. van der Pluijm
Niet uitvoerend bestuurslid

I. van Eekelen
Niet uitvoerend bestuurslid

T. van der Rijken
Niet uitvoerend bestuurslid

J. Meijerink- Heuver
Niet uitvoerend bestuurslid

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2019	2018
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Vastgoedbeleggingen	90.285	60.086
Aandelen	240.882	141.609
Vastrentende waarden	512.209	459.912
Derivaten	808	278
	844.184	661.885
Vorderingen en overlopende activa [2]	17.965	13.382
Liquide middelen [3]	3.262	1.876
Totaal activa	865.411	677.143

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2019	2018
Stichtingskapitaal en reserves [4]		
Algemene reserve	-55.525	-60.937
Bestemde premiereserve	514	413
	-55.011	-60.524
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	908.221	727.119
	908.221	727.119
Langlopende schuld uit hoofde van VPL [6]	10.799	8.450
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7]	1.402	2.098
Totaal passiva	865.411	677.143

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2019	2018
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [8]		
Directe beleggingsopbrengsten	3.025	5.325
Indirecte beleggingsopbrengsten	160.037	-11.832
Directe kosten van vermogensbeheer	-670	-523
	162.392	-7.030
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [9]	33.473	30.418
Saldo van overdrachten van rechten [10]	-325	0
Pensioenuitkeringen [11]	-7.016	-8.123
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [12]		
Pensioenopbouw	-32.715	-32.027
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	1.766	1.800
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	7.073	8.564
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	173	158
Wijzigen marktrente	-154.530	-40.216
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	344	0
Wijziging actuariële grondslagen	-791	4.343
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.422	-3.046
	-181.102	-60.424
Herverzekering [13]	714	512
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [14]	-2.624	-2.312
Overige baten en lasten [15]	1	2.162
Saldo van baten en lasten	5.513	-44.797

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Bestemming van het saldo

Algemene reserve

Bestemde premiereserve

	2019	2018
	5.412	-44.849
	101	52
	5.513	-44.797

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2019	2018
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	33.311	32.696
Uitkeringen uit herverzekering	4.904	1.875
Overgenomen pensioenverplichtingen	374	0
Overige	-9	2.161
	38.580	36.732
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-7.030	-8.081
Overgedragen pensioenverplichtingen	-694	0
Premies herverzekering	-1.648	-1.802
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.068	-2.070
Overige	29	49
	-12.411	-11.904
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Verkopen en aflossingen beleggingen	271.607	413.428
Directe beleggingsopbrengsten	5.669	6.620
	277.276	420.048
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-301.389	-443.359
Kosten van vermogensbeheer	-670	-523
	-302.059	-443.882
Mutatie liquide middelen	1.386	994
Saldo liquide middelen 1 januari	1.876	882
Saldo liquide middelen 31 december	3.262	1.876

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Het pensioenfonds is statutair gevestigd in 's-Gravenhage, heeft de vestiging in Heerlen op de Akerstraat 92. Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen voor de arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomsten en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Banden- en Wielenbranche. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de in de branche verplichtgestelde pensioenregeling.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. Het bestuur heeft op 22 juni 2020 de jaarrekening vastgesteld.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf "schattingwijzigingen".

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Schattingswijziging

Wijziging leeftijdsterugstelling

Het bestuur heeft ultimo 2019 besloten om de leeftijdsterugstelling aan te passen. Dit is in 2019 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2019 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 791 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2019 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen.

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Overlopende activa en passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie.

Reële waarde

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. De meerderheid van de financiële instrumenten bestaat uit participaties in beleggingsfondsen en wordt gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Voor een ander groot deel van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken van de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds. Voor 2015 is niet belegd in direct vastgoed.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de beursnotering per balansdatum. De reële waarde van niet beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Van beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossing). Posities in rekening courantsaldi worden tegen verkrijgingsprijs gewaardeerd.

Herverzekeringen

Het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico zijn herverzekerd op basis van kapitaaldekking.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van

beschikbare informatie. Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel ToetsingsKader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de bestemde premiereserve op het gewenste niveau is gebracht.

Bestemde premiereserve

Fluctuaties in de uitvoeringskosten en de opbouw van het deelnemersbestand leiden tot bewegingen in de gedempte kostendekkende premie (uitgedrukt in de pensioengrondslagsom). Dat zou kunnen betekenen dat er in het ene jaar een positieve premiemarge (het verschil tussen de vaste premie en de gedempte kostendekkende premie bij de geamortiseerde pensioenopbouw) is terwijl in een ander jaar een premietekort zou resulteren in een korting van de pensioenopbouw. Dat is ongewenst. Daarom wordt er vanaf 1 januari 2015 een bestemde premiereserve gevormd. Daaraan wordt een positieve premiemarge toegevoegd. Indien er sprake is van een negatieve premiemarge, wordt een gedeelte van de bestemde premiereserve onttrokken. De onttrekking is gelijk aan een naar evenredig deel (resterende periode tot 1 januari 2020) van de bestemde premiereserve doch maximaal gelijk aan de absolute waarde van de negatieve premiemarge. In 2019 is de premiemarge, conform de overeengekomen crisismaatregelen, niet toegevoegd aan de bestemde premiereserve, maar aan de algemene reserve. De onttrekking is beschikbaar als premie voor de financiering van de jaarlijkse pensioenopbouw. Aan de bestemde premiereserve wordt jaarlijks (een deel van) het behaalde fondsrendement toegevoegd. Het vermogen tegenover de bestemde premiereserve wordt buiten beschouwing gelaten bij de vaststelling van de (beleids) dekkingsgraad.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum opgebouwde pensioenaanspraken en rechten. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door

DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Dit betreffen alleen onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen en er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen.

Voor de vaststelling van de pensioenvoorziening worden de mannelijke en vrouwelijke deelnemers afzonderlijk per geboortjaar en per deelnemerscategorie gegroepeerd. De voorziening is gelijk aan de contante waarde van de opgebouwde bedragen aan uitgesteld en ingegaan ouderdoms- en partnerpensioen. Dit betreffen alleen onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen en er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid. Het arbeidsongeschiktheidsrisico is verzekerd.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2019:

Overlevingstafels

De Prognosetafel AG2018 (startjaar 2020) van het AG, waarbij de sterftetekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijds- en geslachtsafhankelijke factor die is gebaseerd op de ervaringssterfte op basis van een externe maatstaf. Bij het ingegane wezenpensioen is de sterftekans van de wees verwaarloosd.

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen wordt gebruik gemaakt van een leeftijdsafhankelijke partnerfrequentie. In verband met de uitruil van het uitgestelde partnerpensioen, dat wordt opgebouwd vanaf 1 januari 2001, is de partnerfrequentie voor zowel mannen als vrouwen op 1 gesteld vanaf leeftijd 65 tot de pensioenleeftijd. Boven de pensioenleeftijd neemt de partnerfrequentie af volgens de overlevingstafel van de partners.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 1 jaar en 6 maanden ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 2% (2018: 2%) van de lasten van het nog niet ingegaan partnerpensioen tot 67 jaar; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftetekansen.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers en ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen worden geen revalideringskansen in aanmerking genomen.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Dit betreft de kostenoverslag ter grootte van 2,5% (2018: 2,5%) van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie en excassokosten. De doorlopende (administratie)kosten worden bestreden vanuit de opslag in de bijdrage.

Gehanteerde marktrente

De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de Ultimate Forward Rate methodiek zoals opgenomen in de rentetermijnstructuur gepubliceerd door DNB. De afgeleide rente ultimo 2019 is 0,87% (2018: 1,51%).

Leeftijd

De leeftijd voor de vaststelling van de voorziening wordt in maanden nauwkeurig bepaald.

Langlopende schuld uit hoofde van VPL

De langlopende schuld uit hoofde van VPL betreft de gefactureerde premie in het kader van de Overgangsregeling 55-. Hieraan worden de beleggingsresultaten toegevoegd, de inkoopsom van de extra pensioenaanspraken wordt onttrokken aan deze schulden. Het voornemen is om deze in 2020 in te kopen bij het pensioenfonds.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en minus de langlopende schulden uit hoofde van de Overgangsregeling 55- te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Onder het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen risico pensioenfonds

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De premiebaten in het boekjaar zijn gebaseerd op de voorlopige loonsomopgaven van de werkgevers, tenzij definitieve loonsomopgaven al zijn verwerkt in dat boekjaar. Onder premiebijdragen risico fonds is separaat opgenomen de hoogte van de inkoopsom(men) inzake ingekochte pensioenaanspraken uit hoofde van de Overgangsregeling 55-.

Beleggingsresultaten

De beleggingsresultaten voor beleggingen voor risico fonds en beleggingen inzake de Overgangsregeling 55- worden op dezelfde wijze vastgesteld. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte

beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingskosten.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de éénjaarsrente primo boekjaar (2019: -0,235%, 2018: -0,260%) berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode. Jaarlijks wordt 2,5% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 2,5% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Overige mutaties pensioenverplichtingen

Dit betreft wijziging van de ervaringssterfte.

Kostenopslag

De kostenopslag is 2,5% van de netto technische voorziening. Gedurende het jaar is deze opslag niet gewijzigd.

Inkoop uit hoofde van de Overgangsregeling 55-

Dit betreft de inkoop van aanspraken uit de Overgangsregeling 55- voor deelnemers die in het boekjaar 62 jaar zijn geworden en/of met (vervroegd) pensioen zijn gegaan en aan de voorwaarden voldoen.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand	Aankopen	Verkopen	Gerealiseerde	Stand
	ultimo			en niet- gerealiseerde	
	2018			koers- verschillen	ultimo
	2018				2019
Vastgoedbeleggingen					
Vastgoed beleggingsfondsen	60.086	19.519	-9.382	20.062	90.285
	60.086	19.519	-9.382	20.062	90.285
Aandelen					
Aandelen beleggingsfondsen	141.609	71.409	-17.127	44.991	240.882
	141.609	71.409	-17.127	44.991	240.882
Vastrentende waarden					
Obligaties en leningen	116.711	33.985	-71.058	7.022	86.660
Bedrijfsobligaties	3.269	7.208	-45.341	40.600	5.736
Vastrentende beleggingsfondsen	339.932	163.106	-134.871	51.646	419.813
	459.912	204.299	-251.270	99.268	512.209
Derivaten					
Valutaderivaten	-215	6.549	-1.298	-4.235	801
	661.392	301.776	-279.077	160.086	844.177
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds					
Derivaten met een negatieve waarde (passiva zijde)					
Derivaten	493				7
	493				7
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds passiva zijde					
	661.885	301.776	-279.077	160.086	844.184
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde					

Er zijn geen directe beleggingen in gelieerde ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Niveau 1: Genoteerde marktprijzen. Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt.

Niveau 2: Onafhankelijke taxaties. Onafhankelijke taxaties worden niet toegepast voor de waardering van het indirect onroerend goed. Voor de belangrijkste uitgangspunten bij de waardering van het indirect vastgoed wordt verwezen naar de grondslagen van waardering en resultaatbepaling en de toelichting op de balans bij de post vastgoed.

Niveau 3: NCW-berekening. De netto contante waarde methode wordt gehanteerd voor de derivatenportefeuille.

Niveau 4: Andere methode. Voor fondsbeleggingen in vastrentende waarden, aandelen, vastgoed en hedgefondsen wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages.

31 december 2019

Categorie	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand
					ultimo
					2019
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	90.285	90.285
Aandelen	240882	0	0	0	240.882
Vastrentende waarden	92.396	0	0	419.813	512.209
Derivaten	0	0	801	0	801
Overige beleggingen	1.223	0	0	0	1.223
Totaal belegd vermogen	334.501	0	801	510.098	845.400

31 december 2018

Categorie	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand
					ultimo
					2018
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	60.086	60.086
Aandelen	0	0	0	141.609	141.609
Vastrentende waarden	119.980	0	0	339.932	459.912
Derivaten	0	0	-215	0	-215
Overige beleggingen	1.758	0	0	0	1.758
Totaal belegd vermogen	121.738	0	-215	541.627	663.150

	2019	2018
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	3.136	3.089
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	12	12
Af te rekenen beleggingstransacties	7.086	0
Vorderingen op verzekeringsmaatschappijen	4.486	7.429
Vorderingen op verzekeringsmaatschappijen inzake langdurig zieken	1.949	1.549
Te vorderen rente met betrekking tot vastrentende waarden	937	1.261
Overige vorderingen	10	0
Dividendbelasting	348	13
Overlopende activa	1	29
Totaal vorderingen en overlopende activa	17.965	13.382
Alle vorderingen met uitzondering van de vordering op herverzekeraars met betrekking tot langdurig zieken hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Liquide middelen		
Depotbanken	1.223	776
ING Bank N.V.	2.039	1.100
	3.262	1.876
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Totaal activa	865.411	677.143
Passiva		
[4] Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve		
Stand per 1 januari	-60.937	-16.088
Saldobestemming boekjaar	5.412	-44.849
Stand per 31 december	-55.525	-60.937
Bestemde premiereserve		
Stand per 1 januari	413	361
Saldobestemming boekjaar	101	52
Stand per 31 december	514	413
Totaal eigen vermogen	-55.011	-60.524

	2019	2018
Het minimaal vereist vermogen bedraagt	104,3%	104,3%
De vereiste dekkingsgraad bedraagt	115,6%	116,7%
De beleidsdekkingsgraad is	92,4%	96,2%
De aanwezige dekkingsgraad is	93,9%	91,6%

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa +/- schulden +/- bestemde premiereserve) / Technische voorzieningen * 100%.

Onder het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad op basis van het vereist eigen vermogen is er sprake van een tekort.

Sinds 2015 bevindt het fonds zich in een positie van tekort en in 2019 is een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzagt voor ultimo 2019 een beleidsdekkingsgraad van 93,6%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 92,4% lager is. Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2020 het herstelplan geactualiseerd op basis van de eindstanden van 2019 en daarbij gebruik gemaakt van de door de minister geboden tijdelijke maatregel om de hersteltermijn eenmalig te verlengen naar twaalf jaar. Gebruikmakend van deze verlengde hersteltermijn herstelt het fonds naar verwachting tijdig tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. DNB heeft op 16 juni 2020 ingestemd met het herstelplan 2020.

Voor het fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad zich voor het vijfde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad mag zijn. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad of de actuele dekkingsgraad uiterlijk op 31 december 2020 hoger dan of gelijk moet zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad ad 104,3%. Op basis van de berekeningen in het kader van de actualisatie van het herstelplan begin 2020 wordt dit naar verwachting niet gerealiseerd bij voortzetting van het huidige beleid. Om de kans van een korting op de pensioenaanspraken zo laag mogelijk te houden heeft het fonds in overleg met sociale partners besloten de pensioenregeling te versoberen; per 1 januari 2020 is de pensioenleeftijd verhoogd van de 67-jarige naar de 68-jarige leeftijd.

Hiernaast is besloten dat de premie voor het regulier pensioen in 2020 met 1%-punt wordt verhoogd. Als laatste zijn de tijdelijke maatregelen die in 2019 van toepassing waren metéén jaar verlengd. Deze maatregelen houden in:

- dat in 2020 het partnerpensioen deels op opbouwbasis (70%) en deels op risicobasis verzekerd wordt, en
- dat een groter deel van de premie (23,9%) wordt gebruikt voor regulier pensioen en een kleiner deel van de premie (1,6%) wordt gebruikt voor de overgangsregeling VPL.

Het gaat hier om tijdelijke maatregelen om de financiële situatie van het pensioenfonds te verbeteren. In het herstelplan dat ingediend is bij DNB wordt met deze maatregelen rekening gehouden; de dekkingsgraad ontwikkelt zich naar verwachting echter niet tijdig naar het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Technische voorzieningen

[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	2019	2018
Stand per 1 januari	727.119	666.695
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
– Pensioenopbouw	32.715	32.027
– Indexering en overige toeslagen	0	0
– Rentetoevoeging	-1.766	-1.800
– Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-7.073	-8.564
– Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-173	-158
– Wijzigen marktrente	154.530	40.216
– Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-344	0
– Wijziging actuariële grondslagen	791	-4.343
– Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	2.422	3.046
Stand per 31 december	908.221	727.119
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
– Actieve deelnemers	448.056	364.868
– Gewezen deelnemers	320.912	244.995
– Pensioengerechtigden	134.828	113.699
– Overigen	4.425	3.557
	908.221	727.119
Totaal technische voorzieningen	908.221	727.119

	2019	2018
[6] Langlopende schuld uit hoofde van VPL		
Stand per 1 januari	8.450	6.909
Rendement	2.321	-88
Dotatie premie Overgangsregeling 55-	2.085	3.278
Onttrekking u.h.v. onvoorwaardelijk geworden rechten	-2.057	-1.649
Stand per 31 december	10.799	8.450
De VPL-overgangsregeling is door cao-partijen vastgesteld en opgenomen in het pensioenreglement. De overgangsregeling wordt uitgevoerd door het fonds. Het voornemen is om deze overgangsregeling in 2020 in te kopen in bij het pensioenfonds.		
[7] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Negatieve derivaten	7	493
Beleggingen	679	292
Schulden aan aangesloten ondernemingen	164	308
Schulden aan uitkeringsgerechtigden	1	0
Belastingen en sociale premies	146	161
Schulden u.h.v. waardeoverdrachten	4	0
Te betalen bankrente	1	1
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	400	843
	1.402	2.098
De kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal passiva	865.411	677.143

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen:

Contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met AZL voor de toekomstige pensioenuitvoering. Verder heeft het fonds een uitbestedingsovereenkomst gesloten met Kempen Capital Management en met Northern Trust.

Investerings- en stortingsverplichtingen

Er zijn geen investerings- of stortingsverplichtingen.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Gebeurtenissen na balansdatum

Eind 2019 stak het coronavirus (COVID-19) voor het eerst de kop op in China. In maart 2020 kreeg het ook stevige voet aan de grond in Europa en daarmee in Nederland. Om het virus in te dammen en de gezondheid van mensen te beschermen, hebben veel landen drastische maatregelen moeten nemen. Deze maatregelen raken het dagelijks leven van alle mensen.

De uitbraak van het coronavirus heeft ook economische gevolgen. Zowel grote als kleine bedrijven worden hard geraakt door deze crisis. De onzekerheid die dat met zich meebrengt, heeft gevolgen voor de financiële markt en daarmee voor de financiële positie van pensioenfondsen.

Het effect van de crisis rondom het coronavirus is niet te isoleren. We kunnen wel bekijken wat er met de dekkinggraad van het pensioenfonds is gebeurd. Eind februari 2020 werd die nog nauwelijks geraakt door de coronacrisis. De dekkinggraad van het fonds was toen 89,5%. Bij het vaststellen van de jaarrekening is de crisis nog niet ten einde. De dekkinggraad beweegt in de eerste maanden van 2020 tussen de 80% en de 90%.

Verder hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

In de kosten is in 2019 een bedrag ad 173 (2018: 345) aan bestuursvergoedingen opgenomen.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2019 als in 2018 had Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche geen personeelsleden in dienst.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Verbonden partijen

Er is enkel een relatie tussen het fonds en de aangesloten werkgevers met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling.

Baten en lasten

[8] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

Vastgoedbeleggingen	2.227	2.295
Vastrentende waarden	2.722	2.651
Rendementstoerekening Overgangsregeling 55-	-2.321	88

Subtotaal

2.628	5.034
--------------	--------------

Banken	-25	64
Aangesloten ondernemingen	24	19
Herverzekeraar	398	208

Totaal directe beleggingsopbrengsten

3.025	5.325
--------------	--------------

Indirecte beleggingsopbrengsten

Gerealiseerde en niet gerealiseerde koersverschillen

Vastgoedbeleggingen	20.062	-8.387
Aandelen	44.991	-12.228
Vastrentende waarden	99.268	15.058
Derivaten	-4.235	-6.231
Overige beleggingen	0	-41
Valutaverschillen	-49	-3

160.037	-11.832
----------------	----------------

	2019	2018
Directe kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon		
– Fiduciair kosten	-107	-91
Bewaarloon	-174	-155
Toerekening vanuit uitvoeringskosten	-389	-277
Totaal directe kosten vermogensbeheer	-670	-523
<p>De directe kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De kosten zijn, indien mogelijk, toegerekend aan de verschillende beleggingscategorieën. In de indirecte beleggingsopbrengsten zijn de indirecte kosten opgenomen die via de beleggingsfondsen rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn verdisconteerd in de koersen van de betreffende beleggingsfondsen en bedragen 2.237 (2018: 1.648). De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten zijn verrekend in de aan- en verkoopprijzen en bedragen over het verslagjaar 691 (2018: 652). Het is niet mogelijk om de kosten toe te rekenen naar de desbetreffende beleggingscategorie.</p>		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	162.392	-7.030
[9] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	31.263	28.570
Aanvullende verzekering	3	6
ANW-Hiaatverzekering	150	193
Inkoopsommen Overgangsregeling 55- aanspraken	2.057	1.649
	33.473	30.418
<p>De premiebijdragen van werkgevers en werknemers bedragen in totaal 25,5% (2018: 25,5%) van de pensioengrondslag. De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.</p>		
Kostendekkende premie	40.371	40.228
Gedempte kostendekkende premie	27.717	28.515
Feitelijke premie	31.263	28.570
Ontvangen doorsneepremie	31.263	28.570
Dotatie ten behoeve van bestemde premiereserve ¹⁾	0	-55
Feitelijke premie ten behoeve van bestemde premiereserve	31.263	28.515

1) In 2019 is de premiemarge, conform de overeengekomen crisismaatregelen, niet toegevoegd aan de bestemde premiereserve, maar aan de algemene reserve.

	2019	2018
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	32.488	32.321
– Opslag in stand houden vereist vermogen	5.432	5.753
– Opslag voor uitvoeringskosten	2.451	2.154
	40.371	40.228
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	13.829	14.226
– Opslag in stand houden vereist vermogen	2.312	2.532
– Opslag voor uitvoeringskosten	2.451	2.154
– Voorwaardelijke onderdelen	9.125	9.603
	27.717	28.515
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	13.829	14.226
– Opslag in stand houden vereist vermogen	2.312	2.532
– Opslag voor uitvoeringskosten	2.451	2.154
– Voorwaardelijke onderdelen	9.125	9.603
– Premiemarge	3.546	55
	31.263	28.570
[10] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	369	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	-694	0
	-325	0
Dit betreft uitsluitend overdrachten 'kleine pensioenen'.		

	2019	2018
[11] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-5.463	-5.000
Partnerpensioen	-1.232	-1.107
Wezenpensioen	-39	-43
Invalideitpensioen	-147	-150
Subtotaal	-6.881	-6.300
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-135	-1.823
Subtotaal	-135	-1.823
Totaal pensioenuitkeringen	-7.016	-8.123
[12] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-32.715	-32.027
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	1.766	1.800
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	7.073	8.564
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	173	158
Wijzigen marktrente	-154.530	-40.216
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	344	0
Wijziging actuariële grondslagen	-791	4.343
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.422	-3.046
	-181.102	-60.424
[13] Herverzekering		
Premies herverzekering	-1.648	-1.802
Uitkeringen uit herverzekering	2.362	2.314
	714	512

	2019	2018
[14] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie AZL	-1.470	-1.355
Bestuursadvisering AZL	-95	-27
Communicatieadvies AZL	-123	-91
Bestuursbureau	-51	-97
Bestuurskosten	-173	-345
Contributies en bijdragen	-39	-32
Overige advieskosten	-407	-172
Overige kosten	-31	-48
	-2.389	-2.167
Accountant		
– Onderzoek van de jaarrekening (op accrual basis) (PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., de onafhankelijke accountant)	-21	-35
– Adviesdiensten op fiscaal terrein	-12	-6
Totaal accountant	-33	-41
Actuaris		
– Jaarwerk en certificering	-38	-26
– Overige (advies)werkzaamheden	-164	-78
Totaal actuaris	-202	-104
	-2.624	-2.312
[15] Overige baten en lasten		
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	21	298
Gefactureerde boetes	-20	1
Transacties effecten tegen marktwaarde	0	1.863
	1	2.162
Saldo van baten en lasten	5.513	-44.797

Risicoparaagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparaagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de twaalfmaands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans, komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert.

De verschillende standaardrisicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2019 van 115,6% en 2018 van 116,7%.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de procentuele buffers rekening gehouden wordt met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen renterisico, aandelen- en vastgoedrisico en kredietrisico. Daarnaast wordt rekening gehouden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

	2019		2018	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	21.839	1,3	33.314	2,9
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	99.292	9,7	80.288	9,7
Valutarisico (S3)	38.568	1,2	30.347	1,0
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	35.565	2,6	26.321	2,4
Verzekeringstechnisch risico (S6)	31.529	0,8	25.449	0,7
Actief beheer risico (S10)	2.243	0,0	1.814	0,0
Correlatie- en diversificatie-effect	-87.704		-75.980	
Vereist eigen vermogen risico fonds	141.332	15,6	121.553	16,7
Dekkingsgraad		93,9		91,6
Beleidsdekkingsgraad		92,4		96,2
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,3		104,3
Strategisch vereiste dekkingsgraad		115,6		116,7

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2019 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert. In boekjaar 2019 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 92,4%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2018 van 96,2%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 3,8%-punt.

Reclassificatie beleggingen ten behoeve van risicoparagraaf

Bij toepassing van het Look Through-principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden deze componenten toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie.

	Stand ultimo 2019 conform balans	Liquide middelen	Over- lopende intrest	Te vorderen dividend- belasting voor risico fonds	Over- lopende aan- en verkopen beleggingen	Toepassing Look Through	Stand ultimo 2019 na Look Through
Onroerende zaken	90.285	0	0	0	0	7.484	97.769
Zakelijke waarden	240.882	0	0	0	0	-33.468	207.414
Vastrentende waarden	512.209	0	937	0	0	-143.712	369.434
Derivaten	801	0	0	0	0	88.710	89.511
Overige beleggingen	0	1.223	0	348	6.407	80.986	88.964
	844.177	1.223	937	348	6.407	0	853.092

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het pensioenfonds kent een langere looptijd voor de pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 25,3.

Duratie van de pensioenverplichtingen 26,3.

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	51.499		51.499	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	29.873		29.660	
Renterisico	21.626	1,2	21.839	1,3
Afdeckingspercentage (B/A)		58,0		57,6

Derivaten

Het renterisico is afgedekt door middel van rentederivaten. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verlengd van 6,3 naar 25,3 jaar.

Met behulp van rentederivaten kan gestuurd worden op het strategisch afdeckingspercentage. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 50,0% van het renterisico af.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 21.626 (1,2%) en voor het strategisch renterisico 21.839 (1,3%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen en vastgoedaandelen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen en vastgoedcategorieën getoond.

	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen en Vastgoed per categorie:</i>				
Niet-beursgenoteerd vastgoed	97.769	32,0	63.445	31,5
Beleggingsfondsen	443	0,1	0	0,0
Ontwikkelde markten (Mature markets)	151.354	49,7	98.688	49,0
Opkomende markten (Emerging markets)	55.617	18,2	39.157	19,5
	305.183	100,0	201.290	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 115.024 (11,6%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 99.292 (9,7%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luidt. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Indien de afdekking van het risico hoger dan 100% is loopt het fonds juist risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Strategisch streeft het fonds naar een afdekking van 50% van de valuta-exposure naar de Amerikaanse dollar, de Britse pond en de Japanse yen. Andere buitenlandse valuta worden niet afgedekt. Eind 2019 zou dit betekenen dat strategisch 30,1% van de niet-euro belangen wordt afgedekt.

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2019:

in miljoenen euro

	aankoop- transacties	verkoop- transacties
Euro	1.447	-1.354
US dollar	5	-7
Britse ponden	1	-3
Australische dollar	0	0
Japanse yen	0	0
Overige valuta	12	-11
	1.465	-1.375

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 39.814 (1,1%) en voor het strategisch valutarisico 38.568 (1,2%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende-waardenportefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese staatsobligatie met een AAA-rating wordt in het standaardmodel als kredietrisicovrij beschouwd. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	65.575	17,8	79.555	23,0
AA	97.531	26,3	87.821	25,4
A	70.311	19,0	51.074	14,8
BBB	78.261	21,2	59.746	17,3
Lager dan BBB	23.572	6,4	23.537	6,8
Geen rating ¹⁾	34.184	9,3	43.913	12,7
	369.434	100,0	345.646	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 5 jaar	190.623	51,6	183.644	53,1
Resterende looptijd > 5 jaar, < 10 jaar	59.789	16,2	71.410	20,7
Resterende looptijd >= 10 jaar	119.022	32,2	90.592	26,2
	369.434	100,0	345.646	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende-waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 29.560 (2,1%) en voor het strategisch kredietrisico van 35.565 (2,6%).

1) Geen slechtere rating, maar niet gerate. Dit betreft structured credit.

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 31.529 (0,7%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 31.529 (0,8%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2019		2018	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Verdeling onroerende zaken per sector:</i>				
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	97.769	100,0	63.445	100,0
	97.769	100,0	63.445	100,0
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa	91.892	94,0	60.972	96,1
Noord-Amerika	2.066	2,1	1.354	2,1
Azië	2.229	2,3	941	1,5
Overige	1.582	1,6	178	0,3
	97.769	100,0	63.445	100,0

	2019		2018	
	€	%	€	%
Aandelen				
<i>Verdeling aandelen per regio:</i>				
Europa	79.202	38,2	53.339	38,7
Noord-Amerika	59.941	28,9	41.493	30,1
Azië	39.982	19,3	28.708	20,8
Overige	28.289	13,6	14.305	10,4
	207.414	100,0	137.845	100,0
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Financiële instellingen	42.565	20,5	27.734	20,1
Informatietechnologie	25.189	12,1	14.696	10,7
Industriële ondernemingen	18.228	8,8	10.271	7,5
Cyclische consumentengoederen	0	0,0	11.593	8,4
Niet-cyclische consumentengoederen	65.940	31,8	28.440	20,6
Energie	11.718	5,6	8.621	6,3
Telecommunicatie	25.958	12,5	17.568	12,7
Materialen en basisindustrieën	9.970	4,8	7.260	5,3
Nutsbedrijven	7.329	3,5	5.143	3,7
Andere sectoren	517	0,2	6.519	4,7
	207.414	100,0	137.845	100,0
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	299.502	81,0	287.516	83,2
Noord-Amerika	17.002	4,6	14.813	4,3
Azië	10.179	2,8	6.360	1,8
Emerging markets	42.751	11,6	36.957	10,7
	369.434	100,0	345.646	100,0
<i>Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden</i>				
Staatsobligaties Duitsland	35.235	9,5	43.419	12,6
Staatsobligaties Nederland	28.082	7,6	33.990	9,8
JPMorgan Funds	33.650	9,1	0	0,0
Staatsobligaties Frankrijk	33.263	9,0	41.113	11,9

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille (inclusief vastgoedbeleggingen) indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 4.849 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico van 2.243 (0,0%).

Vastgesteld op 22 juni 2020.

Het bestuur

S. Smit
Onafhankelijk voorzitter

N. Passchier
Niet uitvoerend bestuurslid

P. de Geus
Uitvoerend bestuurslid

W. van de Pavert
Niet uitvoerend bestuurslid

M. Simon
Uitvoerend bestuurslid

G. van der Pluijm
Niet uitvoerend bestuurslid

I. van Eekelen
Niet uitvoerend bestuurslid

T. van der Rijken
Niet uitvoerend bestuurslid

J. Meijerink- Heuver
Niet uitvoerend bestuurslid

Overige gegevens

Statutaire resultaatbestemming

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche te 's-Gravenhage is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2018.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Towers Watson Netherlands B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Towers Watson Netherlands B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.500.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 225.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendeekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 (minimaal vereist eigen vermogen), 132 (vereist eigen vermogen) en 133 (dekking door waarden).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor vijf achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen. In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Rotterdam, 22 juni 2020

drs. R.J.M. van de Meerakker AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche (‘de stichting’) een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche te Heerlen gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten over 2019; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het coronavirus (Covid-19)

Wij wijzen op de paragraaf “Gebeurtenissen na balansdatum” in de jaarrekening waarin het bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op de stichting en op de omgeving waarin de stichting opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot de aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 22 juni 2020

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Banden- en Wielenbranche

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

**Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Banden- en Wielenbranche**

Postbus 4471
6401 CZ Heerlen

www.bandenpensioen.nl

